

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΣΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
Ι. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΣΗ

1911

The Project Gutenberg EBook of Republic Volume 4 (of 4), by Plato

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

Title: Republic Volume 4 (of 4)

Author: Plato

Translator: Ioannis Gryparis

Release Date: April 24, 2012 [EBook #39530]

Language: Greek

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK REPUBLIC VOLUME 4 (OF 4) ***

Produced by Sophia Canoni. Book provided by Iason Konstantinides. Thanks to George Canonis for his major work in proofreading.

Note: The tonic system has been changed from polytonic to monotonic, otherwise the spelling of the book has not been changed. Footnotes have been converted to endnotes. // Σημείωση: Το τονικό σύστημα έχει αλλάξει από πολυτονικό σε μονοτονικό. Κατά τα άλλα έχει διατηρηθεί η ορθογραφία του βιβλίου. Ο υποσημειώσεις των σελίδων έχουν μεταφερθεί στο τέλος του βιβλίου.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΠΟΛΙΤΕΙΑ

**ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
Ι. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗ**

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

**ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΞΗ
1911**

**ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΟΛΙΤΕΙΑ**

ΒΙΒΛΙΟΝ Η'.

— Ἐστω· εμείναμεν λοιπὸν σύμφωνοι, ἀγαπητέ Γλαῦκων, ὅτι εἰς μίαν πολιτείαν, ἡ ὁποία μέλλει νὰ κυβερνᾶται ἀρίστα, θὰ εἶναι κοιναὶ μὲν αἱ γυναῖκες,

κοινά τα τέκνα, κοινή όλη η εκπαίδευσις, κοινά όλα τα έργα τα αναφερόμενα εις τον πόλεμον και την ειρήνην, η δε ανωτάτη αρχή θα δίδεται εις τους αναδεικνυομένους αρίστους εις την φιλοσοφίαν και εις τα πολεμικά· — Μάλιστα, εμείναμεν σύμφωνοι. — Επίσης παρεδέχθημεν ότι αφού τοιουτοτρόπως εκλεχθώσιν οι άρχοντες, θα κατοικήσωσι μετά των στρατιωτών των εις οικίας τοιαύτας, όπως τας προείπομεν, κοινάς δηλαδή δι' όλους και όπου κανείς δεν θα έχη τίποτε ιδικόν του^ εκτός δε της κατοικίας, ενθυμείσαι βέβαια ακόμη και τι παρεδέχθημεν και σχετικώς με την ιδιοκτησίαν. — Και βέβαια ενθυμούμαι, ότι κανείς από αυτούς δεν πρέπει να έχη οιανδήποτε ατομικήν περιουσίαν, όπως συμβαίνει σήμερον^ αλλ' ως αθληταί, που θα είναι, προωρισμένοι διά τον πόλεμον και την φρούρησιν της πόλεως, θα λαμβάνουν ως μισθόν διά τας υπηρεσίας των παρά των άλλων την τροφήν των μόνον, όση τους χρειάζεται δι' ένα χρόνον, και θα φροντίζουν αποκλειστικώς διά την ασφάλειαν την ιδικήν των και της πόλεως. — Πολύ σωστά· έλα λοιπόν τώρα, αφού είπαμεν όσα είχαμεν να ειπούμεν δι' αυτά, να ενθυμηθούμεν, πού ευρισκόμεθα, όταν εισήλθαμεν εις αυτήν την παρέκβασιν, διά να αναλάβωμεν την σειράν του λόγου μας.

— Δεν είναι δύσκολον· διότι, όπως και τώρα, εφαινετο ότι είχες τελειώση και τότε τον λόγον περί της πόλεως και κατέληξες εις το συμπέρασμα ότι, διά να είναι άριστη μία πολιτεία, οφείλει να ομοιάζη με εκείνην, που περιέγραψες, επίσης δε και τέλειος άνθρωπος, εκείνος που θα ωμοίαζε με αυτήν, αν και ημπορούσες, καθώς έλεγες, να δώσης και καλύτερον ακόμη πρότυπον του τελείου ανθρώπου και της πόλεως· επρόσθεσες όμως ότι, αφού αυτή η μορφή της πολιτείας ήτο η άριστη, όλαι αι άλλαι κατ' ανάγκην είναι ελαττωματικά· καθόσον δε ενθυμούμαι, έλεγες ότι υπάρχουν τέσσερα είδη τοιούτων πολιτειών, τα οποία θα ήξιζε τον κόπον να μελετήση κανείς, διά να ίδη τα ελαττώματά των, καθώς και των ανθρώπων που αντιστοιχούν προς αυτάς, ούτως ώστε, αφού σπουδάσωμεν επιμελώς όλους αυτούς και αναγνωρίσωμεν, ποίος είναι ο καλύτερος και ποίος ο χειρότερος, να είμεθα εις θέσιν να κρίνωμεν αν πράγματι ο πρώτος είναι ο ευτυχέστερος, και ο δεύτερος είναι ο αθλιώτερος, ή εάν το πράγμα έχη διαφορετικά· και ενώ εγώ σε ερωτούσα να μου ειπής, ποία είναι αυτά τα τέσσερα είδη των πολιτειών, μας διέκοψαν ο Πολέμαρχος και ο Αδείμαντος, και σε ηνάγκασαν τοιουτοτρόπως να κάμης την παρέκβασιν αυτήν, η οποία τώρα ετελείωσε.

— Πολύ σωστά τα ενθυμείσαι. — Κάμε λοιπόν τώρα όπως οι παλαισταί· δόσε μου πάλιν το ίδιον πιάσιμον και απάντησε εις την ιδίαν μου εκείνην ερώτησιν ό,τι επρόκειτο να μου αποκριθής τότε. — Ευχαρίστως, εάν ημπορώ. — Επιθυμώ λοιπόν να ακούσω, ποία είναι τα τέσσερα είδη των πολιτειών, που έλεγες.

— Δεν είναι δύσκολον να το ακούσης· είναι πολύ γνωστά και αι τέσσαρες και

με τα ονόματά των· η πρώτη, που επαινείται μάλιστα από τους περισσοτέρους, είναι η Κρητική και η Λακωνική· η δεύτερα, η οποία έρχεται και δεύτερα εις την εκτίμησιν των πολλών, είναι η καλουμένη ολιγαρχία, έχουσα όχι ολίγα ελαττώματα· η τρίτη, όλως διόλου αντίθετος με αυτήν και ολιγώτερον εκτιμωμένη, η δημοκρατία· και τελευταίον η περίφημος δα εκείνη τυραννίς, εντελώς διαφορετική απ' όλας τας άλλας, το τέταρτον και χειρότερον νόσημα διά μίαν πόλιν· αυτά λοιπόν είναι τα τέσσερα είδη των πολιτειών· ή μήπως γνωρίζεις εσύ και καμμίαν άλλην, που να αποτελή ίδιον και σαφώς διακεκριμένον είδος; διότι αι δυναστεΐαι και αι αγορασταί βασιλείαι και άλλαι τοιαύται ημπορούν να εισέλθουν ως διάμεσοι μορφαί μεταξύ των ανωτέρω, και ευρίσκονται όχι ολιγώτερον συχνά εις τους βαρβάρους, παρά εις τους Έλληνας. — Υπάρχουν πράγματι πολλά και περίεργα πολιτεύματα τοιαύτα.

— Γνωρίζεις λοιπόν, ότι κατ' ανάγκην θα υπάρχουν και άλλα τόσα είδη ανθρωπίνων χαρακτήρων, όσα και πολιτευμάτων; ή νομίζεις ότι τα πολιτεύματα γίνονται **από δρυν ή από πέτραν**, και όχι από τα ήθη των πολιτών, τα οποία κατά την διεύθυνσιν, που θα λάβουν, θα συμπαρασύρουν και όλα τα λοιπά; — Πραγματικώς από τα ήθη και μόνον. — Αφού λοιπόν υπάρχουν πέντε είδη πολιτευμάτων, δεν πρέπει επίσης να υπάρχουν και πέντε είδη χαρακτήρων της ψυχής; — Πώς όχι; — Και τον μεν χαρακτήρα, ο οποίος αντιστοιχεί προς την αριστοκρατίαν, τον επραγματεύθημεν ήδη, και ορθώς είπαμεν, ότι είναι αγαθός και δίκαιος. — Μάλιστα. — Μετά τούτον λοιπόν πρέπει τώρα να διεξέλθωμεν τους χειροτέρους χαρακτήρας, και εν πρώτοις τον φίλαρχον και φιλόδοξον, ο οποίος αντιστοιχεί προς το πολίτευμα των Λακεδαιμονίων, και ακολούθως τον ολιγαρχικόν και τον δημοκρατικόν και τον τυραννικόν· και αφού αναγνωρίσωμεν τον αδικώτατον εξ όλων, τον αντιπαραβάλωμεν προς τον δικαιότατον, διά να ημπορέσωμεν εν τέλει να κρίνωμεν, ποία είναι η σχέσις της ακράτου δικαιοσύνης προς την άκρατον αδικίαν ως προς την ευτυχίαν ή την αθλιότητα του έχοντος, και τοιουτοτρόπως να επιδιώκωμεν ή την αδικίαν, συμφώνως προς τας συμβουλάς του Θρασυμάχου, ή την δικαιοσύνην, συμφώνως με το λογικόν συμπέρασμα που εξαγεται εξ αυτής της συζητήσεως. — Αυτό πράγματι έχομεν να κάμωμεν.

— Λοιπόν, όπως αρχίσαμεν ήδη να εξετάζωμεν τα ήθη των πολιτειών πριν από τα ήθη των ατόμων, επειδή μας εφάνη η μέθοδος αυτή φωτεινωτέρα, δεν εγκρίνεις να εξακολουθήσωμεν εφαρμόζοντες αυτήν, και αφού εξετάσωμεν κατά πρώτον την φίλαρχον πολιτείαν (διότι δεν γνωρίζω ποίον άλλο όνομα να της δώσω· εκτός εάν ίσως πρέπη να την ονομάσω τιμοκρατίαν ή τιμαρχίαν) να εξετάσωμεν ακολούθως τον άνθρωπον που αντιστοιχεί προς αυτήν, έπειτα την ολιγαρχίαν και τον ολιγαρχικόν άνθρωπον, ύστερον να στραφώμεν και να μελετήσωμεν την δημοκρατίαν και τον δημοκρατικόν, και τελευταίον, αφού εξετάσωμεν το τυραννικόν πολίτευμα και ιδούμεν και την ψυχήν του

τυραννικού ανθρώπου, να δοκιμάσωμεν να εκφέρωμεν δικαιολογημένην την κρίσιν μας επί του ζητήματος, που ανελάβαμεν να λύσωμεν; — Μάλιστα, τοιουτοτρόπως θα ήτο σύμφωνος με την λογικήν και η εξέτασις και η κρίσις μας.

— Ας δοκιμάσωμεν λοιπόν πρώτα πρώτα να εξετάσωμεν πώς γίνεται η μετάβασις από την αριστοκρατίαν εις την τιμοκρατίαν· ή δεν είναι απλουστάτη αλήθεια, ότι πάσα μεταβολή εν τω πολιτεύματι προέρχεται από το μέρος το οποίον διαχειρίζεται την αρχήν, όταν τύχη και συμβή καμμία διατάραξις εις αυτό, ενώ, εφ' όσον διατηρή αδιατάρακτον την αρμονίαν του, όσον μικρόν και αν υποτεθή αυτό το μέρος, είναι αδύνατον να επέλθη καμμία μεταβολή εις την πολιτείαν; — Έτσι είναι πραγματικώς. — Πώς λοιπόν, Γλαύκων, θα υποστή μεταβολήν η πολιτεία η ιδική μας; και από πού θα εισχωρήση μεταξύ των επικούρων και των αρχόντων μας η διχόνοια και προς αλλήλους και προς τους εαυτούς των; ή θέλεις, καθώς ο Όμηρος, να επικαλεσθώμεν τας Μούσας να μας ειπούν, πώς κατά πρώτον ενέπεσε μεταξύ των η έρις και να φαντασθώμεν ότι μας αποκρίνονται με ένα ύφος τραγικόν και μεγαλόστομον, ως να σοβαρεύονται και να σπουδαιολογούν, ενώ θα παίζουν και θα χαριεντολογούν με ημάς σαν με παιδιά; — Πώς;

— Κατ' αυτόν τον τρόπον περίπου: Δύσκολον βέβαια είναι μία πόλις, ούτω συγκεκροτημένη, όπως η ιδική σας, να μετακινηθή· αλλ' αφού παν ό,τι γεννάται υπόκειται και εις φθοράν, ούτε το πολιτικόν σας αυτό σύνταγμα θα μείνη εις αιώνα αναλλοίωτον, αλλά θα έλθη ημέρα να διαλυθή· και ιδού πώς. Υπάρχει, όχι μόνον διά τα φυτά, που γεννώνται εις τους κόλπους της γης, αλλά προσέτι και διά τας {???) και τα σώματα των ζώων, που ζουν επί της επιφανείας αυτής, περίοδος ευφορίας και αφορίας· συμβαίνει δε τούτο, όταν έκαστον είδος τελειώνη και ξαναρχίζη τον κύκλον της εξελίξεως αυτού, ο οποίος είναι βραχύτερος ή μακρότερος, αναλόγως της διάρκειας της ζωής εκάστου είδους· οι δε ιδικοί σας άρχοντες, τους οποίους σεις εξεπαιδεύσατε, όσον σοφοί και αν είναι, δυνατόν να συμβή να μην εννοήσουν ή να μην υπολογίσουν ακριβώς τας περιόδους αυτάς της ευφορίας και της αγωνίας του είδους σας και τοιουτοτρόπως να τους διαφύγη ο κατάλληλος καιρός και να τεκνοποιήσουν, όταν δεν πρέπη· και διά μεν τα θεία γένη η περίοδος αύτη περιλαμβάνεται εντός αριθμού τελείου· διά δε το ανθρώπινον γένος υπάρχει ένας τοιούτος αριθμός γεωμετρικός, (1) ο οποίος κανονίζει την περίοδον των χειροτέρων και των καλυτέρων γεννήσεων, όταν δει από άγνοιαν αυτού, οι άρχοντές σας συνάψωσιν εις ακατάλληλον εποχήν τους μεταξύ των ανδρών και γυναικών γάμους, τότε εξ αυτών θα προέλθουν τέκνα όχι με καλά φυσικά ούτε ευτυχισμένα. Και θα εγκαταστήσουν μεν τους καλυτέρους μεταξύ αυτών εις την αρχήν οι προκάτοχοι, επειδή όμως θα είναι ανάξιοι να τους διαδεχθούν, θα αρχίσουν πρώτα πρώτα να παραμελούν την φρούρησιν μας, μη δίδοντες την

δέουσιν σημασίαν εἰς τὰ τῆς μουσικῆς [ακολουθῶν δὲ καὶ εἰς τὴν γυμναστικὴν]· ἔνεκα τούτου οἱ νέοι μας θὰ γίνουσι ἀμειψότεροι· καὶ ὅσοι ἐξ αὐτῶν γίνουσι κατόπιν ἄρχοντες δὲν θὰ ἔχουσι τὴν προσήκουσαν ἰκανότητα νὰ διακρίνουσι τὰ κατὰ τὸν Ἡσίοδον γένη, ποῦ παρεδέχθημεν καὶ ἡμεῖς, τὸ χρυσοῦν, τὸ ἀργυροῦν, τὸ χαλκοῦν καὶ τὸ σιδηροῦν· ἐπειδὴ δὲ θὰ ἀνακατωθῶσι τὸ σιδηροῦν μετὰ τὸ ἀργυροῦν, καὶ τὸ χαλκοῦν μετὰ τὸ χρυσοῦν, θὰ ἐπέλθῃ ἀνομοιότης καὶ ἀνάρμοστος ἀνωμαλία, ἐλαττώματα τὰ ὁποῖα, ὅπου καὶ ἀνὰ παλαιὰ γίνονται, γεννοῦν πάντα τὸν πόλεμον καὶ τὴν ἐχθρὰν. — Καὶ πολὺ σωστὰ θὰ εἰπούμεν ὅτι μας ἀπεκρίθησαν αἱ Μοῦσαι. — Κατ' ἀνάγκην, ἀφοῦ βέβαια εἶναι Μοῦσαι. — Ἀς ἰδοῦμεν λοιπὸν τι λέγουσι καὶ παρακάτω.

— Ἀφοῦ ἅπασι προέκυψεν ἡ διχόνοια μετὰ τῶν, ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰ δύο γένη, τὸ χαλκοῦν καὶ τὸ σιδηροῦν, ἤρχισαν νὰ τραποῦν πρὸς τὸν πλουτισμὸν καὶ τὴν ἀπόκτησιν γῆς καὶ οἰκιῶν καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, τὰ δὲ δύο ἄλλα πάλιν ἀφ' ἐτέρου, τὸ χρυσοῦν καὶ τὸ ἀργυροῦν, ἐπειδὴ αὐτὰ δὲν εἶχαν ἐλλείψιν, ἀλλ' ἦσαν ἐκ φύσεως πλούσια, ἐξηκολούθουν νὰ σύρουσι τὰς ψυχὰς πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀρχαίαν ἐν γένει κατάστασιν· μετὰ πολλοὺς τέλους ἀγῶνας καὶ διαμάχας, συνεβιβάσθησαν νὰ μοιράσωνται μετὰ τῶν τὴν γῆν καὶ τὰς κατοικίας, νὰ υποδουλώσωνται δὲ ἐκείνους, ποῦ ἐφρούρουσι πρὶν, καὶ τοὺς ὁποῖους ἐλευθέρους ὄντας τοὺς ἐθεώρουσι φίλους καὶ τροφούς τῶν, καὶ νὰ τοὺς καταστήσωνται τῶρα περιοίκους καὶ οἰκέτας τῶν, μόνοι τῶν δὲ πλέον νὰ ἔχουσι τὴν φροντίδα τοῦ πολέμου καὶ τῆς κοινῆς ἀσφαλείας. — Ἀπὸ αὐτὸ πρᾶγμα μοι φαίνεται, πῶς ἤρχισεν ἡ μετὰ βῆσις. — Αὐτὸ δὲ τὸ νέον πολίτευμα δὲν θὰ εἶναι κάτι τι μετὰ τῆς ἀριστοκρατίας καὶ ὀλιγαρχίας; — Βεβαίως.

— Κατ' αὐτὸν λοιπὸν τὸν τρόπον θὰ ἐπέλθῃ ἡ μεταπολίτευσις· ὁποῖα δὲ τις θὰ εἶναι τῶρα ἡ νέα διοικήσις; δὲν εἶναι φανερόν ὅτι, ἀφ' ἐνὸς μὲν θὰ διατηρήσῃ μερικὰ ἀπὸ τὸ παλαιὸν πολίτευμα, ἄλλα δὲ θὰ πάρῃ ἀπὸ τὴν ὀλιγαρχίαν, ἀφοῦ κείνη μετὰ τῶν δύο, ἀφ' ἐτέρου δὲ θὰ ἔχῃ κάτι ὅλως διόλου ξεχωριστόν καὶ ἰδικόν τῆς; — Ἔτσι εἶναι. — Δὲν θὰ διατηρήσῃ λοιπὸν ἡ τάξις τῶν προμάχων ἀπὸ μὲν τὴν ἀριστοκρατίαν τὸν πρὸς τοὺς ἄρχοντας σεβασμὸν, τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τῆς γεωργίας καὶ τῶν χειρωνακτικῶν ἐργασιῶν καὶ ἐν γένει ὅλων τῶν προσοδοφόρων ἐπαγγελμάτων, τὸ σύστημα τῶν κοινῶν συσσιτίων, τὴν ἐπιμέλειαν τῆς γυμναστικῆς καὶ τῶν πολεμικῶν γυμνασιῶν καὶ ὅλα τὰ τοιαῦτα; — Ναι. — Ἐξχωριστὰ δὲ ἰδικὰ τῆς δὲν θὰ ἔχῃ τὸν φόβον νὰ ἀνυψῶνται εἰς τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα τοὺς σοφοὺς, ἐπειδὴ δὲν θὰ εὐρίσκη πλέον εἰς τοὺς κόλπους τῆς τοιοῦτους ἀνθρώπους μονομερεῖς καὶ ἀποκλειστικούς, ἀλλὰ μικτούς; καὶ ἐπομένως δὲν θὰ ἀποκλίνῃ πρὸς ἀνθρώπους μᾶλλον θυμοειδεῖς καὶ ὀλιγώτερον μορφωμένους, καὶ γεννημένους μᾶλλον διὰ τὸν πόλεμον παρά διὰ τὴν εἰρήνην; καὶ δὲν θὰ δίδῃ μεγαλυτέραν ἀξίαν εἰς τὰ στρατηγήματα καὶ τοὺς δόλους τοῦ πολέμου, τὸν ὁποῖον θὰ θεωρῇ ὡς τὴν μοναδικὴν τῆς πάντοτε ἐνασχόλησιν; — Ναι. — Ἐπομένως θὰ εἶναι οἱ τοιοῦτοι ἀπληστοὶ χρημάτων, ὅπως συμβαίνει εἰς

τας ολιγαρχίας, και θα λατρεύουν μανιωδώς εν κρυπτώ και παραβύστω τον χρυσόν και τον άργυρον, αφού θα έχουν ίδια ταμεία και θησαυροφυλάκια, όπου θα τα φυλάττουν κρυμμένα, επίσης δε και κατοικίας απομονωμένας, αληθινάς φωλεάς ιδικάς των, όπου θα κάμνουν μεγάλα έξοδα και σπατάλην με γυναίκας και με οποιούς άλλους θέλουν. — Σωστότατα. — Επομένως θα είναι φιλάργυροι μεν διά τα ιδικά των χρήματα, αφού θα τα λατρεύουν και θα τα φυλάττουν κρυφά, σπάταλοι όμως διά τα ξένα, από την επιθυμίαν να ικανοποιούν τα πάθη των· παραδεδομένοι δε κρυφίως εις όλας τας ηδονάς, θα κυττάζουν πώς να διαφύγουν τον νόμον, σαν άτακτα παιδιά τον πατέρα των, εξ αιτίας της ανατροφής των, η οποία στηρίζεται εις την βίαν και όχι εις την πειθώ, επειδή παρημελήθη η Μούσα η αληθινή των λόγων και της φιλοσοφίας, και επροτιμήθη η γυμναστική αντί της μουσικής. — Όλως διόλου πράγματι είναι ανακατωμένη αυτή η πολιτεία με καλά και με κακά. — Ανακατωμένη, μάλιστα· ένα δε μόνον είναι καθαρόν και διαφανέστατον εις αυτήν, αφού επικρατεί το θυμοειδές, η φιλαρχία και η φιλοδοξία. — Και πάρα πολύ μάλιστα.

— Αυτή λοιπόν είναι η αρχή και η μορφή του πολιτεύματος τούτου, το οποίον, εννοείς, περιωρίσθην να σχεδιαγραφήσω απλώς και όχι να επεξεργασθώ τελείως, επειδή αρκεί και τόσον διά να γνωρίσωμεν τον δικαιότατον και τον αδικώτατον άνθρωπον, που ζητούμεν, θα ήτο δε εξ άλλου και ατελείωτον το έργον, αν ηθέλαμεν να διέλθωμεν όλα τα πολιτεύματα, χωρίς να παραλείπωμεν καμμίαν λεπτομέρειαν. — Και πολύ σωστά.

— Ποίος λοιπόν είναι ο άνθρωπος, που αντιστοιχεί προς αυτό το πολίτευμα; πώς μορφούται και ποίος είναι ο χαρακτήρ του; — Τον φαντάζομαι, διέκοψεν ο Αδείμαντος, να παρομοιάζη κάπως με τον Γλαύκωνα αυτόν, όσον αφορά τουλάχιστον την φιλοδοξίαν. — Ίσως κατά τούτο μόνον· μου φαίνεται όμως ότι διαφέρει κατά πολλά άλλα. — Ποία; — Εν πρώτοις πρέπει να είναι εκείνος αυθαδέστερος και κάπως αμουςότερος, αν και θα αγαπά την μουσικήν· θα αγαπά επίσης τους λόγους και τα ακροάματα, δεν θα έχη όμως ο ίδιος καμμίαν ρητορικήν ιδιοφυίαν· προς τους δούλους θα είναι σκληρός, αντί να τους περιφρονή, όπως εκείνοι που έλαβαν την τελείαν ανατροφήν, προς τους ελευθέρους ήμερος και προς τους άρχοντας ευπειθέστατος· φίλαρχος δε και φιλόδοξος επί πάσι, θα επιζητή τα αξιώματα όχι χάρις εις την ρητορικήν του ικανότητα, αλλά χάρις εις την πολεμικήν του αξίαν και τα πολεμικά του κατορθώματα, και θα είναι επομένως μανιώδης διά τας σωματικές ασκήσεις και το κυνήγιον. — Αυτά αλήθεια θα είναι τα ήθη του ανθρώπου εκείνης της πολιτείας. — Αλλά ακόμη ο τοιούτος, εφ' όσον μεν είναι νέος, ίσως να περιφρονή τα χρήματα, όσον όμως προχωρή η ηλικία, θα του αναπτύσσεται επί μάλλον και μάλλον και το πάθος αυτό, διότι και εκ φύσεως μετέχει της φιλοχρηματίας και διότι και η αρετή του δεν είναι καθαρά και ακεραία, επειδή εξ αρχής εστερήθη του αρίστου αυτής φύλακος. — Τίνος; ηρώτησεν ο Αδείμαντος.

— Της διαλεκτικής, συνδυασμένης με την μουσικήν διότι μόνον αυτή ημπορεί να διασώση την αρετήν καθ' όλον τον βίον εις την καρδίαν εκείνου, που την κατέχει. — Καλά λέγεις. — Τοιούτος λοιπόν είναι και ο χαρακτήρ του νέου, ο οποίος ομοιάζει με το τιμοκρατικόν πολίτευμα. — Πράγματι.

— Ἴδου δε τώρα κατὰ ποῖον τρόπον σχηματίζεται· συμβαίνει ο νέος μας να ἔχη πατέρα κατοικοῦντα εἰς πόλιν κακῶς κυβερνωμένην, ο οποίος αποφεύγει τὰς τιμὰς καὶ τὰ αξιώματα καὶ ὅλας τὰς ενοχλήσεις που συνεπάγουν καὶ προτιμᾷ να μὴν ἔχη καμμίαν θέσιν εἰς τὴν πόλιν, φθάνει να ἔχη ἐξησφαλισμένην τὴν ἡσυχίαν του. — Λοιπὸν πῶς διαπλάσσεται ο χαρακτήρ του υἱοῦ; — Ἀκούει ἐν πρώτοις τὴν μητέρα του να δυσανασχετῆ καὶ να παραπονήται διαρκῶς, διότι ο σύζυγός της δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς ἐπισήμους καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἔχει καὶ αὐτὴ καμμίαν κοινωνικὴν σειρὰν μεταξὺ τῶν ἄλλων γυναικῶν, διότι τὸν βλέπει να μὴ φροντίζῃ καθόλου να αὐξήσῃ τὴν περιουσίαν του καὶ να προτιμᾷ να υφίσταται ἀνάνδρως κάθε ζημίαν τῶν συμφερόντων του, παρὰ να ἔχη ἀνακατώματα καὶ διαφορὰς εἰς τὰ δικαστήρια, να ἐνασχολῆται μόνον περὶ του εαυτοῦ του, να δεικνύῃ δε τελείαν ἀδιαφορίαν περὶ αὐτῆς· καθημερινῶς λοιπὸν τὴν ἀκούει να ἐπαναλαμβάνῃ καὶ να λέγῃ, ὅτι ο πατέρας του δὲν εἶναι ἄνδρας, ὅτι δὲν εἶναι καμμιά προκοπὴ ἀπὸ αὐτὸν, καὶ ὅλα τὰ τέτοια που συνηθίζουν να ψάλλουν αἱ γυναῖκες εἰς αὐτὰς τὰς περιστάσεις. — Αὐτὸ το ἔχουν πραγματικῶς αἱ γυναῖκες, εἶπεν ο Ἀδείμαντος. — Γνωρίζεις δε ἀκόμη ὅτι καὶ οἱ υπηρέται της οἰκίας, θέλοντες να δείξουν ζήλον καὶ ἐνδιαφέρον διὰ τὸν υἱὸν του κυρίου τῶν, του ομιλοῦν ἐνίοτε κρυφίως με τὴν ἰδίαν γλῶσσαν, καὶ ὅταν παραδείγματος χάριν βλέπουν, ὅτι ο πατέρας του δὲν ἔρχεται εἰς βοήθειάν του, ἢ διὰ να πληρῶσῃ κανένα του χρέος, ἢ διὰ να ξεμπλέξῃ ἀπὸ καμμιά βρωμοδουλειά, τὸν συμβουλεύουν καὶ τὸν παρακινοῦν, ὅταν μεγαλώσῃ, να κυνηγᾷ τοὺς ἐχθροὺς του καὶ να μὴν αφήνῃ να του πατοῦν τὸ δίκιο καὶ να εἶναι περισσότερον ἄνδρας ἀπὸ τὸν πατέρα του· καὶ ὅταν ἐξέρχεται ἔξω ὅλο τὰ ἴδια ἀκούει, καὶ βλέπει ὅτι, ὅσοι περιορίζονται εἰς τὸ ἔργον τῶν, θεωροῦνται ἠλίθιοι καὶ παραγκωνίζονται, ἐνῶ ὅσοι κάθε ἄλλο κυττάζουν παρὰ τὴν δουλειάν τῶν, τιμῶνται καὶ δοξάζονται. Τότε λοιπὸν ο νέος, ὅσον ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος βλέπει καὶ ἀκούει αὐτὰ, ἀπὸ τὸ ἄλλο ὅμως πάλιν ἀκούει τοὺς λόγους του πατέρα του καὶ βλέπει πόσον ἡ διαγωγὴ του καὶ ὁ τρόπος του διαφέρει ἀπὸ τοὺς ἄλλους, αἰσθάνεται τὸν εαυτὸν του να τὸν τραβοῦν καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, διότι ἐνῶ ο πατέρας του καλλιεργεῖ καὶ ἐνισχύει τὸ λογιστικὸν μέρος της ψυχῆς του, οἱ ἄλλοι ἀπεναντίας του ἐξάπτουν τὸ ἐπιθυμητικὸν καὶ τὸ θυμοειδές· καὶ ἐπειδὴ τὸ φυσικὸν του δὲν εἶναι κακόν, ἀλλὰ ἀπλῶς ἔχει παρασυρθῆ ἀπὸ κακὰς συναναστροφὰς, ἐλκόμενος καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, καταντᾷ να πάρῃ τὸν μέσον δρόμον καὶ να παραδώσῃ πάσαν ἐπὶ του εαυτοῦ του ἐξουσίαν εἰς τὸ θυμοειδές καὶ φιλόνηικον μέρος της ψυχῆς του, τὸ ὁποῖον ἐπίσης εἶναι τὸ μέσον μεταξὺ τοῦ λογιστικοῦ καὶ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ· καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐγένεν ἄνθρωπος φιλόδοξος καὶ υψηλόφρων. — Μου φαίνεται ὅτι πολὺ καλὰ ἐξήγησες τὴν γένεσιν αὐτοῦ του χαρακτήρος. — Ἐχομεν λοιπὸν τὸ δεῦτερον εἶδος τοῦ πολιτεύματος καὶ τοῦ ἀνθρώπου; — Το ἔχομεν. — Κατόπιν ἀπὸ αὐτὸν, δὲν θα μεταβῶμεν, καθὼς λέγει ο Αἰσχύλος, εἰς «**ἄλλον τῶρα σ' ἄλλη κληρωμένο πόλη**» (2) ἢ μάλλον πρῶτα εἰς ἄλλο πολίτευμα, διὰ να ἀκολουθήσωμεν τὴν τάξιν; — Ἐννοεῖται. — Το πολίτευμα που ἔρχεται,

καθώς νομίζω, κατόπιν είναι η **ολιγαρχία**. — Και ποίαν μορφήν του πολιτεύματος ονομάζεις ολιγαρχίαν; — Το πολίτευμα το οποίον στηρίζεται επί της περιουσίας των πολιτών και εις το οποίον λαμβάνουν μέρος μόνον οι πλούσιοι, αποκλείονται δε οι πτωχοί. — Ενόησα. — Λοιπόν δεν πρέπει πρώτον να ειπούμεν πώς γίνεται η μετάβασις από την τιμοκρατίαν εις την ολιγαρχίαν; — Ναι. — Και τυφλός όμως το βλέπει, υποθέτω, πώς γίνεται. — Πώς; — Ο χρυσός ο συσσωρευόμενος εις τα ιδιωτικά ταμεία των πολιτών, είναι εκείνος που επιφέρει την καταστροφήν του πολιτεύματος· διότι πρώτον μεν δημιουργούν δαπάνας δια τους εαυτούς των και επομένως παραχαράπτουν τον νόμον και αυτοί και αι γυναίκες των. — Φυσικά. — Έπειτα, νομίζω, το παράδειγμα αυτών ωθεί και τους άλλους να τους μιμηθούν και δεν αργούν να γίνουν όλοι οι ίδιοι. — Βεβαίως. — Ακολούθως το πάθος του χρηματισμού τους κυριεύει ολοένα και περισσότερο, και όσο δίδουν μεγαλυτέραν εκτίμησιν εις τον πλούτον, τόσον εκπίπτει η αξία της αρετής· διότι πραγματικώς η αρετή και ο πλούτος δεν έχουν τοιαύτην διαφοράν μεταξύ των, ώστε αν τα βάλωμεν εις τας δύο πλάστιγγας του ζυγού, όσον ανεβαίνει το ένα τόσον θα κατεβαίνει το άλλο; — Και βέβαια. — Όστε εφ' όσον τιμώνται εις την πόλιν τα πλούτη και οι πλούσιοι, επί τοσοούτον θα περιφρονούνται η αρετή και οι χρηστοί άνθρωποι. — Αυτό είναι φανερόν. — Επιδιώκεται όμως πάντοτε ένα πράγμα που το εκτιμούν, απεναντίας δε παραμελείται εκείνο που περιφρονούν. — Έτσι είναι. — Όστε από φιλόδοξοι και φιλότιμοι που ήσαν εις την τιμοκρατίαν, καταντούν εις το τέλος να γίνουν φιλοχρήματοι και άπληστοι, και τον μεν πλούσιον εγκωμιάζουν και θαυμάζουν και ανυψώνουν εις τα αξιώματα του κράτους, τον δε πτωχόν περιφρονούν. — Αναμφιβόλως.

— Τότε λοιπόν θεσπίζουν διά νόμου ως όρον της συμμετοχής εις την εξουσίαν το ποσόν της περιουσίας, περισσότερο ή ολιγώτερον αναλόγως του βαθμού της ολιγαρχίας, αποκλείοντες της αρχής πάντας, όσων η περιουσία δεν ανέρχεται εις το ορισθέν τίμημα· όλα δε αυτά ή τα επιβάλλουν διά της βίας και των όπλων, ή και απλώς επισείοντες τον φόβον αναγκάζουν και τους άλλους να τα παραδεχθούν· ή δεν είναι έτσι; — Έτσι. — Ιδού λοιπόν εν συντόμω πώς λαμβάνει την σύστασίν του αυτό το πολίτευμα. — Μάλιστα· αλλά ποία είναι τα ήθη του και τα ελαττώματα, τα οποία είπαμεν ότι έχει;

— Πρώτον πρώτον αυτός ο θεμελιώδης όρος του πολιτεύματος· διότι, ειπέ μου, τι θα συνέβαινεν, αν εξελέγοντο οι κυβερνήται των πλοίων επί τη βάσει της περιουσίας των, και απεκλείετο ο πτωχός, με όλην την μεγαλυτέραν εμπειρίαν που θα είχεν εις τα ναυτικά; — Πάρα πολύ κακά θα επήγαινε τότε η τοιαύτη ναυτιλία. — Δεν θα συνέβαινε δε το ίδιον προκειμένου και διά κάθε άλλην αρχήν; — Υποθέτω. — Εκτός ίσως διά την αρχήν της πόλεως· ή και δι' αυτήν επίσης; — Δι' αυτήν ίσα ίσα περισσότερο από κάθε άλλην, αφού είναι το δυσκολώτατον και σπουδαιότατον είδος της αρχής. — Όστε αυτό το μέγιστον

ελάττωμα έχει εν πρώτοις η ολιγαρχία. — Φαίνεται.

— Αλλά τι; αυτό το άλλο σου φαίνεται τάχα μικρότερον; — Το ποίον; — Ότι κατ' ανάγκην η ολιγαρχική πόλις δεν είναι μία, αλλά δύο, η μία μεν των πτωχών και η άλλη των πλουσίων, οίτινες κατοικούν μεν ομού, θέλουν δε το κακόν οι μεν των δε. — Δεν είναι, μα την αλήθειαν, μικρότερον. — Αλλ' ακόμη δεν είναι και αυτό καλόν, ότι δεν ημπορούν ίσως να κάμουν και πόλεμον, διότι είναι ηναγκασμένοι ή να οπλίσουν προς τούτο το πλήθος, οπότε θα εφοβούντο αυτό μάλλον ή τους εχθρούς, ή να μην το χρησιμοποιήσουν καθόλου, οπότε θα εφείνοντο πραγματικώς ολιγαρχικοί εις την μάχην, εκτός του ότι οι πλούσιοι δεν εννοούν και να συνεισφέρουν χρήματα, αφού είναι φιλάργυροι. — Αλήθεια δεν είναι καλόν. — Τι δε; εκείνο που κατεδικάσαμεν προηγουμένως, να καταγίνωνται δηλαδή οι ίδιοι εις πολλά έργα συγχρόνως και να είναι μαζί και γεωργοί και έμποροι και πολεμισταί, όπως συμβαίνει εις αυτήν την πολιτείαν, σου φαίνεται τάχα πως είναι σωστόν; — Καθόλου μάλιστα.

— Βλέπε τώρα, αν απ' όλα αυτά τα κακά το μεγαλύτερον δεν εμφανίζεται κατ' πρώτον εις αυτήν την πολιτείαν. — Το ποίον; — Ότι επιτρέπεται εις τον καθένα να εκποιήση όλην του την περιουσίαν, και εις ένα άλλον να την αγοράση από αυτόν, και εκείνος που την επώλησε να παραμένη εις την πόλιν, χωρίς να είναι πλέον τίποτε δι' αυτήν, ούτε έμπορος, ούτε τεχνίτης, ούτε ιππεύς, ούτε οπλίτης, αλλά να ονομάζεται απλώς πτωχός και άπορος. — Έχεις δίκαιον. — Δεν εμποδίζεται λοιπόν αυτό εις τας ολιγαρχικάς πολιτείας· διότι αλλέως δεν θα ήταν οι μεν υπέρπλουτοι, οι δε πάμπτωχοι. — Σωστά. — Πρόσεξε ακόμη και εις αυτό· όταν, καθ' όν καιρόν ήτο πλούσιος, εξώδευεν αλύπητα ο τοιούτος, είχε από αυτό καμμίαν ωφέλειαν η πολιτεία; εθεωρείτο τότε ένας από τους αρχηγούς της, ή πράγματι δεν ήτο ούτε άρχων ούτε υπηρέτης, αλλ' απλώς εξοδευτής των ετοιμών; — Όπως το λέγεις· δεν ήτο τίποτε άλλο παρά εξοδευτής. — Θέλεις λοιπόν να τον ονομάσωμεν αυτόν, όπως είναι ο κηφήν εις την κυψέλην νόσημα του σμήνους, τοιουτοτρόπως και αυτός νόσημα της πόλεως; — Ακούς εκεί δεν θέλω; — Όμως, ω Αδείμαντε, τους μεν πτερωτούς κηφήνας ο θεός τους έκαμε δίχως κέντρον, ενώ από αυτούς τους δίποδας κηφήνας, εις μερικούς μεν δεν έδωσεν επίσης κέντρον, εις άλλους όμως έδωσε και πολύ φοβερόν μάλιστα· και αυτοί μεν που δεν έχουν, αποθνήσκουν εις τα γηρατειά των πτωχοί, από δε τους άλλους γίνονται όλοι εκείνοι, που ονομάζονται κακούργοι· δεν είναι αλήθεια; — Βεβαιότατα. — Είναι λοιπόν φανερόν, ότι εις μίαν πόλιν, όπου θα ιδής πτωχούς, υπάρχουν κρυμμένοι το δίχως άλλο κλέπται και λωποδύται και ιερόσυλοι και εν γένει εργάται πάσης τοιαύτης κακίας. — Φανερόν. — Τι λοιπόν; εις τας ολιγαρχουμένας πόλεις υπάρχουν πτωχοί; — Σχεδόν όλοι οι κάτοικοι εκτός των αρχόντων. — Πώς λοιπόν να μη πιστεύωμεν, ότι θα υπάρχουν εις αυτάς και πλήθος κακούργοι με κέντρα, τους οποίους φροντίζουν οι άρχοντες και συγκρατούν διά της βίας; — Βεβαίως. — Και από ποίαν άλλην

αφορμήν προέρχεται τούτο, παρά από την απαιδευσίαν και την κακήν ανατροφήν και από την ελαττωματικήν σύστασιν της πολιτείας; — Από καμμίαν άλλην. — Τοιαύτη τις λοιπόν σχεδόν είναι η ολιγαρχουμένη πόλις και αυτά τα ελαττώματά της, ίσως δε και περισσότερα. — Μάλιστα. — Και ας θεωρήσωμεν επομένως τελειωμένην την απεικόνισιν και αυτής της πολιτείας, την οποίαν ονομάζουν ολιγαρχίαν και της οποίας οι άρχοντες γίνονται επί τη βάσει της περιουσίας· τώρα ας εξετάσωμεν και τον άνθρωπον, που της είναι όμοιος, και πώς σχηματίζεται και ποίος είναι ο χαρακτήρ του. — Ας ιδώμεν. — Δεν σου φαίνεται, ότι κατ' αυτόν τον τρόπον μεταπίπτει από του τιμοκρατικού εκείνου εις τον ολιγαρχικόν; — Πώς; — Ο υιός από την παιδικήν του ηλικίαν κατά πρώτον μεν φιλοτιμείται να μιμηθή τον πατέρα του και να βαδίση επί τα ίχνη του· αλλ' ακολουθώς, όταν ιδή έξαφνα, ότι ο πατέρας του προσέκρουσεν εις την πόλιν, όπως επάνω εις βράχον, και αφού έκαμε αβαρίαν και της περιουσίας του και του εαυτού του, κατά την διαχείρισιν είτε στρατηγίας τινός ή καμμιάς άλλης αρχής, έπεσε εις τα δικαστήρια και εις τα νύχια των συκοφαντών, και κατεδικάσθη ή εις θάνατον ή εις εξορίαν ή εις την στέρησιν των πολιτικών του δικαιωμάτων και την δήμευσιν της περιουσίας του, — Όπως συμβαίνει φυσικά. — Όταν, λέγω, ιδή όλα αυτά και πάθη και φοβηθή τα ίδια και διά τον εαυτόν του, τότε, νομίζω, και αυτός κρημνίζει κατακέφαλα από τον θρόνον της ψυχής του την φιλοδοξίαν και το θυμοειδές εκείνο, και ταπεινωθείς από την πτωχείαν δεν σκέπτεται άλλο παρά πώς να κάμη περιουσίαν, και κατά μικρόν με πολλάς στερήσεις, μεγάλην οικονομίαν και αδιάκοπον εργασίαν το κατορθώνει· δεν νομίζεις λοιπόν τότε, ότι εις εκείνον τον θρόνον, από τον οποίον εδίωξε την φιλοδοξίαν, θα αναβιβάση την φιλοχρηματίαν και το επιθυμητικόν, το οποίον θα ανακηρύξη μέγαν βασιλέα του και θα του φορέση τιάρας και στρεπτούς και ακινάκας; — Το πιστεύω. — Το δε λογιστικόν βέβαια και το θυμοειδές θα τα ρίψη χάμω δούλους και υποπόδια εκατέρωθεν του θρόνου του, και εις μεν το ένα δεν θα επιτρέπη να σκέπτεται και να συλλογίζεται τίποτε άλλο, παρά πώς θα κάμη από ολιγώτερα περισσότερα τα χρήματά του, το δε άλλο πάλιν τίποτε να μη θαυμάζη και τιμά παρά τον πλούτον και τους πλουσίους και να μην έχη άλλην φιλοδοξίαν παρά την απόκτησιν χρημάτων και οτιδήποτε άλλο οδηγεί προς τούτο. — Δεν υπάρχει άλλη μετάβασις τόσον ταχεία και ισχυρά δι' ένα νέον, όσον από την φιλοδοξίαν εις την φιλοχρηματίαν. — Αυτός λοιπόν δεν είναι ο ολιγαρχικός; — Η μεταβολή τουλάχιστον που τον έκαμε τοιούτον είναι ομοία με την μεταβολήν, εκ της οποίας προήλθεν η ολιγαρχία. — Ας εξετάσωμεν λοιπόν αν είναι όμοιος με αυτήν. — Ας το εξετάσωμεν.

— Πρώτη λοιπόν ομοιότης δεν είναι, ότι εκτιμά τα χρήματα περισσότερον από κάθε άλλο; — Πώς όχι; — Έπειτα, ότι είναι φειδωλός και εργατικός και δεν ικανοποιεί παρά μόνον τας απολύτους ανάγκας και επιθυμίας του και απαγορεύει κάθε άλλην δαπάνην εις τον εαυτόν του και υποδουλώνει όλας τας

άλλας επιθυμίας του ως ματαιίας. — Πραγματικῶς. — Είναι επομένως βρωμερὰ γλίσχρος, αφού ζητεί από το κάθε τι να κερδίση, με μίαν λέξιν ἄνθρωπος θησαυροποιός, από εκείνους δα που θαυμάζει το πλήθος· ἢ δεν είναι αυτός, που ομοιάζει με το ολιγαρχικόν πολίτευμα; — Μάλιστα, διότι και από τα δύο μέρη τα χρήματα είναι που ἔχουν την μεγαλυτέραν αξίαν και εκτίμησιν. — Διά τον λόγον, ὅτι καμμίαν προσοχήν, υποθέτω, δεν ἔδωσεν ο τοιοῦτος ἄνθρωπος διά την μόρφωσίν του. — Και ἐγὼ το υποθέτω, διότι ἄλλως δεν θα ἐλάμβανεν ἓνα οδηγόν τυφλόν και δεν θα τον εξετίμα τόσον. — Πολύ ωραία το εἶπες· πρόσεχε δε τώρα εἰς αυτό· δεν θα ἔχωμεν δίκαιον να εἰπούμεν, ὅτι ἡ ἀπαιδευσία του ἐγέννησεν ἐπιθυμίας ως του κηφήνος, ἄλλας μεν πτωχικάς, ἄλλας δε κακούργους, τας οποίας μόλις και μετὰ βίας προσπαθεῖ να συγκρατή; — Μάλιστα. — Και γνωρίζεις πού θα ἴδης ἐκδηλουμένας τας κακούργους διαθέσεις των; — Πού; — Ὅταν ἀναλάβουν ἔξαφνα την ἐπιτροπείαν ὀρφανῶν, ἢ τίποτε ἄλλο ἀνάλογον, που θα ἔχουν ὅλην την ἐλευθερίαν να καταχραστοῦν και να ἀδικήσουν. — Ἀλήθεια λέγεις. — Δεν είναι λοιπόν ἐκ τούτου φανερόν ὅτι εἰς τας ἄλλας του συναλλαγᾶς, εἰς τας οποίας εὐδοκιμεῖ θεωρούμενος ἐντιμος και δίκαιος κατορθώνει, με ὄχι μικράν ἐπιβολήν ἐπὶ του εαυτοῦ του να συγκρατήσῃ τας ἀγρίας ἐπιθυμίας που κρύπτει μέσα του, ὄχι διότι είναι πεπεισμένος ὅτι αὐτό είναι καλύτερον, οὔτε διότι τας χαλιναγωγεῖ διά του ὀρθοῦ λόγου, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης και ἀπό φόβον, διότι τρέμει μήπως χάσῃ και την ἄλλην περιουσίαν; — Αναμφιβόλως. — Ἀλλ' ὅταν πρόκειται να ἐξοδεύσουν τα ξένα χρήματα, τότε μα την ἀλήθειαν, φίλε μου, θα ἀνακαλύψῃς εἰς τους πλείστους ἐξ αὐτῶν κεκρυμμένας τας φυσικάς ἐκεῖνας ἐπιθυμίας του κηφήνος. — Και εἰς τον υπέρτατον μάλιστα βαθμόν. — Ο τοιοῦτος λοιπόν ἄνθρωπος δεν θα είναι ἀπηλλαγμένος ἐσωτερικῶν στάσεων, οὔτε θα είναι ἓνας, ἀλλὰ διπλούς, διότι αἱ καλύτεραι και αἱ χειρότεραι ἐπιθυμίαι, που ἔχει μέσα του, θα πολεμοῦν μεταξύ των, θα υπερिशύουν ὁμως ὀπωσδήποτε αἱ καλύτεραι. — Ἔτσι είναι. — Διά τούτο δε νομίζω θα τηρή ὁ τοιοῦτος τα ἐξωτερικά τουλάχιστον προσήματα καλύτερα ἀπό πολλούς ἄλλους· ἡ ἀληθινὴ ὁμως ἀρετὴ, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπό την ἐσωτερικὴν ὁμόνοιαν και ἀρμονίαν της ψυχῆς, θα είναι βέβαια πράγμα τελείως ἄγνωστον δι' αὐτόν. — Το πιστεύω. — Προκειμένου δε περὶ εὐγενούς ἀμίλλης μεταξύ των πολιτῶν, ἢ διὰ καμμίαν νίκην, ἢ δι' ὄ,τι ἄλλο ἀπό τα ωραία ἀγωνίσματα της φιλοτιμίας, ὁ φιλοχρήματος κάθε ἄλλο παρά να λαμβάνῃ ἐνεργητικόν μέρος εἰς αὐτά, διότι δεν θέλει να ἐξοδεύῃ χρήματα διὰ την δόξαν και τους τοιοῦτους ἀγῶνας, και φοβείται να ἐξεγείρῃ μέσα του τας ἐξοδευτικάς ἐπιθυμίας και να τας προσκαλέσῃ εἰς βοήθειάν του και εἰς σύμπραξιν· πολεμεῖ λοιπόν με ὀλίγιστον μέρος ἀπό τα ἰδικά του, πράγματι ολιγαρχικῶς, και επομένως νικάται μεν πάντοτε, ἀλλὰ και πάντοτε μένει πλούσιος. — Ἔτσι είναι. — Θα ἀμφιβάλλωμεν λοιπόν ἀκόμη περὶ της πλήρους ομοιότητος, που υφίσταται μεταξύ της ολιγαρχουμένης πολιτείας και του φιλοχρημάτου και φειδωλοῦ ἀνθρώπου; — Καθόλου.

— Έρχεται τώρα η σειρά της δημοκρατίας, να εξετάσωμεν πώς σχηματίζεται και ποίος είναι ο χαρακτήρ αυτής, ούτως ὥστε, αφού γνωρίσωμεν και τον χαρακτήρα του ανθρώπου, που της ομοιάζει, να υποβάλωμεν και αυτόν υπό την κρίσιν μας. — Θα ακολουθήσωμεν δηλαδή και εις αυτό την ιδίαν μας μέθοδον. — Ἰδού λοιπόν πώς γίνεται η μετάβασις ἀπὸ την ολιγαρχίαν εις την δημοκρατίαν, ἔνεκα της απληστίας προς επαύξησιν της κεκτημένης περιουσίας, πράγμα το οποίον θεωρεῖται ως το ἀνώτατον ἀγαθὸν ἐν τη ολιγαρχικῇ πολιτείᾳ. — Πώς γίνεται; — Ἐπειδὴ οἱ ἄρχοντες ἐν αὐτῇ οφείλουν το ἀξίωμα των εἰς τα μεγάλα των πλοῦτη, δὲν τους συμφέρει νὰ περιορίσουν διὰ νόμου την ἐλευθερίαν των ἀσῶτων νέων, ὥστε νὰ μὴν ἔχουν το δικαίωμα νὰ σπαταλοῦν και νὰ καταβροχθίζουν τὰς περιουσίας των, διὰ νὰ αγοράζουν αὐτοὶ τὰ ἀγαθὰ των ἢ νὰ τους δανείζουν με βαρεῖς τόκους και τοιουτοτρόπως νὰ αυξάνουν ἀκόμη περισσότερον τὰ πλοῦτη των και την ὑπόληψίν των. — Αναμφιβόλως. — Εἶναι ὁμως ἤδη φανερόν, ὅτι ἀδύνατον συγχρόνως και νὰ τιμοῦν τον πλοῦτον εἰς μίαν πόλιν, και νὰ εξασκοῦν την ἐγκράτειαν και την σωφροσύνην, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην ἢ το ἓνα θα παραμελοῦν ἢ το ἄλλο. — Ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας. — Παραμελοῦντες λοιπόν οἱ ἄρχοντες εἰς τὰς ολιγαρχικὰς πολιτείας και μὴ φροντίζοντες νὰ περιορίσουν την ἀκολασίαν, ἠνάγκασαν πολλοὺς, ἀνθρώπους ἴσως ἐκ φύσεως ευγενῶν αἰσθημάτων, νὰ καταστήσουν εἰς την ἐσχάτην ἔνδειαν. — Μάλιστα. — Κάθηνται λοιπόν αὐτοὶ εἰς την πόλιν με το κέντρον ἔτοιμον και ὠπλισμένοι, ἄλλοι μὲν κατάχραιοι, ἄλλοι στερημένοι τὰ πολιτικὰ τους δικαιώματα, ἄλλοι και τὰ δύο μαζί, με την καρδίαν γεμάτην ἐχθραν και ἐπιβουλήν ἐναντίον ἐκείνων, που ἐπλούτησαν με τὰ λείψανα της περιουσίας των, και ἐναντίον ὅλων ἐν γένει των πολιτῶν, τρέφοντες σχέδια γενικῆς ἀνατροπῆς των πραγμάτων. — Ἔτσι εἶναι. — Ἐν τῷ μεταξύ οἱ χρηματισταί, πεσμένοι με τὰ μούτρα εἰς τὴ δουλειὰ των, χωρὶς νὰ κάνουν πῶς τους προσέχουν καν αὐτοὺς, περιμένουν τίνος ἀπὸ τους ἄλλους θα ἔλθῃ τώρα η σειρά νὰ πέσῃ εἰς τὰ νύχια των, διὰ νὰ τον ἀφαιμᾶξουν, δανείζοντες εἰς αὐτὸν και λαμβάνοντες τόκους πολὺ περισσοτέρους ἀπὸ το ἀρχικὸν κεφάλαιον και αυξάνοντες τοιουτοτρόπως τον ἀριθμὸν των πτωχῶν και των κηφήνων εἰς την {πόλιν}. — Πώς βέβαια νὰ μὴν τον αυξάνουν; — Δὲν ἐννοοῦν μολαταῦτα ν' ἀνακόψουν την πρόοδον του κακοῦ, που υποβόσκει, εἴτε ἀπαγορεύοντες εἰς τους ἰδιώτας, νὰ διαθέτουν ὅπως τους φανῇ την περιουσίαν των, εἴτε και με ἓνα ἄλλο μέσον, διὰ του οἰοῦν προλαμβάνονται ὅλα αὐτὰ τὰ κακὰ. — Και ποῖον εἶναι αὐτὸ το μέσον; — Ἐνας νόμος, ο οποίος, ἐλλείψει του πρώτου, θα ἠνάγκαζε τους πολίτας νὰ εἶναι τίμιοι εἰς τὰς συναλλαγὰς των· διότι ἀν ἤθελέ τις ὀρίσῃ τὰ τοιούτου εἶδους συμβόλαια νὰ γίνωνται ἐπὶ κινδύνῳ των δανειστῶν, και ἡ τοκογλυφία θα ἐξησκείτο ολιγώτερον ἀναιδῶς εἰς την πόλιν, και ολιγώτερα ἀπὸ αὐτὰ τὰ κακὰ, που εἶπαμεν τώρα, θα ἀνεφύοντο ἐν αὐτῇ. — Πολὺ σωστά. — Ἐνῶ τώρα οἱ ἄρχοντες δι' ὅλους αὐτοὺς τους λόγους γίνονται ἀφορμὴ νὰ περιέρχωνται εἰς αὐτὴν την κατάστασιν οἱ ὑπήκοοί των· αὐτοὶ δὲ οἱ

ἴδιοι και τα τέκνα των ζώντες βίον τρυφηλόν και μη γυμνάζοντες ούτε τα σώματα ούτε τας ψυχάς των, καταντούν μαλθακοί και ανίκανοι να αντισταθούν και εις τας ηδονάς και εις τας λύπας. — Πράγματι. — Αλλ' αφού αυτοί οι πατέρες δεν σκέπτονται τίποτε άλλο, παρά πώς να αυξήσουν την περιουσίαν των, είναι δυνατόν να φροντίζουν περί αρετής περισσότερο από την τάξιν των πτωχών; — Όχι βέβαια.

— Λοιπόν, υπό τοιαύτας συνθήκας, όταν τύχη και ευρεθούν μαζί άρχοντες και υπήκοοι, είτε εις καμμίαν πορείαν, ή αποστολήν, ή εκστρατείαν κατά ξηράν ή θάλασσαν ως συστρατιώται ή συμπλωτήρες, ή εις οιανδήποτε άλλην περίστασιν και γνωρισθούν καλά μεταξύ των εις τους κινδύνους, βέβαια δεν θα έχουν λόγον οι πλούσιοι να περιφρονούν τους πτωχούς· αλλ' απεναντίας, όταν ένας πτωχός, ξερακιανός και ηλιοκαμμένος, τύχη να έχη παραστάτην εις τον πόλεμον κανένα πλούσιον, που δεν τον είδε ποτέ ο ήλιος και γεμάτον περιττά κρέατα και πάχη, και τον ιδή να λαχανιάζη και να μην ηξεύρη πώς να εξοικονομήση τον εαυτόν του, δεν νομίζεις πως θα σκεφθή αμέσως, ότι από την ιδικήν των την ανανδρίαν είναι πλούσιοι οι τοιούτοι, και δεν θα λένουν ο ένας του άλλου, όταν συναντώνται ιδιαιτέρως, ότι «οι άνθρωποι μας δεν αξίζουν τίποτε»; — Πολύ καλά το γνωρίζω, ότι αυτό πράγματι γίνεται.

— Λοιπόν, όπως ένα σώμα ασθενικόν δεν χρειάζεται παρά την ελαχίστην αφορμήν απέξω διά να πέση κάτω, ενίοτε δε υφίσταται γενικήν διατάραξιν και χωρίς καμμίαν εξωτερικήν αιτίαν, το ίδιον και μία πολιτεία, ευρισκομένη εις την αυτήν κατάστασιν, αρκεί μικρά αφορμή, διά να αναστατωθή και παραδοθή εις τον εμφύλιον πόλεμον, όταν ή οι πτωχοί επικαλεσθούν την βοήθειαν μιας δημοκρατουμένης πόλεως, ή οι πλούσιοι ολιγαρχουμένης, ενίοτε δε και χωρίς να γίνη και αυτό. — Πολύ σωστά. — Και το πολίτευμα μεταβάλλεται εις δημοκρατικόν, όταν, μου φαίνεται, υπερισχύσουν οι πτωχοί και άλλους μεν φονεύσουν, άλλους δε εξορίσουν, και μοιράσουν με τους λοιπούς εξ ίσου τας αρχάς και τα αξιώματα της πολιτείας [εκλεγομένων ως επί το πλείστον των αρχόντων διά του κλήρου]. — Κατ' αυτόν πράγματι τον τρόπον γίνεται η σύστασις της δημοκρατίας, είτε αν νικήσουν διά των όπλων οι πτωχοί, είτε αν οι πλούσιοι από φόβον αποφασίσουν να αποχωρήσουν μόνοι των εκ της πόλεως.

— Ποίος λοιπόν θα είναι τώρα ο τρόπος της διοικήσεως, και ποία τα ήθη της πολιτείας ταύτης; διότι είναι φανερόν ότι εξ αυτής της εξετάσεως θα ευρεθή τοιούτος και ο δημοκρατικός άνθρωπος. — Βεβαίως — Λοιπόν εν πρώτοις όλοι των είναι ελεύθεροι, και επικρατεί εις την πολιτείαν πλήρης ελευθερία και παρρησία και εξουσία να κάμνη ο καθένας ό,τι θέλει. — Αυτό τουλάχιστον λέγεται. — Όπου όμως υπάρχει αυτή η εξουσία, είναι φανερόν ότι έκαστος πολίτης θα διαθέτη και θα κανονίζη τον βίον του κατ' αρέσκειαν. — Μάλιστα, φανερόν. — Επομένως θα υπάρχη εις αυτήν την πολιτείαν μεγίστη ποικιλία ανθρωπίνων τύπων και χαρακτήρων. — Και πώς όχι; — Μα την αλήθειαν κινδυνεύει να θεωρηθή η ωραιότερα από όλας τας πολιτείας αυτή, καθώς φόρεμα κεντημένον με πολυποίκιλα άνθη, τοιουτοτρόπως στολισμένη και αυτή με παντοειδή ήθη και χαρακτήρας· και δι' αυτό ίσως, όπως τα παιδιά και αι γυναίκες θαυμάζουν την ποικιλίαν του στολισμού, να κρίνουν και οι πολλοί ωραιότεραν αυτήν την πολιτείαν. — Δεν δυσκολεύομαι να το πιστεύσω. — Και

εις αυτήν την πολιτείαν είναι που ημπορεί κανείς να έλθη να διαλέξη το είδος του πολιτεύματος που του έρχεται εις τον λογαριασμόν. — Πώς αυτό; — Διότι περικλείει όλα τα είδη των πολιτευμάτων, χάρις εις την εξουσίαν που έχει ο καθένας να ζη όπως θέλει· και φαίνεται, πως αν ήθελε κανείς να χαράξη το σχέδιον μιας πολιτείας, όπως θα εκάμναμεν και ημείς τώρα, δεν θα έχη ανάγκην παρά να μεταβή εις μίαν δημοκρατουμένην πάλιν, όπως πηγαίνει κανείς εις την αγοράν ή εις το παντοπωλείον, και να διαλέξη το είδος της αρεσκείας του, σύμφωνα με το οποίον να εκτελέση το σχέδιόν του. — Ίσως πράγματι δεν θα του λείψουν πρότυπα.

— Δεν φαίνεται δε θαυμασία εκ πρώτης όψεως και πολύ χαριτωμένη η τοιαύτη διευθέτησις των πραγμάτων, ώστε να μην έχης την υποχρέωσιν να αναλαμβάνης καμμίαν δημοσίαν λειτουργίαν, όσην και αν έχης ικανότητα προς τούτο, ούτε πάλιν να υπόκεισαι εις καμμίαν εξουσίαν, εάν δεν θέλης, ούτε να πηγαίνης εις τον πόλεμον, ενώ οι άλλοι πηγαίνουν, ούτε να έχης ειρήνην, όταν έχουν οι άλλοι, εάν δεν το επιθυμής εσύ, ή, εάν κανείς νόμος σου αποκλείη το δικαίωμα να γίνης άρχων και δικαστής, εσύ μολταύτα να γίνεσαι, εάν σου κατέβη εις το κεφάλι; — Ίσως πράγματι εκ πρώτης όψεως. — Έπειτα, τι σου λέγει εκείνη ενίοτε η επιείκεια προς τους καταδικασμένους; ή δεν έτυχε ποτέ να ιδής εις τοιαύτην πολιτείαν ανθρώπους καταδικασθέντας εις θάνατον ή εις εξορίαν, να μένουν και να αναστρέφονται εν μέσω των άλλων, και ως να μην τον επρόσεχε ή τον έβλεπε κανείς, να περιφέρεται αρειμανίως εν μέση αγορά ως ήρως; — Και πολλούς μάλιστα είδα.

— Εκείνη δε η συγκαταβατικότητα των, η απηλλαγμένη και του ελαχίστου ίχνους μικρολογίας; εκείνη η καταφρόνησις προς όλας τας αρχάς, τας οποίας ημείς με τόσην σοβαρότητα και σεβασμόν πραγματευόμεθα, όταν εσχεδιάζαμεν την πόλιν μας, λέγοντες ότι, ουδέποτε, εκτός αν έχη τις τελείαν εκ φύσεως προδιάθεσιν, εκτός αν εκ παιδικής ηλικίας και εν μέσω των παιγνίων του ζη με τα παραδείγματα του καλού και ακολούθως σπουδάση επιμελώς όλα αυτά, είναι δυνατόν να γίνη κανείς ενάρετος και καλός άνθρωπος; με πόσην μεγαλοπρέπειαν ποδοπατή όλας αυτάς τας αρχάς και χωρίς δόλου να ενδιαφέρεται να γνωρίση με ποίαν προπαρασκευήν κατήλθεν εις το πολιτικόν στάδιον ο δείνα πολιτευόμενος, τον περιβάλλει με όλην του την εκτίμησιν και υποστήριξιν, αρκεί μόνον να διακηρύττη εκείνος ότι είναι φίλος και προστάτης των συμφερόντων του λαού! — Τι γενναία πράγματι συγκατάβασις! — Αυτά έχει και άλλα πολλά, όμοια πλεονεκτήματα η δημοκρατία και είναι, καθώς βλέπεις, πολίτευμα ευχάριστον, με μεγάλην ποικιλίαν και με τελείαν αναρχίαν, αφού διανέμει την ισότητα ομοίως μεταξύ ίσων και ανίσων. — Πράγματα πολύ γνωστά μας λέγεις.

— Πρόσεξε τώρα και οποίος τις θα είναι ο χαρακτήρ του ατόμου εις μίαν

δημοκρατίαν· ἢ θέλεις πρῶτα να εξετάσωμεν, ὅπως το ἐκάμαμεν και διὰ το πολίτευμα, κατὰ ποῖον τρόπον σχηματίζεται; — Μάλιστα. — Λοιπὸν ως ἐξῆς κατὰ την ιδέαν μου· ο φιλοχρήματος ἐκεῖνος και ολιγαρχικός ἔχει υἱόν, ο οποίος ανατραφείσ υπό του πατρός του ἔχει τα ἴδια αἰσθήματα με αὐτόν. — Πῶς ὄχι; — Και οὗτος λοιπὸν διὰ της βίας κατορθώνει και χαλιναγωγεί τας ἐπιθυμίας του ἐκείνας, αι οποίαι χωρὶς να του φέρουν κανένα κέρδος, ἀπεναντίας εἶναι δαπανηραί, και δι' αὐτό και ονομάζονται ὄχι αναγκαίαι. — Μάλιστα. — Θέλεις λοιπὸν, διὰ να κάμωμεν σαφέστερα τα πράγματα, να ορίσωμεν πρῶτα ποίας λέγομεν αναγκαίας ἐπιθυμίας και ποίας ὄχι; — Θέλω. Αναγκαίαι λοιπὸν ἐπιθυμίαι δεν πρέπει να ονομασθῶν δικαίως ἐκείναι, που δεν ἠμπορούμεν να τας ἀποφύγωμεν και των οποίων ἡ ἰκανοποίησις μας εἶναι ωφέλιμος; διότι εἶναι φανερόν ὅτι και τα δύο αὐτά εἶναι ἀνάγκαι ἐπιβεβλημένα υπό της φύσεως. — Και πολὺ μάλιστα. — Ὡστε ἔχομεν δίκαιον ν' ἀποδώσωμεν εἰς αὐτάς τον χαρακτηρισμόν του αναγκαίου. — Βεβαίως. — Τι δε; ἐκείνας, ἀπὸ τας οποίας θα ἠμπορούσε κανεὶς να ἀπαλλαχθῆ, αν το ἔκαμνε ἔργον του ἀπὸ νεαρὰς ἡλικίας, και αι οποίαι κανένα καλὸν δεν μας κάμνουν που υπάρχουν, ἀλλὰ το ἐναντίον, δεν θα ἦτο ὀρθόν, αν ἠθέλομεν τας ονομάσῃ ὄχι αναγκαίας; — Πολὺ ὀρθόν. — Να λάβωμεν τώρα ἓνα παράδειγμα και διὰ τα δύο εἶδη, διὰ να ἔχωμεν ἓνα τύπον αὐτῶν; — Πρέπει βέβαια. — Λοιπὸν, ἡ ἐπιθυμία του να φάγωμεν ἀπλῶς ὅσον χρειάζεται διὰ την υγείαν μας και την ευεξίαν ἢ και ἡ ἐπιθυμία ἠρτυμένου φαγητοῦ, δεν εἶναι αναγκαία; — Το νομίζω. — Και ἡ μεν ἐπιθυμία ἀπλῶς του να φάγωμεν εἶναι και διὰ τους δύο λόγους, νομίζω, αναγκαία, και διότι εἶναι ωφέλιμος και διότι χωρὶς αὐτό δεν ἠμπορούμεν να ζήσωμεν. — Ναι. — Του δε ἠρτυμένου φαγητοῦ, ἐφ' ὅσον παρέχει κάποιαν ωφέλειαν διὰ την ευεξίαν μας. — Πολὺ σωστά. — Πέραν ὁμως ἀπὸ αὐτό ἡ ἐπιθυμία φαγητῶν ἀσυνηθίστων και ἀλλοκότων παρασκευασμάτων, ἐπιθυμία βλαβερὰ μεν διὰ το σῶμα, ἐπιβλαβῆς δε και διὰ την σωφροσύνην και την νηφαλιότητα της ψυχῆς, και ἀπὸ της οποίας διὰ της καταλλήλου ἐκπαιδεύσεως δύνανται οι περισσότεροι ἐκ νεαρὰς ἡλικίας να ἀπαλλαχθῶν, ἡ τοιαύτη ἐπιθυμία δεν δύναται δικαίως να ονομασθῆ ὄχι αναγκαία; — Και πολὺ μάλιστα. — ἠμπορούμεν λοιπὸν ἀκόμη αὐτάς μεν να τας ονομάσωμεν και δαπανηράς, τας δε πρῶτας επικερδεῖς, διότι χρησιμεύουν να μας κάμνουν ἰκανοὺς να ἐργαζώμεθα — Πῶς ὄχι; — Δεν συμβαίνει δε το ἴδιον και με τας ἐρωτικὰς και με ὅλας τας ἄλλας ἐπιθυμίας; — Το ἴδιον. — Ἐκείνον λοιπὸν που ὠνομάσαμεν προηγουμένως κηφήνα, δεν εἶναι αὐτός που κυριαρχεῖται ἀπὸ τας τοιαύτας ἡδονὰς και ἐπιθυμίας τας μὴ αναγκαίας, ἐνῶ ἀπεναντίας ο φιλοχρήματος και ολιγαρχικός ἔχει μόνον τας αναγκαίας; — Πῶς ὄχι;

— Ἀς το ἐξηγήσωμεν λοιπὸν τώρα ἐξ ἀρχῆς πῶς ἀπὸ τον ολιγαρχικόν γίνεται ο δημοκρατικός· κατ' αὐτόν τον τρόπον μου φαίνεται πως γίνεται το πρᾶγμα ως ἐπὶ το πλείστον. — Πῶς; — Ὄταν ἓνας νέος, ἀνατεθραμμένος, ὅπως ἐλέγαμεν,

με την αγάπην του κέρδους και εν γένει αμελώς, γευθή άπαξ από το μέλι των κηφήνων και τύχη να συναναστραφή με τα δεινά και φοβερά εκείνα θηρία, που ημπορούν να του παρασκευάσουν ποικίλας και παντοειδείς ηδονάς, από αυτήν την στιγμήν, γνώριζε, αρχίζει να μεταβάλλεται η εν αυτώ ολιγαρχική φύσις εις δημοκρατικήν. — Κατ' ανάγκην. — Και όπως η ολιγαρχική πολιτεία μεταβάλλει μορφήν, όταν την δημοκρατικήν μερίδα την βοηθήσουν έξωθεν σύμμαχοι των αυτών φρονημάτων, δεν μεταβάλλεται επίσης και ο νέος, όταν έξωθεν όμοιοι και συγγενείς επιθυμίας, βοηθήσουν το έτερον είδος των εν αυτώ επιθυμιών; — Βεβαιότατα. — Και εάν μεν σπεύση αφ' ετέρου προς βοήθειαν της εν αυτώ ολιγαρχικής μερίδος των επιθυμιών καμμία άλλη συμμαχία, ο πατέρας του δηλαδή και οι άλλοι οικείοι του με τας νουθεσίας των και τας επιπλήξεις των, τότε, νομίζω, συνάπτεται μέσα του πόλεμος σωστός μεταξύ των δύο μερίδων. — Πώς όχι; — Και άλλοτε μεν συμβαίνει να ηττηθή η δημοκρατική μερίς υπό της ολιγαρχικής, και τότε αι κακαί επιθυμίας εν μέρει μεν τελείως εξαφανίζονται, εν μέρει δε εκδιώκονται εκ της ψυχής του νέου, μέσα εις την οποίαν γεννάται το αίσθημα της εντροπής, και επανέρχεται τοιουτοτρόπως εις την ευθείαν οδόν. — Πράγματι συμβαίνει αυτό ενίοτε. — Πάλιν όμως μετ' ολίγον, εξ αιτίας της κακής ανατροφής, που έλαβε από τον πατέρα του, άλλαι επιθυμίας ισχυρότεραι και περισσότεραι διαδέχονται εκείνας που κατώρθωσε να εξορίση. — Πράγματι και αυτό γίνεται συνήθως. — Τον παρασύρουν λοιπόν προς τας αυτάς κακάς συναναστροφάς, και από την λαθραίαν αυτήν επιμιξίαν γεννώνται πλήθος νέων επιθυμιών μέσα του. Πώς όχι; Εις το τέλος όμως καταλαμβάνουν την ακρόπολιν της ψυχής νέου αντιληφθείσαι, ότι είναι κενή μαθήσεως και καλών έξεων και αληθινών αρχών, που χρησιμεύουν ως οι καλύτεροι φρουροί και φύλακες διά την διάνοιαν των θεοφιλών ανθρώπων. — Αναμφιβόλως. — Κρίσεις δε ψευδείς και δοξασίαι επιπόλαιαι και αλλαζονικαί αναβαίνουν και πιάνουν την θέσιν, που έπρεπε να κατέχουν εκείναι. — Αυτό γίνεται. Τότε λοιπόν δεν επιστρέφει και μένει διά παντός πλέον φανερά μαζί με τους λωτοφάγους εκείνους και αν τύχη να έλθη εκ μέρους των οικείων του καμμία ενίσχυσις εις την αντίθετον, την φειδωλήν μερίδα της ψυχής του, αι αλαζονικαί δοξασίαι δεν κλείουν τας πύλας του εν αυτώ βασιλικού τείχους και ούτε εις αυτήν την επικουρίαν επιτρέπουν την είσοδον, ούτε θέλουν να ακούσουν τους λόγους, που φέρει πρεσβεία ανθρώπων πρεσβυτέρων και συνετών; αλλ' αφού εξησφάλισαν υπέρ εαυτών την νίκην με την βοήθειαν πλήθους ανωφελών επιθυμιών, εκδιώκουν μεν ατίμως την εντροπήν ονομάζοντες αυτήν ηλιθιότητα, κυνηγούν με πολλούς προπηλακισμούς την σωφροσύνην, την οποίαν αποκαλούν ανανδρίαν, και στέλλουν εις εξορίαν την μετριότητα και ολιγάρκειαν, τας οποίας χαρακτηρίζουν ως χωριατοσύνην και προστυχιάν. — Αληθινά. — Αφού λοιπόν τοιουτοτρόπως απαλλάξουν από αυτάς και καθαρίσουν την ψυχήν του νέου, που επήραν εις την κατοχήν των και τον μυσούν εις τα μεγάλα μυστήρια, τότε δα πλέον εισάγουν εις αυτήν, μετά μεγάλης και λαμπράς ακολουθίας και με

στεφάνους εις την κεφαλήν, την αυθαιρεσίαν και την αναρχίαν και την ακολασίαν και την αναίδειαν, τας οποίας στολίζουν με εγκώμια και χαϊδευτικά ονόματα, αποκαλούντες την μεν αυθαιρεσίαν τρόπον του φέρεσθαι καθώς πρέπει, την αναρχίαν ελευθερίαν, την ακολασίαν μεγαλοπρέπειαν, και την αναίδειαν ανδρείαν. Δεν είναι πράγματι κατ' αυτόν τον τρόπον, που ένας νέος συνηθισμένος εκ παιδικής ηλικίας να ικανοποιή τας αναγκαίας μόνον επιθυμίας του, μεταβάλλει κατάστασιν και παραδίδεται με όλην την ελευθερίαν και την άδειαν εις τας μη αναγκαίας και ωφελίμους ηδονάς; — Με μεγάλην πράγματι ακρίβειαν και ζωηρότητα εζωγράφισες την μεταβολήν του.

— Ζη δε πλέον απ' εδώ κ' εμπρός ο τοιούτος χωρίς να κάμνη καμμίαν διάκρισιν μεταξύ των αναγκαίων και περιπτών ηδονών, διά την ικανοποίησιν των οποίων δεν φείδεται ούτε χρημάτων, ούτε κόπου, ούτε χρόνου· αλλ' εάν έχη τύχην και δεν παρασυρθή υπ' αυτών μέχρι παροξυσμού, με τον καιρόν δε και με την ηλικίαν, αφού κατευνασθή οπωσδήποτε η τρικυμία των παθών, ανακαλέση εκ της εξορίας μερικούς εκ των φυγάδων και δεν παραδώση μέχρι τέλους και ανεπιφυλάκτως τον εαυτόν του εις τους επεισελθόντας, αποκαθιστά τότε κάποιαν ισορροπίαν μεταξύ των επιθυμιών του και παραδίδει εκάστοτε την διοίκησιν της ψυχής του εις την μερίδα την οποίαν ήθελεν, ούτως ειπείν, ευνοήση ο κλήρος και πάλιν εις την άλλην, αφού κορεσθή με την πρώτην, χωρίς να κάμνη διάκρισιν, αλλά την αυτήν εύνοιαν τρέφων και διά τας δύο. — Πολύ σωστά. — Και δεν δέχεται, εννοείται, να ακούση ουδ' επιτρέπει την είσοδον εις το φρούριον, εάν έλθη ο ορθός λόγος να του είπη, ότι υπάρχουν δύο ειδών ηδοναί, αι μεν αποτέλεσμα των καλών και χρηστών επιθυμιών, αι δε των πονηρών και φαύλων, και ότι τας μεν πρώτας οφείλει να επιζητή και να εκτιμά, τας δε άλλας να καταστέλλη και να δαμάζη· αποκρούει κάθε τοιαύτην εισήγησιν και λέγει ότι πρέπει όλας εξ ίσου να εκτιμά. — Αυτό βέβαια πρέπει να κάμνη εις την κατάστασιν, που ευρίσκεται.

— Περνά λοιπόν την ζωήν του ημέραν με την ημέραν κατ' αυτόν τον τρόπον χαριζόμενος εις την πρώτην, που θα του παρουσιασθή επιθυμίαν του· σήμερον παραδίδεται εις την μέθην και την διασκέδασιν, αύριον εις την υδροποσίαν και την αυστηροτέραν δίαιταν, άλλοτε εις την αργίαν και την τελείαν αμεριμνησίαν των πάντων, και άλλοτε τάχα εγκύπτει εις την φιλοσοφίαν· το συχνότερον πολιτεύεται, ανέρχεται επί του βήματος και ό,τι φθάση λέγει και κάμνει· και άν ποτε ζηλώση την πολεμικήν δόξαν, επιδίδεται εις τα πολεμικά, άλλοτε πάλιν ζηλεύει τους επιχειρηματίας, και ιδού αυτός τοιούτος· και εν γένει καμμίαν τάξιν δεν έχει εις την ζωήν του, ούτε εννοεί να στενοχωρηθή από τίποτε, και αυτόν τον βίον εξακολουθεί μέχρι τέλους, τον οποίον ονομάζει ευχάριστον, ελεύθερον και μακάριον. Θαυμάσια εξεικόνισες τον χαρακτήρα του φίλου της ισονομίας. — Χαρακτήρα πολυσύνθετον, ο οποίος ενώνει εν εαυτώ ποικιλίαν ηθών και χαρακτήρων, όπως και εκείνη η δημοκρατική πολιτεία· και δεν είναι παράδοξον

να τον ευρίσκουν πολλοί και πολλαί αξιοζήλευτον, αφού περιέχει όλα τα είδη των πολιτευμάτων και των χαρακτήρων. — Έτσι είναι. — Δεν αντιστοιχεί λοιπόν προς την δημοκρατικήν πολιτείαν ο τοιοῦτος άνθρωπος, ὡστε να τον ονομάσωμεν ὀρθῶς δημοκρατικόν; — Αντιστοιχεί βέβαια.

— Μας υπολείπεται λοιπόν τώρα πλέον να διεξέλθωμεν το κάλλιστον εἶδος του πολιτεύματος και τον ἄριστον ἀνθρώπινον χαρακτήρα, την τυραννίδα και τον τύραννον. — Μάλιστα. — Ἀς ἴδωμεν λοιπόν, ἀγαπητέ φίλε, κατὰ ποῖον τρόπον σχηματίζεται ἡ τυραννίς· και ὅτι μεν την ἀρχήν της ἔχει ἀπὸ την δημοκρατίαν εἶναι σχεδόν φανερόν. — Βεβαίως. — Και ἄραγε κατὰ τον ἴδιον τρόπον, που γίνεται ἀπὸ την ὀλιγαρχίαν ἡ δημοκρατία, κατὰ τον ἴδιον γίνεται και ἀπὸ την δημοκρατίαν ἡ τυραννίς; — Πῶς; — Εκείνο το ὀποῖον ἐν τη ὀλιγαρχίᾳ εθεωρήθη το ἀνώτατον ἀγαθόν, και εἰς το ὀποῖον ἐχρεώσται, εἶπαμεν, την γέννησίν της αὐτῆ — ἦτο δε τοῦτο ο πλούτος· ἢ ὄχι; — Ναι. — Ἡ ἀπληστία λοιπόν του πλούτου και ἡ παραμέλησις ὄλων των ἄλλων προς ἀπόκτησιν αὐτοῦ, εἶναι εκείνο που ἐπέφερε την καταστροφὴν της. — Ἀλήθεια. — Κατὰ τον ἴδιον λοιπόν λόγον και ἡ ἀπληστία εκείνου, που θεωρεῖται ἐν τη δημοκρατίᾳ το ἀνώτατον ἀγαθόν, δεν ἐπιφέρει και αὐτῆς την καταστροφὴν; — Και ποῖον εἶναι αὐτὸ το ἀγαθόν; — Ἡ ἐλευθερία· διότι αὐτὸ θα ἀκούσης να λέγουν εἰς μίαν δημοκρατουμένην πολιτείαν, ὅτι εἶναι το καλύτερον πράγμα που ὑπάρχει, και δι' αὐτὸ εἰς τοιαύτην μόνον πολιτείαν ἀξίζει να ζῆ ἕνας, που εἶναι ἐκ φύσεως ἐλεύθερος. — Πραγματικῶς λέγεται και πολὺ μάλιστα αὐτὸς ο λόγος. — Δεν εἶναι λοιπόν, και αὐτὸ ἀκριβῶς ἐπρόκειτο να εἶπω τώρα, ἡ ἀπληστία της ἐλευθερίας και ἡ ἀδιαφορία δι' ὄλα τα ἄλλα, που ἐπιφέρει την κατὰπτωσιν και αὐτοῦ του πολιτεύματος και παρασκευάζει την ἀνάγκην της τυραννίδος; — Πῶς δηλαδῆ;

— Όταν μία δημοκρατούμενη πολιτεία, που έχει άσβεστον δίψαν ελευθερίας, τύχη να κυβερνάται από κακούς οινοχόους, και μεθύση, διότι της κερνούν παρά πάνω απ' ό,τι πρέπει άκρατον, τότε λοιπόν, αν δεν είναι παραπολύ καλόβολοι οι άρχοντες και δεν εξακολουθούν να της δίνουν ελευθερίαν όσην θέλη, τους κατηγορεί και τους τιμωρεί με την πρόφασιν ότι είναι καταχθόνιοι και αποβλέπουν εις την ολιγαρχίαν. — Το κάμνουν πραγματικώς αυτό. — Και όσοι μεν των πολιτών εξακολουθούν να υπακούουν εις τους άρχοντας, τους προπηλακίζει, ότι είναι δούλοι εκούσιοι και δεν αξίζουν τίποτε, τους δε άρχοντας που είναι όμοιοι με τους υπηκόους, και τους υπηκόους που είναι όμοιοι με τους άρχοντας, επαινεί και τιμά και ίδια και δημοσία· κατ' ανάγκην λοιπόν δεν θα εξαπλωθή παντού η ελευθερία εις μίαν τοιαύτην πόλιν; — Πώς όχι; — Θα εισδύση μάλιστα, φίλε μου, και εις τους κόλπους της οικογενείας, και εις το τέλος τέλος θα μεταδοθή το μίασμα της αναρχίας και εις αυτά τα κατοικίδια ζώα. — Τι εννοείς με τούτο; — Θέλω να είπω ότι οι πατέρες θα συνηθίσουν να θεωρούν τα τέκνα ως ίσους και ομοίους των και να φοβούνται τους υιούς των, το ίδιον πάλιν οι υιοί τους πατέρας και ούτε θα τους σέβωνται, ούτε θα τους φοβούνται, διά να είναι βέβαια ελεύθεροι· οι μέτοικοι θα εξισωθούν με τους πολίτας, οι πολίται με τους μετοίκους, ωσαύτως δε και οι ξένοι. — Αυτό ακριβώς και συμβαίνει.

— Αυτά λοιπόν γίνονται και άλλα μικρότερα τοιαύτα, εις αυτήν την πολιτείαν· ο διδάσκαλος φοβείται και περιποιείται τους μαθητάς του, οι μαθηταί καμμίαν σημασίαν δεν δίδουν διά τους διδασκάλους και τους παιδαγωγούς των· και εν γένει οι νέοι εννοούν να περνούν το ένα με τους γεροντοτέρους και να συνερίζωνται με αυτούς και εις τους λόγους και τα έργα, οι δε γέροντες πάλιν συγκατερχόμενοι μέχρι των νέων σπουδάζουν να μιμούνται τους τρόπους των και να κάμνουν τον χαρίεντα και τον ευτράπελον, διά να μη θεωρούνται φορτικοί και δεσποτικοί. — Αυτό είναι αλήθεια. — Αλλ' η πλέον ανυπόφορος κατάχρησις της ελευθερίας που συμβαίνει εις την τοιαύτην πολιτείαν, είναι να βλέπης τους δούλους τους αγορασμένους και τας δούλας, να απολαμβάνουν όχι μικροτέραν ελευθερίαν από εκείνους που τους ηγόρασαν· ελησμόνησα δε σχεδόν να είπω, πόση ισονομία και ελευθερία επικρατεί εις τας μεταξύ ανδρών και γυναικών σχέσεις. — Ας μη λησμονώμεν τίποτε και, κατά τον Αισχύλον, ας λέγωμεν ό,τι μας έρχεται εις το στόμα. — Πολύ καλά· και εγώ αυτό θα κάμω. Θα εδυσκολεύετο κανείς να το πιστεύση, αν τουλάχιστον δεν το έβλεπε, πόσον και αυτά τα ζώα τα εις την υπηρεσίαν των ανθρώπων απολαμβάνουν εδώ μεγαλυτέραν ελευθερίαν ή παντού αλλού· διότι πραγματικώς, όπως λέγει και η παροιμία, **κατά τον αφέντη και το σκυλί**, οι δε ίπποι και οι όνοι, συνηθισμένοι να πηγαίνουν ελεύθερα και με όλην των την μεγαλοπρέπειαν εις τους δρόμους, πίπτουν επάνω εις όσους τύχη να συναντήσουν, εάν δεν παραμερίσουν αυτοί· και τέλος πάντων όλα απολαμβάνουν απόλυτον

ελευθερίαν. — Μου διηγείσαι το ιδικόν μου το όνειρον συχνά μου συμβαίνει αυτό, όταν πηγαίνω εις την εξοχήν.

— Εννοείς λοιπόν, ποίον είναι το κεφάλαιον όλων αυτών αν τα προσθέσωμεν· η ψυχή των πολιτών γίνεται τόσον ευπαθής, ώστε και εις την ελαχίστην υποψίαν καταναγκασμού, που θα ήθελέ τις να τους επιβάλη, αγανακτούν και εξεγείρονται· γνωρίζεις δε βέβαια ότι εις το τέλος καταντούν να μη λαμβάνουν καθόλου υπ' όψιν των και τους νόμους, είτε τους γραπτούς είτε τους αγράφους, διά να μην έχουν κανένα απολύτως κύριον. — Το γνωρίζω και πολύ καλά.

— Αυτή λοιπόν, φίλε μου, είναι η τόσον καλή και χαριτωμένη μορφή του πολιτεύματος, εκ της οποίας, κατά την ιδέαν μου, λαμβάνει την αρχήν η τυραννίς. — Πραγματικώς χαριτωμένη· αλλά τι συμβαίνει κατόπιν; — Το ίδιον νόσημα, το οποίον ανεφάνη εις την ολιγαρχίαν και επέφερε την καταστροφήν της, το ίδιον παρουσιάζεται και εις αυτήν αλλά υπό μορφήν βαρυτέραν, ένεκα της γενικής αμεριμνησίας, και επιφέρει την υποδούλωσιν της δημοκρατίας· διότι τώντι η υπερβολή εις κάθε πράγμα επιφέρει συνήθως την μετάπτωσιν εις την εναντίαν υπερβολήν, όπως παρατηρείται εις τας εποχάς του έτους, εις τα φυτά, εις τα σώματά μας και μάλιστα και εις τας πολιτείας προπάντων. — Είναι πολύ φυσικόν να γίνεται. — Και λοιπόν και η υπερβολική ελευθερία, είτε εις τους ιδιώτας είτε και εις τα κράτη, εις τίποτε άλλο, φαίνεται, δεν οδηγεί παρά εις την ασυλείαν. — Έτσι είναι. — Είναι λοιπόν φυσικόν να μη προέρχεται εξ άλλης πολιτείας η τυραννίς παρά εκ της δημοκρατίας, εκ της ακροτάτης δηλαδή ελευθερίας η μεγαλύτερα και αγριωτέρα δουλεία. — Το πράγμα έχει τον λόγον του. — Δεν είναι όμως αυτό που με ερωτούσες, αλλά ποίον νόσημα παρουσιάζεται εις την δημοκρατίαν, το ίδιον απaráλλακτα όπως κανείς την ολιγαρχίαν, και επιφέρει την υποδούλωσιν αυτής. — Έχεις δίκαιον.

— Εννοώ λοιπόν εκείνο το είδος των αργών και πολυδαπάνων ανθρώπων, εκ των οποίων οι μεν γενναιότεροι τίθενται επί κεφαλής, οι δε άλλοι, οι ανανδρότεροι, τους ακολουθούν τους πρώτους, ενθυμείσαι, τους παρεβάλαμεν με τους κηφήνας, που έχουν κέντρα, και τους άλλους με τους κηφήνας, που δεν έχουν. — Και πολύ ορθώς. — Αυτά λοιπόν τα δύο είδη των ανθρώπων επιφέρουν γενικήν διατάραξιν εις πάσαν πολιτείαν, που εμφανίζονται, απaráλλακτα όπως συμβαίνει με το φλέγμα και την χολήν εις το ανθρώπινον σώμα· πρέπει λοιπόν ο καλός ιατρός και νομοθέτης της πολιτείας να λάβη εξ αρχής όλα τα μέτρα του, όπως ένας έμπειρος μελισσοουργός, προπάντων μεν διά να μη εισχωρήσουν καθόλου εις την κυψέλην, αν δε τύχη και εισχωρήσουν, να τους πετάξη έξω μίαν ώραν αρχύτερα μαζί με τας βεβλαμμένας κηρήθρας. — Δεν έχει, μα την αλήθειαν, καλύτερον να κάμη. — Ας λάβωμεν όμως το πράγμα ως εξής, διά να εννοήσωμεν σαφέστερα αυτό που θέλομεν. — Πώς; — Ας διαιρέσωμεν την δημοκρατουμένην πολιτείαν εις τρεις τάξεις, πράγμα το οποίον

ἄλλως τε εἶναι και ἀληθές· ἡ πρώτη περιλαμβάνει αὐτοὺς ἀκριβῶς που ἐλέγαμεν τώρα, και οἱ οἱποῖοι ἀπὸ τὴν γενικὴν ἐλευθερίαν, πολλαπλασιάζονται ὄχι ολιγώτερον παρά εἰς τὴν ολιγαρχικὴν πολιτείαν. — Ἔτσι εἶναι — εἶναι δε, ἐννοεῖται, και πολὺ βλαβερώτεροι εἰς τὴν δημοκρατικὴν παρά εἰς ἐκείνην. — Πῶς; — Ἐκεῖ μεν, ἐπειδὴ τὸ εἶδος αὐτὸ των ἀνθρώπων, δεν ἔχει καμμίαν ὑπόληψιν και τὸ ἀπομακρύνουν ἀπὸ κάθε ἀρχὴν, μένει οὕτως εἰπεῖν ἀγύμναστον και ἀτροφικόν· ἐνῶ ἀπεναντίας εἰς μίαν δημοκρατίαν αὐτὸ διαχειρίζεται, ὡς γνωστόν, τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν, ἐκτὸς ολίγων ἐξαιρέσεων και οἱ μεν ἐπιτηδειότεροι ἐξ αὐτῶν λέγουν και πράττουν, οἱ δε ἄλλοι περιβομβοῦν προσκολλημένοι γύρω εἰς τὸ βῆμα και δεν ἐπιτρέπουν εἰς κανένα να ἔχη τὴν ἀντίθετον γνώμην, ὥστε τα πάντα διεξάγονται εἰς αὐτὴν τὴν πολιτείαν ὑπὸ των τοιούτων, ἐκτὸς ἐνὸς πολὺ μικρὸν ἀριθμοῦ. — εἶναι ἀληθές. — εἶναι τώρα μία δευτέρα τάξις, ἡ οἱποία μένει πάντα χωρισμένη ἀπὸ τὸ πλήθος. — Ποία εἶναι αὐτή; — ἐπειδὴ ὄλοι εἰς αὐτὴν τὴν πολιτείαν ἐργάζονται διὰ να πλουτήσουν, οἱ φρονιμώτεροι και πλέον μετρημένοι ἐκ φύσεως μεταξὺ των γίνονται και πλουσιώτεροι. — Φυσικά. — και ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι, νομίζω, που τραοῦν τὸ περισσότερο μέλι και προχειρότερα οἱ κηφήνες. — και τι να τραυήξουν βέβαια ἀπὸ ἐκείνους, που δεν ἔχουν τίποτε; — Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ πλούσιοι εἶναι, που τους λέγουν: τὸ βοτάνι των κηφήνων. — Ἐπάνω κάτω. — Ἡ δε τρίτη τάξις εἶναι ὁ μικρὸς λαός, ὅσοι εἶναι τεχνίται και δεν πολυανακατώνονται εἰς τα πράγματα και που μόλις ἐπαρκοῦν να ζήσουν με τα ολίγα που ἔχουν· και εἶναι μολαταῦτα εἰς μίαν δημοκρατίαν ἡ πολυπληθεστέρα και κυριωτέρα τάξις αὐτή, ὅταν συσσωματωθῇ.

Ἔτσι εἶναι· ἀλλὰ δεν συνηθίζει να τὸ κάμνη αὐτὸ συχνά, ἐάν δεν πάρη και αὐτὸς τὸ μερίδιόν του ἀπὸ τὸ μέλι. — και τὸ παίρνει πραγματικῶς, καθόσον οἱ προεστώτες κάμνουν ὅ,τι ἡμποροῦν δι' αὐτὸ· ἀφαιροῦν τας περιουσίας των πλουσίων και τας μοιράζουν εἰς τὸν λαόν, ἀφοῦ, ἐννοεῖται, κρατήσουν αὐτοὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος. — Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πραγματικῶς λαμβάνει και αὐτὸς τὸ μερίδιόν του. — Ἀναγκάζονται λοιπὸν και οἱ πλούσιοι, των οἱποίων τας περιουσίας παίρνουν, να υπερασπίζωνται, λαμβάνοντες τὸν λόγον εἰς τας συναθροίσεις του δήμου ἢ ἐνεργοῦντες ὅπως ἄλλως δύνανται. — Πῶς ὄχι; — Κατηγοροῦνται λοιπὸν ὑπὸ των ἄλλων, και χωρὶς να ἐπιδιώκουν καμμίαν καινοτομίαν πολιτικὴν, ὅτι τάχα σχεδιάζουν τὴν ἀνατροπὴν του δημοκρατικοῦ πολιτεύματος και εἶναι ολιγαρχικοί. — Βεβαίως. — και αὐτοὶ λοιπὸν εἰς τὸ τέλος, ἀφοῦ βλέπουν ὅτι ὁ δήμος, ὄχι ἴσως τόσον ἀπὸ κακὴν θέλησιν, ἀλλὰ ἐξ ἀγνοίας και ἀπατῶμενος ἀπὸ τους συκοφάντας, θέλει ὄλο να τους ἀδική, τότε πλέον, εἴτε τὸ θέλουν εἴτε ὄχι, γίνονται πραγματικῶς ολιγαρχικοί· και δεν πταῖουν αὐτοὶ, ἀλλ' ἀφορμὴ πάλιν του κακοῦ εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἴδιος ὁ κηφήν, που τους καταδιώκει με τὸ κέντρον του. — Ἀναμφιβόλως. — Ἀρχίζουν λοιπὸν καταγγελίαι και κρίσεις και δικαστικοὶ ἀγῶνες μεταξὺ των. — Βέβαια. — Δεν ἔχει δε τὴν

συνήθειαν ο δήμος να αναδεικνύη εκάστοτε ένα κατ' εξοχήν προστάτην του, και να τον περιβάλλη με πάσαν ισχύν και εξουσίαν; — Μάλιστα. — Είναι λοιπόν φανερόν, ότι από αυτήν την ρίζαν των προστατών του δήμου ξεφυτρώνει ο τύραννος και από πουθενά άλλου. — Και πολύ μάλιστα φανερόν.

— Ποία λοιπόν είναι η αρχή της μεταβολής από του προστάτου εις τον τύραννον; δεν είναι προφανώς, όταν αρχίση ο προστάτης να κάμνη το ίδιον μ' εκείνο, που συμβαίνει, κατὰ τον μύθον, εις το εν Αρκαδία ιερόν του Λυκαίου Διός; — Τι δηλαδή; — Ότι τάχα εκείνος, που γευθή από το ένα ανθρώπινον σπλάγχνον, που είναι κομμένον μέσα εις τα πολλά άλλα σπλάγχνα των άλλων θυμάτων, κατ' αναπόδραστον ανάγκην μεταβάλλεται εις λύκον· ή δεν έχεις ποτέ σου ακούση αυτόν τον μύθον; — Μάλιστα. — Μήπως λοιπόν τοιουτοτρόπως και ο προστάτης του δήμου, όταν εύρη όχλον πρόθυμον να τον υπακούη και δεν κρατήση τας χείρας του καθαράς από το αίμα συμπολιτών του, αλλά με αδίκους κατηγορίας, όπως γίνεται πολύ συνήθως, ενώπιον των δικαστηρίων γίνη αφορμή να αδικοθανατήση άνθρωπος και γευθή τοιουτοτρόπως με γλώσσαν και στόμα ανόσιον συγγενικό αίμα και εξορίζει και φονεύει και υπόσχεται απόσβεσιν χρεών και αναδασμόν γης, μήπως, λέγω, κατ' ανάγκην τότε, ύστερ' απ' όλ' αυτά, είναι πεπρωμένον ο τοιούτος ή να πέση και αυτός θύμα των εχθρών του, ή να γίνη τύραννος και να μεταβληθή από άνθρωπος εις λύκον; Κατ' ανάγκην αυτό θα συμβή. — Αυτός λοιπόν είναι που στήνει πόλεμον με εκείνους που έχουν τας μεγάλας περιουσίας. — Αυτός. — Και εάν, αφού μίαν φοράν εξορισθή, επανέλθη παρ' όλην την αντίστασιν των εχθρών του, δεν επανέρχεται τέλειος πλέον τύραννος; — Αναμφιβόλως. — Αλλ' εάν δεν ημπορέσουν να τον εξορίσουν ή να τον φονεύσουν, κατηγορούντες αυτόν ενώπιον του δήμου, δεν συνωμοτούν να τον δολοφονήσουν κρυφίως; — Αυτό τουλάχιστον γίνεται συνήθως. — Και τότε συμβαίνει το πολυθρύλητον εκείνο τέχνασμα των τυράννων, εις το οποίον καταφεύγουν, όταν τα πράγματα καταντήσουν εις αυτό το σημείον, να ζητούν δηλαδή από τον δήμον σωματοφύλακας, διά να μην τους πάθη τίποτε ο υπερασπιστής του δήμου. — Μάλιστα. — Και του δίδουν πράγματι, επειδή φοβούνται μεν δι' εκείνον, δεν φοβούνται δε τίποτε διά τον εαυτόν τους. — Και βέβαια.

— **Όταν** λοιπόν το πράγμα φθάση εις αυτό το σημείον, κάθε άνθρωπος με μεγάλην περιουσίαν, και ο οποίος δι' αυτόν τον λόγον θεωρείται ως εχθρός του δήμου, εφαρμόζει τον χρησμόν, που εδόθη εις τον Κροίσον, και

στο χαλικοστρωμένον Έρμον
φεύγει, δε μένει, και δειλός δε ντρέπεται να γίνη.

— Διότι βέβαια δεν θα του δοθή περίστασις να εντραπή άλλην φοράν πλέον. — Πραγματικώς, διότι αν συλληφθή, θα λάβη άφευκτον θάνατον. — Κατ' ανάγκην.

— Όσον δε αφορά τον προστάτην του δήμου, εκείνος πλέον τότε φαρδύς πλατύς, όχι πέφτει καταγής (όπως λέγει ο στίχος) αλλά, αφού καταρρίψη και άλλους πολλούς, ενθρονίζεται εις το άρμα της πόλεως και παρουσιάζεται πλέον τέλειος τύραννος αντί προστάτου. — Και ποίος θα τον ημποδίζε;

— Ας ιδώμεν τώρα την ευδαιμονίαν αυτού του ανθρώπου και της πόλεως, η οποία θα έχη την ευτυχίαν να τον αποκτήση. — Ας ιδώμεν. — Και εις μεν τας πρώτας ημέρας της αρχής του, δεν φέρεται φιλομειδέστατα και καταδεκτικώτατα εις όλους που συναντά, και δεν αποστέργει και αυτό το όνομα του τυράννου; δεν σκορπίζει αφειδώς υποσχέσεις και ιδία και δημοσία και αναστέλλει πράγματι τα χρέη και μοιράζει γαίας εις τον δήμον και εις τους ανθρώπους του και εν γένει υποκρίνεται προς όλους τον πρῶτον και ἡμερον; — Είναι ηναγκασμένος να το κάμνη. Όταν όμως ησυχάση άπαξ με τους εξωτερικούς του εχθρούς, και με άλλους μεν εξ αυτών συμφιλιωθή, άλλους δε τους εξοντώση, πρώτον μεν αρχίζει να υποκινή κάθε φοράν και κάποιον πόλεμον, διά να έχη πάντοτε ο δήμος ανάγκην αρχηγού. — Είναι φυσικόν. — Αλλά προ πάντων δεν το κάμνει, διά να συνεισφέρουν εις τας ανάγκας δήθεν του πολέμου και τοιουτοτρόπως, μόλις επαρκούντες πλέον εις τας καθημερινάς των ανάγκας, να μην είναι εις θέσιν να τον επιβουλεύωνται; — Φανερόν. — Και διά να έχη ακόμη το μέσον να απαλλάσσεται με εύσχημον πρόφασιν από εκείνους, που υποπτεύεται ότι έχουν αρκετά φιλελεύθερον το φρόνημα, διά να μην υποκύψουν υπό τον ζυγόν του, εκθέτων αυτούς εις τους κινδύνους του πολέμου; δι' όλους αυτούς τους λόγους δεν έχει ανάγκην πάντοτε ο τύραννος να προκαλή κάποιον πόλεμον; — Μάλιστα. — Όλα όμως αυτά δεν τον κάμνουν να γίνεται επί μάλλον και μάλλον μισητός εις τους πολίτας; — Πώς όχι; — Μερικοί δε από εκείνους που συνετέλεσαν εις την ανύψωσίν του και έχουν διά τούτο κάποιαν δύναμιν πλησίον του, δεν θα αρχίσουν να κάμνουν λόγον μετά παρρησίας διά τας πράξεις του μεταξύ των, οι δε τολμηρότεροι και προς αυτόν τον ίδιον να τας κατακρίνουν; — Φυσικώτατα. — Όλους λοιπόν αυτούς πρέπει να τους βγάλη ο τύραννος από την μέσην, εάν θέλη να διατηρήση την εξουσίαν, έως ότου δεν αφήση κανένα, ούτε φίλον ούτε εχθρόν, που να έχη κάποιαν αξίαν. — Αυτό είναι φανερόν. — Πρέπει λοιπόν με άκραν οξύτητα να διακρίνη και να βλέπη ποίος είναι ανδρείος, ποίος μεγαλόφρων, ποίος φρόνιμος, ποίος πλούσιος· και τόσον ευτυχής είναι, ώστε πρέπει, εκών άκων, να τους θεωρή όλους αυτούς εχθρούς του και να επιζητή την καταστροφήν των, έως ότου καθαρίση τελείως την πόλιν από αυτούς. — Ωραίος καθαρισμός! — Ωραίος πράγματι, αλλ' αντίθετος από εκείνον που κάμνουν εις τα σώματα οι ιατροί· εκείνοι δηλαδή αφαιρούν τα χειρότερα και αφήνουν τα καλύτερα· αυτός δε το εναντίον. — Καθώς φαίνεται είναι ανάγκη να το κάμνη αυτό, αν εννοή να διατηρήση την αρχήν.

— Με αξιολάτρευτον, μα την αλήθειαν, ανάγκην είναι δεσμευμένος, η οποία

του επιβάλλει, ή να ζη με τους πολλούς τους φαύλους και μάλιστα μισούμενος υπ' αυτών, ή να αποθάνη. — Αυτή είναι η θέσις του. — Αλλά όσον μισητότερος γίνεται εις τους πολίτας με αυτάς τας πράξεις του, δεν θα έχη ανάγκην και τόσον περισσοτέρων και πιστοτέρων δορυφόρων; — Πώς όχι; — Αλλά πού θα εύρη αυτούς τους πιστούς και από πού θα τους προσκαλέση; — Μόνοι των θα έλθουν πολλοί πετώντας, αρκεί να τους πληρώνη κανείς καλά. — Μου φαίνεται, μα τον κύνα, πως εννοείς κάποιους κηφήνας πάλιν, ξενικούς και κάθε λογής. — Σωστά το ηύρες. — Τι τάχα; δεν θα ημπορούσεν άραγε να είχεν εντοπίους; — Πώς; — Να πάρη τους δούλους από τους κυρίους των, να τους απελευθερώση και να αποτελέση από αυτούς την σωματοφυλακήν του. — Καλά το εσκέφθης, διότι αυτοί πραγματικώς θα του είναι και τελείως αφωσιωμένοι. — Τι αξιοζήλευτον πράγμα, αλήθεια, που μας παριστάνεις τον τύραννον, αφού θα έχη τέτοιους φίλους και πιστούς ανθρώπους, διά να αντικαταστήση εκείνους τους άλλους που εξέκαμε πριν! — Και όμως αυτούς έχει. — Και τον θαυμάζουν βέβαια αυτοί οι νέοι του σύντροφοι και ζουν με οικειότητα μαζί του οι νέοι αυτοί πολίται, ενώ οι χρηστοί τον μισούν και τον αποφεύγουν. — Πώς να μη γίνεται αυτό;

— Έχουν λοιπόν δίκαιον να θεωρούν την τραγωδίαν εν γένει ταμείον πάσης σοφίας, και ιδιαιτέρως εν αυτή τον Ευριπίδην. — Διατί το λέγεις αυτό; — Διότι είπε μεταξύ των άλλων και αυτήν την βαθυστόχαστον ρήσιν ότι «γίνονται σοφοί οι τύραννοι με την συναναστροφήν των σοφών»· και έλεγε βέβαια σοφούς, αυτούς που ζουν με οικειότητα μαζί των. — Και ως ισόθεον ακόμη εγκωμιάζει την τυραννίδα και αυτός και οι άλλοι ποιηταί. — Πιστεύω όμως μολαταύτα, ότι, καθώς είναι σοφοί οι ποιηταί της τραγωδίας, θα μας συμπαθήσουν και ημάς και όλους, όσοι πολιτεύονται σύμφωνα με τας ιδικάς μας αρχάς, που δεν θα τους παραδεχθούμεν εις την πολιτείαν μας, επειδή εξυμνούν τους τυράννους. — Θα μας συμπαθήσουν, πιστεύω και εγώ, τουλάχιστον οι λεπτότεροι μεταξύ των. — Ημπορούν όμως, εννοείται, αξιόλογα να περιοδεύουν εις τας άλλας πολιτείας, να συναθροίζουν τους όχλους και μισθώνοντες τας ωραιότερας και ισχυροτέρας και πειστικωτέρας φωνάς, να προσελκύουν τα πλήθη υπέρ των τυραννίδων και των δημοκρατιών. Βεβαίως. — Δι' όλα αυτά μάλιστα λαμβάνουν και πλουσίας αμοιβάς και τιμάς, προπάντων μεν από τους τυράννους, κατά δεύτερον δε λόγον από τας δημοκρατίας· αλλ' όσον, εννοείται, παίρνουν τον ανήφορον προς τα τελειότερα πολιτεύματα, τόσον αποκάμνει και η υπόληψις των, ως να την έπιασεν άσθμα και δεν ημπορεί να τους παρακολουθήση. — Έχεις δίκαιον.

— Αλλ' ας επανέλθωμεν από αυτήν την παρέκβασιν, που εκάμαμεν, και ας ιδούμεν τώρα πώς ο τύραννος θα διαθρέψη το ωραίον και πολυάριθμον και πολυποίκιλον και πάντοτε ανανεούμενον στρατόπεδόν του εκείνο. — Είναι φανερόν, ότι θα θέση χείρα βέβηλον εις τους ναούς και τους ιερούς θησαυρούς της πόλεως, και εφόσον το εκ της πωλήσεως αυτών χρήμα τον εξαρκεί, δεν θα επιβάλλη εις τον λαόν πολύ μεγάλας καταναγκαστικάς εισφοράς. — Αλλά τι θα γίνη όταν τελειώσουν αυτά; — Τότε βέβαια θαρχίση να τρέφεται και αυτός και οι καλεσμένοι του και οι φίλοι του και αι φίλαι του από τα πατρικά του. — Ενόησα· ότι ο λαός δηλαδή, που εγέννησε τον τύραννον, θα θρέψη και αυτόν και τους συντρόφους του. — Έχει βέβαια αυτήν την υποχρέωσιν. — Πώς το λέγεις αυτό; αλλ' αν ο λαός αγανακτήση επί τέλους και του είπη, ότι δεν είναι δίκαιον να τρέφεται από τον πατέρα του ένας υιός εις αυτήν την ηλικίαν πλέον, αλλά το εναντίον ο πατέρας επί τον υιόν, και ούτε τον εγέννησε και τον ανάστησε διά να του γίνη, όταν μεγαλώση, δούλος των δούλων του και να τον τρέφη και αυτόν και τους δούλους και όλον τον άλλον συρφετόν της ακολουθίας του, αλλά διά να απελευθερωθή με την βοήθειαν και την προστασίαν του από τους πλουσίους και τους ονομαζομένους επιφανείς, και τώρα τον προστάζει να φύγη από την πόλιν, και αυτός και οι φίλοι του, όπως ένας πατέρας που εκδιώκει από την οικίαν του τον υιόν του μαζί με τους οχληρούς συντρόφους του; — Τότε, μα τον θεόν, θα γνωρίση πλέον ο δήμος ποίον θρέμμα εγέννησε και εθέρμανε εις τον κόλπον του και εμεγάλωσε και ότι εκείνοι, που θέλει να εκδιώξη, είναι πολύ ισχυρότεροι του. — Τι κάθεται και λέγεις; θα τολμήση να επιβάλη βίαν εις τον πατέρα του ο τύραννος, και αν δεν υποχωρήση, να τον κτυπήση ακόμη; — Μάλιστα, αφού πρώτα τον αφοπλίση. — Μα εσύ μας τον παριστάνης τον τύραννον σωστόν πατροφάγον και διεστραμμένον γηροτρόφον και, καθώς φαίνεται, αυτό πραγματικώς είναι που ονομάζει όλος ο κόσμος τυραννίδα· ο λαός, κατά το λεγόμενον, διά να αποφύγη τον καπνόν της δουλείας ανθρώπων ελευθέρων, έπεσε μέσα εις τη φωτιά δεσποτείας δούλων και ήλλαξε το φόρεμα της μεγάλης εκείνης και αναρμόστου ελευθερίας με το φόρεμα της σκληροτάτης και πικροτάτης δουλείας των δούλων. — Έτσι γίνονται αυτά τα πράγματα. — Και λοιπόν, θα είχαμεν τώρα άδικον να ισχυρισθώμεν, ότι αρκετά καλά ανεπτύξαμεν πώς γίνεται η μετάβασις από την δημοκρατίαν εις την τυραννίδα, και ποίος είναι ο χαρακτήρ αυτής; — Και πολύ καλά μάλιστα.

ΒΙΒΛΙΟΝ Θ'.

— Μας μένει λοιπόν να εξετάσωμεν τον τυραννικόν άνθρωπον, π;νς σχηματίζεται από τον δημοκρατικόν, ποία είναι τα ήθη του και αν ο τρόπος της

ζωής του είναι άθλιος ή μακαριστός. — Αυτό πράγματι μας μένει να εξετάσωμεν. — Γνωρίζεις όμως τι επιθυμώ εγώ ακόμη; — Τι; — Μου φαίνεται, ότι δεν φτάσαμεν αρκετά ακριβώς το περί των επιθυμιών κεφάλαιον, ποία είναι η φύσις και τα διάφορα είδη αυτών· και εφ' όσον δεν γίνη τούτο, θα είναι πάντοτε ασαφεστέρα η εξέτασις εκείνου, που ζητούμεν. — Και δεν είναι ακόμη καιρός να το κάμωμεν; — Είναι βέβαια· και πρόσεξε τι κυρίως θέλω να γνωρίσωμεν περί αυτών· μεταξύ των επιθυμιών και των ηδονών, τας οποίας εχαρακτηρίσαμεν ως μη αναγκαίας, υπάρχουν μερικάί, που τας θεωρώ παρανόμους· αυτά ενυπάρχουν γενικώς εις όλους σχεδόν τους ανθρώπους, αλλά εις μερικούς μεν περιστέλλονται υπό των νόμων και υπό άλλων καλυτέρων επιθυμιών, ούτως ώστε ή φεύγουν καθ' ολοκληρίαν ή, όσαι μένουν, είναι ολίγαι και ασθενέστεραι, εις άλλους όμως είναι πολλάί και ισχυρότεραι. — Και ποία είναι αυτά αι επιθυμίαι, που λέγεις; — Εκείναι αι οποία εξεγείρονται κατά την διάρκειαν του ύπνου, όταν κοιμάται μεν το άλλο μέρος της ψυχής, που είναι λογικόν, ήμερον και αρχικόν, το δε κτηνώδες και άγριον, υπό την επίδρασιν ή πολυφαγίας ή μέθης, αρχίζει να σκιρτά και, αφού τέλος αποδιώξη τον ύπνον, ζητή να διαφύγη και να ικανοποιήση τας ορέξεις του· και γνωρίζεις, ότι δεν είναι τίποτε που να μη τολμά να το κάμη τότε, ως να είχεν απαλλαχθή και αποτινάξη πάντα χαλινόν εντροπής και φρονήσεως· διότι δεν διστάζει να επιχειρήση, καθώς φαντάζεται, οιανδήποτε βδελυρίαν, χωρίς να κάμνη διάκρισιν ή μητρός, ή άλλου οποιουδήποτε ανθρώπου, ή θεού, ή ζώου, κάθε μισοφονίαν ημπορεί να διαπράξη και καμμίαν ακαθαρσίαν δεν αποτροπιάζεται, και μ' ένα λόγον δεν υπάρχει παραφροσύνη και αναισχυντία, που να την αφήση. — Είναι αληθέστατα αυτά που λέγεις.

— Όταν όμως ένας άνθρωπος έχη ρυθμίση την δίαιτάν του με τους κανόνας της υγιεινής και της σωφροσύνης· όταν, πριν παραδοθή εις τον ύπνον, εξεγείρη το λογιστικόν του και το θρέψη με καλούς διαλογισμούς και σκέψεις και συγκεντρώνη εις αυτάς όλην του την διάνοιαν· όταν, χωρίς να παραφορτώση το επιθυμητικόν, του παραχωρή όσον του χρειάζεται απολύτως, διά να αποκοιμηθή και να μην έρχεται να τάρασση την καλύτεραν μερίδα της ψυχής με την χαράν του ή την λύπην του, αλλά την αφήση μόνην της και ανεπηρέαστον να αναζητή και να λαχταρά να μάθη, ό,τι δεν γνωρίζει, ή από τα παρελθόντα, ή από τα ενεστώτα, ή από τα μέλλοντα· όταν επίσης αυτός ο άνθρωπος κατευνάση το θυμοειδές μέρος της ψυχής του και κοιμηθή χωρίς να έχη την καρδίαν του ταραγμένην από θυμόν εναντίον τινός· όταν τέλος καθησυχάση αυτά τα δύο μέρη της ψυχής, κρατήση δε εν εξεγέρσει το τρίτον μόνον μέρος, εις το οποίον εδράζει η φρόνησις, και τοιουτοτρόπως αναπαυθή, γνωρίζεις βέβαια ότι προσεγγίζει τότε το πνεύμα του πλησιέστερα εις την αλήθειαν, και κάθε άλλο παρά φαντασίαι παράνομοι του παρουσιάζονται εις τα όνειρά του. — Και εγώ παραδέχομαι ότι τοιουτοτρόπως γίνονται τα πράγματα.

— Και ίσως μὲν νὰ ἐξετεῖναμεν πέραν τοῦ δέοντος αὐτὴν τὴν παρέκβασιν· ἐκεῖνο ὁπωσδήποτε, πού μας ἐνδιαφέρει νὰ γνωρίζωμεν, εἶναι, ὅτι ἔχει μέσα τοῦ ὁ καθένας μας, καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη πού θεωροῦνται περισσότερο κύριοι τῶν παθῶν τῶν, ἓνα εἶδος ἐπιθυμιῶν κτηνωδῶν, ἀγρίων καὶ παρανόμων· αὐτὸ δὲ προπάντων ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ὄνειρα· σκέψου λοιπὸν τώρα ἀν σου φαίνεται πὼς ἔχω δίκαιον καὶ συμφωνῆς μαζί μου. — Ἀλλὰ συμφωνῶ βέβαια.

— Λοιπὸν ἐνθυμήσου τώρα τὴν εἰκόνα πού ἐκάμαμεν τοῦ δημοκρατικοῦ ἀνθρώπου· ἐλέγαμεν, ὅτι ἀνετράφη ἐκ νεότητος ὑπὸ πατρός φειδωλοῦ, ὅστις μόνον τὰς ἐπικερδεῖς ἐπιθυμίας ἐξετίμα, τελείως δὲ περιεφρόνει τὰς μὴ ἀναγκαίας, πού ἀποβλέπουν μόνον εἰς τὴν διασκέδασιν καὶ τὸν καλλωπισμὸν· ἢ ὄχι; — Ναι. — Ἀλλὰ σχετισθεῖς μὲ ἀνθρώπους παραλυμένους καὶ ἐκδότους εἰς ὅλας τὰς ἐπιθυμίας καὶ ἡδονάς, πού ἀνεφέραμεν προ ολίγου, παραδίδεται καὶ αὐτὸς εἰς πάσαν διαφθοράν καὶ εἰς παν εἶδος τῶν ἐπιθυμιῶν ἐκείνων, ἀπὸ μῖσος πρὸς τὴν φιλαργυρίαν τοῦ πατέρα τοῦ· ἐπειδὴ ὅμως εἶχε καλυτέραν φύσιν ἀπὸ τοὺς διαφθορεῖς τοῦ, ἐλκόμενος κατὰ δύο ἀντιθέτους διευθύνσεις, διέπλασεν ἓνα μέσον μεταξὺ τῶν δύο χαρακτήρα καὶ ἀπολαμβάνων μὲ τὸ μέτρον, καθὼς φαντάζεται, τὰ καλὰ τοῦ ἐνός καὶ τοῦ ἄλλου, ζῆ βίον οὔτε ἀνελεύθερον οὔτε παράνομον, μεταβληθεῖς τοιοιτοτρόπως ἀπὸ δημοκρατικοῦ εἰς ὀλιγαρχικόν. — Αὐτὴν πραγματικῶς τὴν ἰδέαν ἐσχηματίσαμεν καὶ ἔχομεν περὶ τοῦ τοιοῦτου.

— Τώρα φαντάσου πάλιν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, προχωρημένον πλέον εἰς τὴν ἡλικίαν, νὰ ἔχη υἱὸν νέον, ὁ ὁποῖος βέβαια θὰ ἀνετράφη μὲ τὰς ἰδίας ἀρχὰς τοῦ πατρός τοῦ. — Πολὺ καλὰ. — Φαντάσου κατόπιν ὅτι συμβαίνουν καὶ μὲ αὐτὸν τὰ ἴδια, πού συνέβησαν καὶ μὲ τὸν πατέρα τοῦ, ὅτι δηλαδὴ παραδίδεται εἰς πάσαν παραλυσίαν, τὴν ὁποῖαν ὀνομάζουν ἐλευθερίαν ἐκεῖνοι πού τὸν παρέσυραν εἰς αὐτὴν καὶ ὅτι ὁ πατέρας τοῦ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ οἰκεῖοι τοῦ ἐρχονται εἰς βοήθειαν τῶν διαμέσων ἐκείνων ἐπιθυμιῶν τοῦ, ἐπεμβαίνουν δὲ συγχρόνως καὶ οἱ ἄλλοι ὑπὲρ τῆς ἰδικῆς τῶν μερίδος· ὅταν ὅμως οἱ τελευταῖοι οὔτοι, μάγοι φοβεροὶ καὶ ἐπιτηδειότατοι νὰ δημιουργοῦν τυράννους, ἀπελπισθοῦν, ὅτι θὰ ἠμπορέσουν νὰ κρατήσουν τὸν νέον πρὸς τὸ μέρος τῶν μὲ κάθε ἄλλον τρόπον, μηχανῶνται τὸ κάθε τι διὰ νὰ γεννηθῆ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ὁ ἔρως ἐκεῖνος, ὅστις προῖσταται τῶν ἀργῶν καὶ σπατάλων ἐπιθυμιῶν, καὶ ὁ ὁποῖος εἶναι, κατὰ τὴν ἰδέαν μου, ἓνας μέγας καὶ πτερωτὸς κηφὴν· ἢ νομίζεις ἐσὺ ὅτι εἶναι τίποτε ἄλλο αὐτὸς ὁ ἔρως; — Αὐτὸ καὶ τίποτε ἄλλο. — Ὅταν λοιπὸν αἱ ἄλλαι ἐπιθυμίαι ἔλθουν καὶ περιβομβοῦν γύρω τοῦ, στεφανωμένοι μὲ ἄνθη, μυρωμένοι, μεθυσμένοι μὲ οἶνους καὶ θυμιάματα, συνοδευόμενοι μὲ ὅλας τὰς ἀχαλινώτους ἡδονάς καὶ ἀρχίσουν νὰ τὸν τρέφουν μὲ τὸ παραπάνω καὶ νὰ τὸν μεγαλώνουν ἕως ὅτου τοῦ ἀναπτυχθῆ τὸ κέντρον τοῦ πόθου καὶ τῆς φιλοδοξίας, τότε πλέον δορυφορούμενος ὑπὸ τῆς μανίας καὶ οἰστρηλατούμενος ὁ προστάτης αὐτὸς τῆς ψυχῆς, ἐὰν εὐρὴ ἀκόμη μέσα τοῦ μερικὰ αἰσθήματα καὶ ἐπιθυμίας χρηστὰς καὶ ἰχνη ἐντροπῆς, τὰ ἀποτελεῖώνει καὶ τὰ ἐκδιώκει κακὴν

κακῶς ἔξω ἀπὸ τὴν ψυχὴν του, τὴν ὁποῖαν ἀφοῦ τοιοῦτοτρόπως καθάρισι ἀπὸ κάθε σωφροσύνην, γεμίζει με τὴν ἀπέξω φερμένην παραφροσύνην του. — Εἶναι πιστοτάτη εἰκὼν του τρόπου, κατὰ τὸν ὁποῖον γεννᾶται ὁ τυραννικὸς ἄνθρωπος. — Δεν εἶναι ἄραγε δι' αὐτὸν τὸν λόγον που ὠνομάσθη παλαιόθεν τύραννος καὶ ὁ Ἔρωσ; — Ἔτσι φαίνεται. — Καὶ ἓνας ἄνθρωπος ἐπίσης μεθυσμένος δεν παρουσιάζει κάπως τυραννικὰς διαθέσεις; — Μάλιστα. — Ἀλλὰ καὶ ἓνας παράφρων καὶ με σαλευμένας τὰς φρένας δεν φαντάζεται ὅτι εἶναι ἰκανὸς νὰ κυβερνήσῃ ὄχι μόνον τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ καὶ τοὺς θεοὺς; — Αναμφιβόλως. — Λοιπὸν, καλέ μου, τυραννικὸς γίνεται ἓνας ἄνθρωπος, ὅταν, ἢ ἐκ φύσεως ἢ ἐξ ανατροφῆς, ἢ καὶ ἐκ τῶν δύο, καταστῆ ἐπιρρεπὴς εἰς τὴν μέθην καὶ εἰς τὸν ἔρωτα καὶ εἰς τὴν παραφροσύνην. — Πολύ σωστά.

— Κατ' αὐτὸν λοιπὸν τὸν τρόπον γίνεται καὶ τοιοῦτος εἶναι ὁ χαρακτήρ του· ποῖα δε εἶναι ἡ ζωὴ του; — Ὅπως λέγουν παίζοντες «αὐτὸ θα μοῦ το πῆς ἐσύ κ' ἐμένα». — Θα σοῦ το εἰπῶ· ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ, ρίπτονται πλέον κατακέφαλα εἰς τὰς εορτὰς, εἰς τοὺς κῶμους, εἰς τὰ συμπόσια, εἰς τὰς εταίρας καὶ ὅλα τὰ τοιαῦτα ἐκεῖνοι, εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ὁποῖων ἐνθρονισθεῖς ὁ Ἔρωσ τύραννος, τοὺς κυβερνᾷ κατ' ὀλοκληρίαν. — Κατ' ἀνάγκην. — Ἐκάστην δε νύκτα καὶ ἡμέραν δεν θα ξεφυτρώνουν καὶ ὅλο νέαι καὶ φοβεραὶ ἐπιθυμίαι, με ἓνα σωρὸν ἀπαιτήσεις διὰ νὰ ἰκανοποιηθοῦν; — Βεβαιότατα. — Ἐάν υπάρχουν λοιπὸν τίποτε πρόσοδοι, δεν θ' ἀργήσουν νὰ ἐξαντληθοῦν. — Πῶς ὄχι; — Κατόπιν λοιπὸν θα ἀρχίσουν τὰ δάνεια καὶ ὁ τμηματικὸς εξαφανισμὸς τῆς περιουσίας. — Ἐννοεῖται. — Ὅταν δε τελειώσουν ὅλα, δεν θ' ἀρχίσουν κατ' ἀνάγκην νὰ φωνάζουν θορυβωδῶς αἱ πολλαὶ καὶ σφοδραὶ ἐπιθυμίαι, που ἐμφωλεύουν μέσα τῶν; αὐτοὶ δε κεντρούμενοι καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας, προ πάντων ὅμως ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ὁ ὁποῖος ὡς ἀρχηγὸς οὕτως εἰπεῖν, ἔχει ὅλας τὰς ἄλλας δορυφόρους του, δεν θα καταληφθοῦν ὑπὸ μανίας καὶ θα τρέχουν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ νὰ κυττάξουν, ποῖος ἔχει τίποτε, που νὰ ἡμποροῦν νὰ το ἀφαιρέσουν διὰ τῆς ἀπάτης ἢ καὶ διὰ τῆς βίας; — Βεβαιότατα. — Εἶναι λοιπὸν ἀναγκασμένοι νὰ μαζεῦουν ἀπὸ παντοῦ καὶ ὅ,τι λάχῃ, εἰδεμὴ νὰ υποφέρουν τὰς σκληροτέρας βασάνους καὶ πόνους. — Δίχως ἄλλο. — Καθὼς δε τὰ πάθη, που εἰσῆλθον κατόπιν εἰς τὴν ψυχὴν του, ἐξετόπισαν τὰς παλαιὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἀπεγύμνωσαν ἀπὸ τὰ υπάρχοντά τῶν, τοιοῦτοτρόπως ἄραγε καὶ αὐτὸς θα ζητήσῃ, ἀν καὶ νεώτερος, νὰ δείξῃ τὴν πλεονεξίαν του εἰς βᾶρος τοῦ πατρὸς του καὶ τῆς μητρὸς του καὶ νὰ τοὺς στερῆσῃ καὶ τὸ μερίδιόν τῶν, ἀφοῦ ἐσπατάλησε τὸ ἰδικόν του; — Πῶς ὄχι; — Καὶ ἀν δεν τοῦ το ἐπιτρέψουν, δεν θα τολμήσῃ νὰ κλέψῃ καὶ νὰ εξαπατήσῃ τοὺς γονεῖς του; — Χωρὶς ἀμφιβολίαν. — Καὶ ἀν δεν το κατορθώσῃ, δεν θα καταφύγῃ εἰς τὴν βίαν καὶ τὴν ἀρπαγὴν; — Το πιστεύω. — Καὶ ἀν ἀντιτάξουν εἰς τὴν βίαν τοῦ ἀντίστασιν, θα σεβασθῇ ἄραγε τὰ γηρατεῖά τῶν καὶ θα τὸν ἐμποδίσῃ τίποτε, νὰ τοὺς μεταχειρισθῇ με τρόπον τυραννικόν; — Δεν σοῦ τοὺς ἐξασφαλίζω πάρα πολὺ τοὺς γονεῖς τοιοῦτου ἀνθρώπου.

— Αλλά χάριν μιας φίλης χθεσινήs, χάριν μιας εταίρας με την οποίαν δεν τον συνδέει κανείς ιερός δεσμός, ή χάριν ενός νεαρού φίλου, ο οποίος χθες ακόμη του ήτο αδιάφορος, πιστεύεις, Αδείμαντε, ότι θα ετόλμα να σηκώση χείρα εναντίον της παλαιάς φίλης, της μητρός του, με την οποίαν τον συνδέουν οι ιερώτατοι δεσμοί, ή του αρχαιοτέρου φίλου του, του παρήλικος πλέον και γέροντος πατρός του, και να τους υποδουλώση εις τους έρωτάς του εκείνους, εάν έφθανε και μέχρι του να τους εισαγάγη εις την αυτήν οικίαν; — Ναι, μα την αλήθειαν, το πιστεύω. — Πολύ αξιομακάριστον λοιπόν πράγμα φαίνεται πως είναι, να γεννήση κανείς υιόν τοιούτου χαρακτήρος. — Πολύ βέβαια.

— Τι δε; όταν τέλος τελειώσουν ό,τι είχαν και δεν είχαν οι γονείς του, πολλαπλασιασθή δε και αυξηθή μέσα εις την καρδίαν του το σμήνος των ηδονών, τότε δεν θα τολμήση εις τας αρχάς να τρυπήση τον τοίχον καμμιάς οικίας, ή να προβή εις την λωποδυσίαν κανενός νυκτερινού διαβάτου, μετά ταύτα δε να απογυμνώση και κανένα ναόν; Όλα τότε πλέον τα αισθήματα της τιμής και της σωφροσύνης, που είχε μάθη από την παιδικήν του ηλικίαν να διακρίνη, θα υποταχθούν νικημένα εις τα πάθη του, τα οποία νεωστί απελευθερώσας ο έρωσ από την δουλείαν έχει κάμει δορυφόρους του· και τα πάθη αυτά, τα οποία πρότερον, ότε ακόμη ήτο εις την εξουσίαν του πατρός του και των δημοκρατικών νόμων, μόλις καθ' ύπνους εις τα όνειρά του ετόλμων να απολυθούν, τώρα, που ο έρωσ έγινε τύραννός του, τον κάμνουν πλέον διά παντός τοιούτον, οποίος πριν εγένετο ενίστε εις τον ύπνον του· τώρα ούτε ο δεινότερος φόνος, ούτε το βδελυρώτερον βρώμα, ούτε το χειρότερον κακούργημα θα τον σταματήση· αλλά ο έρωσ, ο οποίος τυραννικώς ζη και βασιλεύει μέσα του εν πάση ανομία και αναρχία, ως απόλυτος μονάρχης εις μίαν πόλιν, θα τον αναγκάση τα πάντα να αποτολμήση, διά να διαθρέψη και τον εαυτόν του και την πολυθόρυβον εκείνην ακολουθίαν των παθών, τα οποία, άλλα μεν εισήλθον έξωθεν από τας κακάs συναναστροφάς, άλλα δε ανεπτύχθησαν μόνα των μέσα του από την ελευθερίαν και την χειραφέτησιν που τους παρεχώρησεν ο ίδιος· ή δεν είναι αυτός ο βίος που διάγει ο τοιούτος άνθρωπος; — Αυτός και όχι άλλος.

— Και αν μεν ευρίσκωνται ολίγοι τοιούτοι εις μίαν πολιτείαν, οι δε λοιποί πολίται είναι συνετοί, τότε αναγκάζονται να αναχωρήσουν, διά να προσφέρουν τας υπηρεσίας των εις κανένα άλλον ξένον τύραννον, ή διά να καταταχθούν ως μισθοφόροι, εάν υπάρχη πουθενά πόλεμος· και αν η πόλις διατελή εν ειρήνη και ησυχία, διαπράττουν τότε εν αυτή πολλά μικρά κακά. — Τι είδους δηλαδή; — Παραδείγματος χάριν κλοπάς, διαρρήξεις, λωποδυσίας, ιεροσυλίας, σωματεμπορίας· ενίστε δε, αν έχουν κάποιαν ευγλωπτίαν, μετέρχονται και το επάγγελμα του συκοφάντου, και ψευδομαρτυρούν ή πωλούν την συνείδησίν των. — Πραγματικώς μικρά κακά, εάν είναι ολίγοι οι τοιούτοι. — Διότι βέβαια τα μικρά είναι μικρά εν συγκρίσει προς τα μεγάλα· και όλα αυτά παραβαλλόμενα

προς όσα υποφέρει μία πόλις, όταν από την ιδίαν της αθλιότητα και διαφθοράν αποκτήση τύραννον, είναι μηδαμινά και καμμίαν αίσθησιν δεν κάμνουν· όταν όμως εις μίαν πόλιν αυξηθή ο αριθμός των τοιούτων και προστεθούν και άλλοι εις αυτούς και αισθανθούν την υπεροχήν των, τότε ούτοι, συνεργούσης και της μωρίας του μικρού λαού, προμηθεύουν εις την πόλιν τον τύραννον, και μάλιστα εκείνον μεταξύ αυτών, όστις έχει μέσα εις την ψυχήν του τον μεγαλύτερον και ισχυρότερον τύραννον. — Πολύ φυσικά, διότι αυτός θα ήτο και ο τυραννικώτερος.

— Και λοιπόν, εάν μεν η πόλις το πάρη απόφασιν και κλίνη την κεφαλήν, χωρίς να φέρη καμμίαν αντίστασιν, καλώς έχει· ειδεμή, εάν θελήση να εναντιωθή, όπως μετεχειρίσθη τότε την μητέρα του και τον πατέρα του, τα ίδια θα κάμη τώρα και με την πατρίδα του, εάν ημπορέση· θα την πιέση, θα την βασανίση και θα την αναγκάση αυτήν, την παλαιάν του φίλην, την μητρίδα, καθώς την λέγουν οι Κρήτες, και την πατρίδα, να κάμνη τον δούλον εις τους νέους του φίλους, που έφερον απ' έξω, και να τους διατρέφη· και εις αυτό το τέλος θα καταλήξουν αι επιθυμιαί του τοιούτου ανθρώπου. — Εις αυτό μάλιστα.

— Άλλως τε τοιαύτη είναι η διαγωγή των και εις τον ιδιωτικόν των βίον και πριν ακόμη καταλάβουν την εξουσίαν· πρώτον μεν, όσοι τους περιστοιχίζουν, ή θα είναι κόλακες πρόθυμοι να τους εξυπηρετούν εις κάθε περίστασιν, ή και αυτοί οι ίδιοι, όταν έχουν την ανάγκην των, δεν θα διστάζουν να ταπεινώνωνται και να έρπουν εμπρός των και να λαμβάνουν όλα τα σχήματα, διά να τους αποδείξουν τάχα την αγάπην των, μόλις όμως κατορθώσουν τον σκοπόν των, ούτε θέλουν πλέον να τους γνωρίζουν. — Πολύ σωστά. — Τοιουτοτρόπως λοιπόν περνούν όλην την ζωήν των, χωρίς ποτέ να είναι φίλοι με κανένα, αλλά πάντοτε ή δεσπόται των άλλων ή δούλοι, και το χαρακτηριστικόν ακριβώς της τυραννικής φύσεως είναι να μη γνωρίση ποτέ ούτε την αληθινήν ελευθερίαν, ούτε την αληθινήν φιλίαν. — Βεβαιότατα. — Δεν θα είχαμεν λοιπόν δίκαιον να τους ονομάσωμεν τους τοιούτους απίστους; — Πώς όχι; Ακόμη δε και αδίκους εις τον υπέρτατον βαθμόν, εάν τουλάχιστον ήσαν σωστά, όσα προηγουμένως παρεδέχθημεν περί της δικαιοσύνης; — Αλλά ήσαν βέβαια σωστά.

— Ας συγκεφαλαιώσωμεν λοιπόν τώρα τον χείριστον των ανθρώπων· και θα είναι βέβαια χείριστος εκείνος, που εις την πραγματικότητα θα είναι ίδιος με αυτόν, του οποίου αμυδράν εικόνα εδώσαμεν ημείς. — Βεβαίως. — Θα είναι λοιπόν ο άνθρωπος, ο οποίος έχων εκ φύσεως τον τυραννικώτατον χαρακτήρα, γίνη και απόλυτος μονάρχης· και όσον περισσότερον διατηρήση αυτήν την εξουσίαν, τόσον μάλλον και χειρότερος γίνεται. — Κατ' ανάγκην, είπε λαβών τον λόγον ο Γλαύκων. — Αλλ' εάν είναι ο χειρότερος των ανθρώπων, είπα εγώ, δεν θα είναι και ο αθλιώτερος; και δεν θα είναι τόσον αθλιώτερος, όσον περισσότερον χρόνον και με τον μάλλον απόλυτον τρόπον εξασκήση την τυραννικήν εξουσίαν; αδιάφορον τι φρονούν περί του πράγματος οι πολλοί. — Κατ' ανάγκην είναι όπως τα λέγεις. — Ο τυραννικός λοιπόν άνθρωπος, που τυραννείται από τα πάθη του, δεν αντιστοιχεί κατά την ομοιότητα προς την τυραννουμένην πόλιν, όπως ο δημοκρατικός προς την δημοκρατουμένην, και οι άλλοι ομοίως; — Χωρίς αμφιβολίαν. — Οποίαν επομένως σχέσιν έχει μία πόλις προς μίαν άλλην, ως προς την αρετήν και την ευδαιμονίαν, την αυτήν δεν έχει και ένας άνθρωπος προς ένα άλλον; — Πώς όχι; — Αλλά ποίαν σχέσιν έχει, ως προς την αρετήν, μία πόλις τυραννουμένη προς την βασιλευομένην εκείνην πόλιν, όπως πρώτην την περιεγράψαμεν; — Είναι όλως διόλου αντίθετοι· διότι η μία είναι η καλύτερα και η άλλη η χειροτέρα. — Δεν θα σε ερωτήσω ποίαν λέγεις καλύτεραν και ποίαν χειροτέραν· διότι είναι φανερόν· αλλά την αυτήν άραγε ιδέαν έχεις και περί της ευδαιμονίας και αθλιότητος αυτών ή διαφορετικήν; και ας μη συγχύσωμεν τα πράγματα λαμβάνοντες υπ' όψει μας τον τύραννον μόνον, που είναι ένας, ούτε τον μικρόν αριθμόν των ευνοουμένων του, αλλά να εισέλθωμεν και να εξετάσωμεν, καθώς πρέπει, ολόκληρον την πόλιν, να δεισδύσωμεν παντού και τοιουτοτρόπως ν' αποφανθώμεν δι' όσα ίδωμεν. — Είναι πολύ δίκαιον αυτό που ζητείς· και είναι φανερόν διά τον καθένα, ότι δεν υπάρχει πολιτεία αθλιωτέρα από την τυραννουμένην, ούτε ευτυχεστέρα από την βασιλευομένην. — Και δεν θα είχα άραγε δίκαιον, να ζητήσω το ίδιο και προκειμένου περί των ανθρώπων, και να θέλω να στηριχθώ εις την περί αυτών κρίσιν εκείνου μόνον, όστις δύναται να δεισδύση διά της διανοίας και εννοήση κατά βάθος τον εσωτερικόν αυτών χαρακτήρα, χωρίς να θαμβώνεται, σαν να ήταν παιδί, από την εξωτερικήν παράστασιν και τα προσχήματα, που υποδύονται οι τύραννοι εμπρός εις τον κόσμον; εάν λοιπόν ισχυριζόμην ότι δεν πρέπει να ακούσωμεν, επί του προκειμένου ζητήματος, παρά μόνον εκείνον, όστις, εκτός της περί το κρίνειν ικανότητός του, έχει ακόμη συζήση και μετά των τυράννων, και τους παρηκολούθησεν εις όλας τας κατ' ιδίαν πράξεις των και εις τας προς τους οικείους αυτών σχέσεις των, όπου παρουσιάζονται χωρίς την θεατρικήν εκείνην διασκευήν και πομπήν, και τους είδεν ακόμη και πώς φέρονται κατά τους δημοσίους κινδύνους, και τον παρακαλέσωμεν αυτόν να μας ειπή και ημάς, αφού τα εγνώρισε όλα κατά βάθος, ποίαν ιδέαν έχει περί της ευτυχίας ή

αθλιότητα του τυράννου εν σχέσει προς τους άλλους ανθρώπους; . . . — Δεν θα μπορούσες να εξέλεγες καλύτερον κριτήν. — Θέλεις λοιπόν να υποθέσωμεν προς στιγμήν, ότι ημείς είμεθα οι ικανοί να κρίνωμεν, και ότι εκτός τούτου συνεζήσαμεν ήδη με τυράννους, ώστε να έχωμεν κάποιον να μας απαντά εις τας ερωτήσεις μας; — Θέλω μάλιστα.

— Εμπρός λοιπόν τώρα κύτταξε όπως σου λέγω· ενθυμούμενος την ομοιότητα, που υπάρχει μεταξύ της πόλεως και του ατόμου, εξέτασε την μίαν και τον άλλον με την σειράν, και ειπέ μου την κατάστασιν και των δύο. — Ποίαν κατάστασιν; — Πρώτον μεν, διά να αρχίσωμεν από την πόλιν, θα ονομάσης ελευθέραν ή δούλην μίαν πόλιν τυραννουμένην; — Δούλην και εις τον ανώτατον μάλιστα βαθμόν. — Και όμως ευρίσκεις και εις αυτήν δεσπότας και ελευθέρους. — Ναι, αλλά εις ελάχιστον αριθμόν· ενώ, αληθώς ειπείν, το μεγαλύτερον και υγιέστερον εν αυτή μέρος υπόκειται εις την αθλιωτέραν και ατιμωτέραν δουλείαν. — Αφού λοιπόν συμβαίνει το ίδιον και με το άτομον, ό,τι και με την πόλιν, δεν θα υπάρχη και εις αυτόν η ίδια κατάστασις πραγμάτων, δεν θα είναι η ψυχή του γεμάτη από την μεγαλυτέραν δουλείαν και ανελευθερίαν, και θα δουλεύη μεν το υγιέστερον και καλύτερον αυτής μέρος, θα δεσπόζη δε το μικρότερον, το και ελεεινότερον και μανιωδέστερον; — Κατ' ανάγκην. — Τι λοιπόν; δούλην θα ονομάσης αυτήν την ψυχήν ή ελευθέραν; — Δούλην αναμφιβόλως. — Η πόλις πάλιν η τυραννουμένη και επομένως δούλη ημπορεί ποτέ να κάμνη ό,τι θέλη; — Κάθε άλλο. — Και η τυραννουμένη ψυχή κατά συνέπειαν κάθε άλλο, παρά να κάμνη ό,τι θέλη ημπορεί· και ομιλώ δι' ολόκληρον την ψυχήν· αλλά παρασυρομένη βιαίως υπό του οίστρου των παθών της, θα είναι πάντα γεμάτη από ταραχήν και μεταμέλειαν. — Πώς όχι; — Και τι ημπορεί να είναι μία πόλις τυραννουμένη, πλουσία ή πτωχή; — Πτωχή. — Και η τυραννική επομένως ψυχή θα είναι τοιαύτη και, ως εκ της πτωχείας της, και άπληστος συγχρόνως κατ' ανάγκην. — Έτσι είναι. — Ακόμη δε κατ' ανάγκην δεν θα διατελή υπό το κράτος παντοτινού φόβου και η τοιαύτη πόλις και ο τοιούτος άνθρωπος; — Μάλιστα. — Οδυρμούς δε και στεναγμούς και θρήνους και πόνους, πιστεύεις ότι ημπορείς να εύρης περισσοτέρους εις καμμίαν άλλην πόλιν; — Καθόλου. — Ή και εις κανένα άλλον άνθρωπον περισσοτέρους παρά εις τον τυραννικόν αυτόν, που τον κάμνουν έξω φρενών ο έρωσ και τα άλλα του πάθη; — Πώς είναι δυνατόν; — Όστε όλα αυτά, νομίζω, και άλλα τοιαύτα ακόμη, έλαβες υπ' όψιν σου, διά να κρίνης, ότι αυτή η πόλις είναι η αθλιεστέρα απ' όλας τας πόλεις. Και δεν έχω τάχα δίκαιον; — Πολύ μέγαλον μάλιστα· αλλά τι λέγεις και διά τον τυραννικόν άνδρα, αν λάβης υπ' όψιν σου όλα αυτά τα ίδια; — Ότι είναι κατά πολύ αθλιώτερος απ' όλους τους ανθρώπους. — Α, εις αυτό όμως δεν έχεις επίσης δίκαιον. — Πώς; — Δεν είναι ακόμη εις τόσον βαθμόν άθλιος ο τοιούτος. — Και ποίος λοιπόν είναι; — Θα παραδεχθής, πιστεύω, ότι είναι αυτός, που θα σου ειπώ. — Ποίος; — Εκείνος όστις, ενώ είναι

και εκ φύσεως τυραννικός, δεν διέλθη την ζωήν του ως απλούς ιδιώτης, αλλά η κακή του τύχη, προς μεγάλην του συμφοράν, του παρουσιάση την ευκαιρίαν να γίνη τύραννος. — Συμπεραίνω, εξ όσων είπαμεν προηγουμένως, ότι έχεις δίκαιον. — Πολύ καλά· αλλά εις ζητήματα τοιαύτης σπουδαιότητος, όπου πρόκειται να εύρωμεν, ποίος βίος είναι ο ευτυχέστερος και ποίος ο δυστυχέστερος, δεν πρέπει να περιοριζώμεθα εις εικασίας μόνον, αλλά να τα υποβάλωμεν εις τον αυστηρότερον έλεγchon του ορθού λόγου. — Έχεις μέγα δίκαιον.

— Πρόσεξε λοιπόν να ιδής· διά να κρίνωμεν καλώς περί του τυράννου, ιδού, μου φαίνεται, πώς πρέπει να τον εξετάσωμεν. — Πώς; — Να τον συγκρίνωμεν προς ένα έκαστον των άλλων πλουσίων ιδιωτών, οι οποίοι έχουν πολλούς δούλους· διότι αυτοί έχουν τούτο τουλάχιστον το κοινόν προς τους τυράννους, ότι έχουν πολλούς εις την εξουσίαν των· η διαφορά έγκειται μόνον εις τον αριθμόν. — Πράγματι. — Γνωρίζεις δε βέβαια ότι οι ιδιώται ούτοι ζουν ήσυχα και δεν έχουν κανένα φόβον από τους δούλους των. — Και τι θα είχαν να φοβηθούν; — Τίποτε· αλλά γνωρίζεις τον λόγον; Βεβαίως· διότι ολόκληρος η πόλις προστατεύει έκαστον ιδιώτην. — Πολύ σωστά· αλλά αν κανείς από τους θεούς σηκώση από μέσα από την πόλιν ένα από αυτούς τους πλουσίους, που να έχη πενήκοντα δούλους ή και περισσοτέρους και τον μεταφέρη με την γυναίκα του και τα τέκνα και με όλην του την περιουσίαν και τους δούλους του εις μίαν ερημίαν, όπου να μην υπάρχη κανείς άλλος άνθρωπος ελεύθερος να τον βοηθήση εν ανάγκη, εις ποίον διηνεκή φόβον φαντάζεσαι ότι θα ευρίσκετο, μη σηκωθούν οι δούλοι και τον σκοτώσουν και αυτόν και την γυναίκα του και τα τέκνα του; — Δεν είναι δύσκολον να το φαντασθή κανείς. — Δεν θα ηναγκάζετο λοιπόν τότε να περιποιηθή και να θωπεύη μερικούς από τους δούλους του και να τους δίδη ένα σωρόν υποσχέσεις και να τους απελευθερώση ακόμη, χωρίς να το αξίζουν, και ενί λόγω να καταντήση αυτός κόλαξ των ιδίων του δούλων; — Κατ' ανάγκην, διότι άλλως θα διέτρεχε κίνδυνον η ζωή του. — Αλλά και τι ακόμη θα συνέβαιnen, εάν ο ίδιος ο θεός έβαζε γύρω εις την κατοικίαν αυτού του πλουσίου και πολλούς άλλους γείτονας, που να μην υποφέρουν, ένας άνθρωπος να έχη υπό την εξουσίαν του άλλους ομοίους του, αλλ' όπου εύρουν κανένα τοιούτον, να του επιβάλλουν τας εσχάτας τιμωρίας; — Η θέσις του θα ήτο ακόμη περισσότερο χειροτέρα, αφού θα περιεστοιχίζετο πανταχόθεν από ανθρώπους όλους εχθρούς του.

— Εις μίαν λοιπόν τοιαύτην ειρικήν δεν ευρίσκεται φυλακισμένος και αλυσοδεμένος ο τύραννος; έχων εκ φύσεως τοιούτον χαρακτήρα, όπως τον εζωγραφίσαμεν, δεν θα διατελή διαρκώς υπό το κράτος φόβων και επιθυμιών παντοειδών; με όλην δε την απληστίαν της ψυχής του, δεν θα είναι ο μόνος εκ των πολιτών, που ούτε να ταξειδεύση θα ημπορή πουθενά, ούτε να ιδή τίποτε από εκείνα, που έχουν οι άλλοι την περιέργειαν να βλέπουν, αλλά κατάκλειστος

ως επί το πολύ μέσα εις την οικίαν του, σαν γυναίκα, ζηλεύει τους άλλους, που ημπορούν να ταξιδεύουν και να βλέπουν τόσον ωραία πράγματα; — Πολύ σωστά τα λέγεις.

Ο άνθρωπος λοιπόν ο τυραννικός, ο δούλος των παθών και των επιθυμιών του, τον οποίον ήδη συ εχαρακτήρισες ως τον αθλιώτατον των ανθρώπων, καρπούται πολύ περισσότερα ακόμη κακά, όταν δεν διέλθη την ζωήν του ως απλούς ιδιώτης, αλλ' αναγκασθή από κάποιαν κακήν του τύχην να γίνη τύραννος, και ενώ δεν είναι ικανός να κυβερνήση τον εαυτόν του, αναλάβη να κυβερνά τους άλλους· απaráλλακτα δηλαδή όπως ένας άνθρωπος ασθενικός, που δεν ημπορεί καλά καλά να επαρκέση εις τον εαυτόν του, αντί να περιορισθή να φροντίζη διά την υγείαν του, ήθελε αναγκασθή να περάση την ζωήν του αγωνιζόμενος προς άλλους αθλητάς και μαχόμενος. Η παρομοίωσίς σου είναι ακριβεστάτη και αληθεστάτη. — Όστε η κατάστασις αυτή δεν είναι υφ' όλας τας επόψεις η χειροτέρα, και από εκείνον τον οποίον συ έκρινες αθλιώτερον, δεν ζη πολύ αθλιώτερα ακόμη ο τύραννος; — Χωρίς καμμίαν αμφιβολίαν.

— Είναι λοιπόν τη αληθεία, και αν κανείς δεν ήθελε να το παραδεχθή, ο πραγματικός τύραννος πραγματικός δούλος, υποκείμενος εις την μεγίστην δουλείαν και εξευτελισμόν, και κόλαξ των ταπεινοτάτων ανθρώπων· ποτέ δεν ημπορεί να ικανοποιήση και να χορτάση και τας κοινοτέρας του επιθυμίας, αλλά στερείται των πάντων και παρουσιάζεται πράγματι πτωχός εις εκείνον, που γνωρίζει να εξετάση όλον το βάθος της ψυχής του, και διατελεί καθ' όλον τον βίον του υπό το κράτος φόβων και σφασμασμών και οδυνών, εάν είναι αληθές ότι ομοιάζει με την πόλιν της οποίας είναι ο κύριος· και ομοιάζει πράγματι· δεν είναι έτσι; — Βεβαιότατα. — Ακόμη δε ας προσθέσωμεν εις τας τόσας αθλιότητας και εκείνα, που είπαμεν προηγουμένως, ότι από ημέρας εις ημέραν γίνεται αναγκαίως, χάρις εις την αρχήν την οποίαν κατέχει, ακόμη περισσότερο από πριν φθονερός, άπιστος, άδικος, άφιλος, ανόσιος, πάσης κακίας πανδοχείον και οικοτροφείον, και δι' όλους αυτούς τους λόγους δυστυχής μεν ο ίδιος, αφορμή δε της δυστυχίας και όλων των άλλων, που τον πλησιάζουν. — Κανείς λογικός άνθρωπος δεν θα έχη την παραμικροτέραν αντίρρησιν εις όλα αυτά.

— Έλα λοιπόν τώρα κάμε μου την χάριν, όπως ο κριτής που εκφέρει την τελικήν κρίσιν μετά το πέρας όλων των αγώνων, να εκφέρης και συ τώρα πλέον την κρίσιν σου, ποίος κατά την ιδέαν σου έρχεται πρώτος ως προς την ευδαιμονίαν, ποίος δεύτερος και ούτω καθ' εξής, από τους πέντε που έχομεν να κρίνωμεν, τον βασιλικόν, τιμοκρατικόν, ολιγαρχικόν, δημοκρατικόν και τυραννικόν. — Αλλά καθόλου δύσκολος δεν είναι η κρίσις· εγώ τουλάχιστον τους κρίνω, υπό έποψιν αρετής και κακίας, ευδαιμονίας και δυστυχίας, κατά την

σειράν που εισήλθον, ὅπως οἱ χοροὶ τῶν τραγωδιῶν, εἰς τὴν σκηνήν. — Θέλεις λοιπὸν νὰ μισθώσωμεν ἓνα κήρυκα, ἢ νὰ κάμω ἐγὼ ὁ ἴδιος αὐτὸ τὸ ἔργον καὶ νὰ κηρύξω ὅτι, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀρίστωνος τὸν εναρετώτατον καὶ δικαιοτάτον ἄνθρωπον ἔκρινεν ὡς τὸν ευτυχέστατον, καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ βασιλικώτατος, ἐκεῖνος δηλαδὴ που ἐξουσιάζει περισσότερον τὸν εαυτὸν τοῦ, τὸν δε κάκιστον καὶ ἀδικώτατον ὡς τὸν δυστυχέστατον, καὶ αὐτὸς πάλιν εἶναι ἐκεῖνος που ἔχει τὸν τυραννικώτατον χαρακτῆρα καὶ ἐξασκεῖ τοῦ χειροτέρου εἶδους τὴν τυραννίαν καὶ ἐπὶ τοῦ εαυτοῦ τοῦ καὶ ἐπὶ τῆς πόλεως; — Μάλιστα, νὰ το κηρύξης ἐκ μέρους μου. — Νὰ προσθέσω δε εἰς τὸ κήρυγμά μου: καὶ ἀν ἀκόμη τοὺς γνωρίζουν ἢ δὲν τοὺς γνωρίζουν, ὅτι εἶναι τοιοῦτοι, ὅλοι καὶ θεοὶ καὶ ἄνθρωποι; — Νὰ το προσθέσης.

— Πολὺ καλὰ· αὕτη λοιπὸν εἶναι μία ἀπόδειξις τοῦ ζητουμένου μας· ὑπάρχει ὅμως καὶ μία ἄλλη, τὴν ὁποῖαν, ἐὰν θέλης, ἠμπορῶ νὰ σου δώσω. — Καὶ ποία εἶναι αὕτη; — Ἐπειδὴ, ὅπως μία πολιτεία εἶναι διηρημένη εἰς τρία μέρη, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ καθενὸς μας διαιρεῖται ἐπίσης εἰς τρία μέρη, ἠμπορούμεν, μου φαίνεται, νὰ εξαγάγωμεν ἐξ αὐτοῦ καὶ μίαν ἄλλην ἀπόδειξιν. — Νὰ τὴν ἀκούσωμεν. — Ἰδοὺ τὴν· εἰς τὰ τρία αὐτὰ μέρη τῆς ψυχῆς ἀντιστοιχοῦν καὶ τρία εἶδη ἡδονῶν, μία διὰ τὸ καθένα· ἐπίσης καὶ τρία εἶδη ἐπιθυμιῶν καὶ ἀρχῶν. — Ἐξήγησέ μου τὸ καλύτερα. — Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν μερῶν τούτων τῆς ψυχῆς εἶναι, εἶπομεν, ἐκεῖνο διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ ἄνθρωπος μανθάνει· τὸ δεῦτερον ἐκεῖνο, διὰ τοῦ ὁποῖου θυμοῦται· τὸ δε τρίτον ἔχει πολλὰς διαφορὰς μορφὰς, ὥστε νὰ δύναται νὰ περιληφθῆ ὑπὸ ἓνα ἰδιαιτέρον ὄνομα· ἀπὸ τὸ ἰσχυρότερον ὅμως καὶ ἐπικρατέστερον χαρακτηριστικὸν τοῦ, τὸ ὠνομάσαμεν ἐπιθυμητικόν, ἔνεκα τῆς μεγάλης σφοδρότητος, που ἔχουν αἱ ἐπιθυμίαι τοῦ φαγητοῦ καὶ τοῦ ποτοῦ καὶ τῶν ἀφροδισίων καὶ τῶν ἄλλων σχετικῶν, ἀκόμη δε καὶ φιλοχρήματον, ἐπειδὴ διὰ τῶν χρημάτων προ πάντων ἰκανοποιοῦνται αὐταὶ αἱ ἐπιθυμίαι. — Καὶ πολὺ σωστά. — Καὶ ἀν ἄραγε ἠθέλαμεν εἰπῆ, ὅτι ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ μέρους τούτου τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ κέρδους, δὲν θα καθωρίζαμεν γενικῶς τὴν ἰδιαιτέραν φύσιν αὐτοῦ, ὥστε νὰ ἔχωμεν σαφὴ ἀντίληψιν τοῦ πράγματος, οὐδὲν ἠθέλαμεν νὰ το ὠνομάσωμεν; δὲν θα εἶχαμεν δίκαιον νὰ το ὠνομάσωμεν φιλοχρήματον καὶ φιλοκερδές; — Αὐτὸ λέγω καὶ ἐγώ.

— Τὸ δε θυμοειδὲς μέρος τῆς ψυχῆς δὲν εἶναι ἐκεῖνο, διὰ τοῦ ὁποῖου ὀρμάται αὕτη ὀλόκληρος νὰ ἐπιζητῆ τὴν εὐδοκίμησιν, τὴν ἐπικράτησιν, τὴν νίκην; — Μάλιστα. — Δὲν θα εταίριαζε λοιπὸν τάχα νὰ το ὠνομάσωμεν αὐτὸ ἀκόμη καὶ φιλότικον καὶ φιλότιμον; — Καὶ πολὺ μάλιστα. — Ὅσον δε ἀφορᾷ τὸ μέρος, διὰ τοῦ ὁποῖου μανθάνομεν, εἶναι φανερόν εἰς ὅλους, ὅτι τείνει ὀλόκληρον νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀλήθειαν, πανταχοῦ ὅπου ὑπάρχει, καὶ ὅτι καμμίαν σημασίαν δὲν δίδει διὰ τὰ πλοῦτη καὶ τὴν δόξαν καὶ τὰ τοιαῦτα. — Μάλιστα. — Δὲν θα ἠμπορούσαμεν λοιπὸν νὰ το ὠνομάσωμεν δικαίως φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον; —

Πώς όχι; — Δεν είναι ακόμη αληθές, ότι εις άλλους μεν ανθρώπους επικρατεί το ένα απ' αυτά, εις άλλους δε το άλλο, κατά πώς τύχη; — Έτσι είναι. — Και δι' αυτόν τον λόγον ακριβώς δεν δυνάμεθα να είπωμεν ότι τα τρία κύρια είδη των ανθρωπίνων χαρακτήρων είναι ο φιλόσοφος, ο φιλόδοξος και ο φιλοκερδής; — Βεβαιότατα. — Και τρία είδη επίσης ηδονών αντιστοιχούντα εις έκαστον από αυτούς τους τρεις χαρακτήρας; — Μάλιστα. — Γνωρίζεις δε, ότι, αν ερωτήσης τρεις τοιούτους ανθρώπους τον καθένα χωριστά, ποίον από αυτούς τους βίους θεωρεί ευτυχέστερον, θα εγκωμιάση έκαστος περισσότερον τον ιδικόν του· ο φιλοκερδής έξαφνα δεν θα μας είπη, ότι η ηδονή της μαθήσεως ή της δόξης δεν έχουν καμμίαν αξίαν εμπρός εις την ηδονήν του κέρδους, εφόσον τουλάχιστον δεν μας παρέχουν και καμμίαν υλικήν ωφέλειαν; — Είναι αληθές. — Τι δε ο φιλόδοξος; την μεν ηδονήν του κέρδους δεν την θεωρεί ταπεινήν, την δε της μαθήσεως αφ' ετέρου καπνόν και φλυαρίαν, εκτός τουλάχιστον αν προσπορίζη και κάποιαν δόξαν και τιμάς; — Έτσι είναι. — Ο δε φιλόσοφος, τι φαντάζεσαι ότι νομίζει τας άλλας ηδονάς εμπρός εις εκείνην, που παρέχει η γνώσις της αληθείας και η αποκλειστική εις αυτήν αφοσίωσις; δεν θα έλεγεν ότι πολύ απέχουν της αληθινής ηδονής και ότι είναι το πολύ ανάγκαι τας οποίας ούτε καν θα εσκέπτετο, αν δεν τας επέβαλλεν η φύσις; — Δι' αυτό δα πρέπει να είμεθα τελείως βέβαιοι.

— Αφού λοιπόν αμφισβητούνται τα τρία ταύτα είδη των ηδονών και οι αντιστοιχούντες προς αυτά βίοι, πώς θα κάμωμεν διά να κρίνωμεν ποίος από τους τρεις έχει δίκαιο; πώς να εύρωμεν, αν όχι ποίος βίος από αυτούς είναι ωραιότερος και ασχημότερος ή καλύτερος και χειρότερος, αλλά τουλάχιστον ευχαριστότερος και αλυπότερος; — Ξεύρω κ' εγώ; — Σκέψου να ιδής· πώς δυνάμεθα να κρίνωμεν ασφαλώς περί της αληθείας ενός πράγματος; ουχί διά της εμπειρίας, της φρονήσεως και του ορθού λόγου; ή μήπως έχομεν κανένα άλλο καλύτερον κριτήριον; — Όχι βέβαια. — Πρόσεξε λοιπόν ποίος από αυτούς τους τρεις ανθρώπους έχει μεγαλυτέραν εμπειρίαν όλων των ηδονών, που ανεφέραμεν; νομίζεις ότι ο φιλοκερδής, αν επεδίδετο εις την σπουδήν της αληθείας, θα ήτο ικανώτερος να κρίνη περί της ηδονής, την οποίαν παρέχει η γνώσις, ή ο φιλόσοφος περί της ηδονής, την οποίαν παρέχει το κέρδος; — Πολύ διαφέρει το πράγμα· διότι ο μεν φιλόσοφος είναι υποχρεωμένος από την παιδικήν του ηλικίαν να δοκιμάζη και τας άλλας ηδονάς, ενώ ο φιλοκερδής δεν έχει καμμίαν ανάγκην να σπουδάση την αλήθειαν της φύσεως των όντων, διά να δοκιμάση, πόσον γλυκεία είναι αυτή η ηδονή, και να αποκτήση επομένως την εμπειρίαν της· μάλλον δε, και αν είχε όλην την καλήν διάθεσιν και προθυμίαν, το πράγμα θα ήτο ανώτερον των δυνάμεών του. — Όστε ο φιλόσοφος υπερτερεί κατά πολύ τον φιλοκερδή ως προς την εμπειρίαν αμφοτέρων των ηδονών. — Πολύ μάλιστα. — Τον δε φιλότιμον; έχει τάχα ολιγωτέραν εμπειρίαν της ηδονής, που δίδουν αι τιμαί και η δόξα, παρ' όσην

έχει ο φιλότιμος της ηδονής, που παρέχουν η μάθησις και η επιστήμη; — Κάθε άλλο· διότι τιμάς μιν και δόξαν ευρίσκει έκαστος των τριών αυτών ανθρώπων, όταν ευδοκιμήση εξαιρετικώς εις το έργον εις το οποίον ήθελεν επιδοθή, και ο πλούσιος τιμάται υπό πολλών όπως και ο ανδρείος και ο σοφός· ώστε, όσον δι' αυτήν την ηδονήν των τιμών, τι πράγμα είναι, όλοι έχουν ίσην εμπειρίαν ενώ, ποίαν ηδονήν παρέχει η εύρεσις της αληθείας των όντων, κανείς άλλος δεν ημπορεί να την έχη δοκιμάση παρά μόνον ο φιλόσοφος. — Επομένως, όσον εξαρτάται από την εμπειρίαν, ο φιλόσοφος είναι εις θέσιν να κρίνη πολύ καλύτερα από τους δύο άλλους. — Χωρίς καμμίαν αντίρρησιν.

— Αλλ' είναι και ο μόνος ακόμη ο οποίος, μετά της εμπειρίας συνδυάζει και την φρόνησιν. — Πώς όχι; — Προσέτι δε και το όργανον, διά του οποίου δυνάμεθα να κρίνωμεν ορθώς, δεν ανήκει εις τον φιλοκερδή ουδέ εις τον φιλότιμον, αλλ' αποκλειστικώς εις τον φιλόσοφον. — Το ποίον; — Δεν είπαμεν ότι χρειάζεται ο ορθός λόγος διά να κρίνωμεν ορθώς; — Ναι. — Αλλ' ακριβώς το προσιδιάζον όργανον του φιλοσόφου είναι ο ορθός λόγος. — Πώς όχι; — Λοιπόν, εάν ήρκει το κέρδος και τα πλούτη διά να κρίνωμεν ορθώς περί των πραγμάτων, εκείνα τα οποία θα επήνει ή θα έψεγεν ο φιλοκερδής, κατ' ανάγκην θα ήσαν και τα αληθέστερα. — Βεβαίως. — Εάν δε ήρκει η τιμή, η νίκη και η ανδρεία, τότε δεν θα ήσαν αληθή εκείνα, τα οποία θα επήνει ο φιλότιμος και ο φιλόνικος; — Φανερόν. — Αφού όμως τα πράγματα κρίνονται διά της εμπειρίας, της φρονήσεως και του ορθού λόγου; — Τότε κατ' ανάγκην αληθή είναι εκείνα μόνον, τα οποία επαινεί ο φιλόσοφος, ο φίλος του ορθού λόγου. — Και επομένως, από τας τρεις ηδονάς της ψυχής, γλυκυτέρα είναι η ηδονή της μαθήσεως και της επιστήμης, και εκείνος ο άνθρωπος, εις τον οποίον επικρατεί αύτη, θα διάγη βέβαια τον γλυκύτερον βίον. — Πώς ημπορεί να είναι αλλέως; έχει πράγματι όλα του τα δίκαια ο φιλόσοφος, όταν επαινή ως άριστον τον ιδικόν του βίον. — Ποίον δε βίον και ποίαν ηδονήν θέτει εις την δευτέραν σειράν ο κριτής; — Φυσικά του φιλοδόξου και του πολεμικού· διότι αυτόν θεωρεί πλησιέστερον προς τον ιδικόν του, ή του χρηματιστού. — Όστε, καθώς φαίνεται, εις τον τελευταίον τούτον δίδει την τελευταίαν θέσιν. — Αναμφιβόλως.

— Ιδού λοιπόν δύο αλληπάλληλοι νίκαι, εις τας οποίας ο δίκαιος ενίκησε τον άδικον· αλλά και τρίτην ακόμη θα νικήση, αληθώς ολυμπιακήν, διά την οποίαν θα αποδώση χάριτας εις τον σωτήρα τον Ολύμπιον Δία· και ιδού αυτή: κάθε άλλη ηδονή, εκτός του σοφού, δεν είναι τελείως αληθής και καθαρά, αλλ' είναι απλώς μία σκιαγραφία της ηδονής, καθώς ενθυμούμαι να ήκουσα από κάποιον σοφόν· και αυτό βέβαια θα ήτο η μεγαλυτέρα και τελειωτική ήττα του αδίκου. — Βέβαια· αλλά πώς το αποδεικνύεις; — Εσύ αποκρίνου εις τας ερωτήσεις μου και από κοινού αναζητούντες θα το εύρωμεν. — Ερώτα με λοιπόν. — Σε ερωτώ· η λύπη δεν λέγομεν ότι είναι το εναντίον της ηδονής; — Είναι βέβαια. — Δεν υπάρχει δε και μία κατάστασις, κατά την οποίαν ούτε χαίρομεν ούτε λυπούμεθα; — Μάλιστα. — Και η κατάστασις αύτη, κειμένα εν τω μέσω της ηδονής και της λύπης, αποτελεί διά την ψυχήν μίαν κατάστασιν ησυχίας απέναντι και των δύο· ή δεν είναι αυτή η ιδέα σου; — Αυτή μάλιστα. — Αλλά ενθυμείσαι άραγε τους λόγους, που λέγουν οι άρρωστοι κατά την ασθένειάν των; — Ποίους λόγους; — Ότι δεν υπάρχει γλυκύτερον πράγμα από την υγείαν, αλλά δεν ήσαν εις θέσιν να γνωρίζουν όλην του την αξίαν πριν ασθενήσουν. — Ναι, τους ενθυμούμαι. — Δεν ήκουσες επίσης και εκείνους, που υποφέρουν από καμμίαν μεγάλην λύπην, να λέγουν, ότι τίποτε δεν είναι γλυκύτερον παρά να μην υποφέρη

κάνεις πλέον; — Μάλιστα. — Αλλά και εις πολλές άλλας τοιαύτας περιστάσεις κάμνουν, νομίζω, το ίδιοι οι άνθρωποι· όταν λυπούνται, εγκωμιάζουν ως το γλυκύτερον πράγμα το να μη λυπάται κανείς, την απαλλαγὴν ἀπὸ τῆς λύπης καὶ τὴν ησυχίαν, καὶ ὄχι τὴν χαρὰν. — Διότι αὐτὸ ἴσως τοὺς φαίνεται τότε γλυκὺ καὶ ευχάριστον πράγμα, ἡ ησυχία. — Κατὰ τὸν ἴδιον ἐπομένως λόγον καὶ ὅταν παύσῃ κανεὶς νὰ χαίρῃ, αὐτὴ ἡ ησυχία τῆς χαρᾶς, θὰ τοῦ ἐπροξενούσῃ λυπηρὸν συναίσθημα. — Κατὰ πάσαν πιθανότητα. — Ὡστε αὐτὴ ἡ ησυχία τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία εἶπαμεν ὅτι κεῖται μετὰ τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς λύπης, θὰ εἶναι, κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ τὰ δύο, καὶ λύπη καὶ ἡδονή. — Ἔτσι φαίνεται. — Αλλὰ εἶναι δυνατόν, ἀφοῦ δὲν εἶναι οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο, νὰ εἶναι καὶ τὰ δύο μαζί; — Δὲν το πιστεύω. — Κάθε λυπηρὸν ἢ ευχάριστον συναίσθημα δὲν παραδέχεται ὅτι εἶναι κάποια κίνησις τῆς ψυχῆς; — Ναι. — Ἐνῶ ἀπεναντίας τὸ νὰ μὴ αισθάνεται κανεὶς οὔτε χαρὰν οὔτε λύπην, δὲν εἶπαμεν ὅτι εἶναι μία κατάστασις ησυχίας καὶ κάτι τι τὸ διάμεσον μετὰ τῶν δύο ἐκείνων συναισθημάτων; — Μάλιστα. — Πῶς εἶναι λοιπὸν λογικὸν νὰ παραδεχθῆ κανεὶς, ὅτι ἡ ἀρνήσις τῆς λύπης εἶναι ἡδονή, καὶ ἡ ἀρνήσις τῆς ἡδονῆς λύπη; — Καθόλου βέβαια λογικὸν δὲν εἶναι. — Ὡστε αὐτὴ ἡ κατάστασις τῆς ησυχίας δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὴν οὔτε ευχάριστον οὔτε δυσάρεστον συναίσθημα· ἀλλὰ φαίνεται ἀπλῶς ευχάριστον παραβαλλόμενον πρὸς τὴν λύπην, καὶ δυσάρεστον ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἡδονήν· καὶ εἰς ὅλα ἐπομένως αὐτὰ τὰ φαντάσματα δὲν ὑπάρχει ἀληθῆς ἡδονή, ἀλλὰ μόνον κάποια γοητεία. — Καθὼς τουλάχιστον ἀπεδείχθη διὰ τοῦ συλλογισμοῦ. . .

— Διὰ νὰ μὴ σου μένη λοιπὸν κανένας λόγος νὰ φαντάζεσαι, ὅτι δὲν εἶναι ἄλλο τίποτε ἡ ἡδονὴ εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον παρὰ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆς λύπης καὶ ἡ λύπη ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆς ἡδονῆς, πρόσεξε νὰ ἰδῆς ἡδονάς, αἱ ὁποῖαι δὲν προέρχονται κατόπιν ἀπὸ λύπης. — Πού εἶναι αὐταὶ καὶ ποίου εἶδους; — Πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι, ἀλλὰ πρόσεξε, διὰ νὰ ἐννοήσῃς, τὰς ἡδονάς τῆς οσφρήσεως· αὐταὶ, χωρὶς νὰ προηγηθῆ κανένα δυσάρεστον αἶσθημα, προξενοῦν ἔξαφνα ἰσχυροτάτην ἐντύπωσιν εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ ἀφοῦ παύσουν, δὲν τῆς ἀφήνουν καμμίαν λύπην. — Εἶναι ἀλήθεια αὐτὸ. — Ἄς μὴ φανταζώμεθα λοιπὸν, ὅτι ἡ καθαρὰ ἡδονὴ εἶναι ἀπλῶς ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν λύπην, καὶ ἡ πραγματικὴ λύπη ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν ἡδονήν. — Ὅχι. — Καὶ μολαταῦτα αἱ λεγόμεναι ἀκριβῶς ἡδοναί, ὅσαι διὰ τῶν αισθησέων τοῦ σώματος φθάνουν εἰς τὴν ψυχὴν, αἱ περισσότεραι, ἴσως καὶ αἱ ἰσχυρότεραι, ἀνήκουν εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος, εἶναι δηλαδὴ ἀπαλλαγαί ἀπὸ κάποιαν λύπην. — Σὺμφωνος. — Δὲν συμβαίνει δὲ τὸ ἴδιον καὶ μετὰ τὰς προαισθήσεις τῆς χαρᾶς καὶ τῆς λύπης, ποὺ προκαταβολικῶς δοκιμάζομεν ἐπὶ τῆ προσδοκίᾳ ευχαρίστου τινός ἢ δυσαρέστου πράγματος; — Το ἴδιον.

— Γνωρίζεις δὲ τι εἶναι αὐταὶ αἱ ἡδοναί καὶ μετὰ τὰ δύνάταί τις νὰ τὰς παραβάλλῃ; — Μετὰ τι; — Δὲν ἀγνοεῖς ὅτι ὑπάρχει εἰς τὴν φύσιν ἄνω, κάτω, καὶ μέσον. —

Μάλιστα. — Ένας, ο οποίος μεταβαίνει από το κάτω εις το μέσον, δεν φαντάζεται ότι πηγαίνει προς τα άνω; και όταν φθάση εις το μέσον και γυρίζη και βλέπη από πού εξεκίνησε, τι άλλο ημπορεί να φαντασθή, παρά ότι ευρίσκεται εις το άνω, επειδή δεν είδεν ακόμη το πραγματικώς άνω; — Μα την αλήθειαν, δεν νομίζω ότι θα φαντασθή αλλέως το πράγμα. — Εάν δε πάλιν εφέρετο προς τα κάτω, θα επίστευε βέβαια ότι καταβαίνει, και δεν θα είχεν άδικον να το πιστεύη. — Όχι βέβαια. — Όλα δε αυτά θα τα επάθαινε, διότι δεν γνωρίζει το πραγματικόν άνω, και το κάτω, και το μέσον. — Φυσικά. — Θα παραξενευθήσῃ λοιπόν, εάν άνθρωποι άπειροι της αληθείας έχουν εσφαλμένην ιδέαν, όπως περί πολλών άλλων πραγμάτων, τοιουτοτρόπως και περί ηδονής και λύπης και της μέσης εκείνης μεταξύ αυτών καταστάσεως; ούτως ώστε, όταν περιπίπτουν εις καμμίαν λύπην, πιστεύουν ότι υποφέρουν, και υποφέρουν πράγματι· αλλ' όταν εκ της λύπης μεταβαίνουν εις την μέσην κατάστασιν, είναι τελείως πεπεισμένοι ότι ευρίσκονται εις την πλήρη ικανοποίησιν, εις την πλήρη απόλαυσιν της ηδονής; ενώ απλούστατα απατώνται από άγνοιαν της πραγματικής ηδονής και διότι θεωρούν την λύπην κατ' αντιπαραβολήν μόνον προς την έλλειψιν της λύπης, όπως ένας, που δεν γνωρίζει το λευκόν χρώμα, θα έπαιρνε το φαιόν διά λευκόν, εν συγκρίσει προς το μέλαν. — Πολύ περισσότερο θα μου εφαινετο παράξενον, αν το εναντίον συνέβαινε.

— Τώρα πρόσεχε εις αυτό, που θα σου είπω· η πείνα, η δίψα και αι άλλαι φυσικαί ανάγκαι, δεν αποτελούν διά το σώμα ένα είδος κενού, το οποίον ζητεί να πληρωθή; — Μάλιστα. — Παρομοίως δε η άγνοια και η αφροσύνη δεν είναι ένα είδος κενού και αυταί διά την ψυχήν; — Αναμφιβόλως. — Και το μεν κενόν, που δημιουργεί η πείνα, δεν το γεμίζει ο άνθρωπος λαμβάνων τροφήν, το δε κενόν της ψυχής τρέφωv την διάνοιάν του; — Πώς όχι; — Και ποία είναι τελειότερα πλήρωσις, εκείνη που γίνεται με πράγματα περισσότερο ουσιαστικά, ή ολιγώτερον; — Με πράγματα βέβαια περισσότερο ουσιαστικά. — Και ποία πράγματα σου φαίνεται ότι μετέχουν περισσότερο της καθαρής ουσίας του όντος, τα φαγητά άραγε και τα ποτά και εν γένει αι τροφαί, ή αι αληθείς δοξασίαι; και αι επιστήμαι και τα διανοήματα και με μίαν λέξιν όλαι αι αρεταί; κρίνε δε το πράγμα ως εξής· περισσοτέραν πραγματικότητα σου φαίνεται ότι έχει εκείνο, που προέρχεται από το ον το πάντοτε αναλλοίωτον και αθάνατον και αληθές και είναι και αυτό τοιούτον και παράγεται επίσης εντός τοιούτου τινός, ή εκείνο που προέρχεται από πράγματα υποκείμενα εις την αλλοίωσιν και την φθοράν και είναι και αυτό τοιούτον και παράγεται επίσης εντός τοιούτων; — Εκείνο βέβαια που προέρχεται από το πάντοτε αναλλοίωτον. — Τα δε πράγματα τα υποκείμενα εις αλλοίωσιν μήπως μετέχουν τάχα περισσοτέρας πραγματικότητος ή επιστήμης; — Διόλου. Μήπως τάχα αληθείας; — Ούτε τούτο. — Αφού λοιπόν μετέχουν ολιγωτέρας αληθείας, δεν θα μετείχον και ολιγωτέρας πραγματικότητος; Κατ' ανάγκην. — Όστε γενικώς, όλα, όσα χρησιμεύουν προς

συντήρησιν του σώματος δεν μετέχουν ολιγωτέρας αληθείας και πραγματικότητας, παρ' εκείνα, που χρησιμεύουν εις την συντήρησιν και θεραπείαν της ψυχής; — Αναμφιβόλως. — Και αυτό δε το σώμα δεν έχει ολιγωτέραν πραγματικότητα από την ψυχήν; — Μάλιστα. — Η πλήρωσις επομένως της ψυχής, αφού γίνεται με πράγματα ουσιαστικώτερα, μετέχει δε και η ίδια περισσοτέρας πραγματικότητας, είναι τώνοντι πολύ πραγματικώτερα από την πλήρωσιν του σώματος. — Πώς όχι;

— Εάν λοιπόν η ηδονή συνίσταται εις το να πληρούται τι με τα πράγματα, που είναι σύμφωνα με την φύσιν του, εκείνο που πληρούται αληθώς με τα πράγματα, τα οποία έχουν περισσοτέραν πραγματικότητα, οφείλει βεβαίως να απολαμβάνη μίαν ηδονήν όντως πραγματικώτεραν και αληθεστέραν, ενώ εκείνο το οποίον πληρούται με πράγματα ολιγώτερον μετέχοντα από την πραγματικότητα, θα πληρούται κατά τρόπον ολιγώτερον αληθή και βέβαιον και η ηδονή, την οποίαν απολαμβάνει, θα είναι πολύ ολιγώτερον αληθής και βεβαία. — Είναι απόλυτος ανάγκη να συμβαίνη αυτό. — Εκείνοι επομένως που δεν γνωρίζουν τι θα ειπή σοφία και αρετή, και είναι παραδομένοι εις τας απολαύσεις της κοιλίας και άλλας τοιαύτας υλικάς ηδονάς, φέρονται διαρκώς προς τα κάτω και το πολύ πάλιν έως εις το μέσον, και εις όλην των την ζωήν ανεβοκαταιβαίνουν μεταξύ των δύο τούτων σημείων, χωρίς ποτέ να ημπορέσουν να το υπερβούν και χωρίς ποτέ να σταθούν ικανοί, να σηκώσουν τα βλέμματά των προς το αληθώς άνω, ούτε να απολαύσουν πραγματικώς το αληθώς όν, και να γευθούν την καθαράν και γνησίαν ηδονήν· αλλά πάντοτε βλέποντες προς τα κάτω, δίκην ζώων, και σκυμμένοι επάνω εις την γην και εις τραπέζας βόσκουν κτηνωδώς χορταίνοντες την κοιλίαν των και τας σαρκικάς των επιθυμίας, και από την πλεονεξίαν αυτών των ηδονών λακτίζονται και κερατίζονται μεταξύ των και εις το τέλος και αλληλοφονεύονται με τα σιδηρά των κέρατα και τας οπλάς επάνω εις την λύσσαν της απληστίας των, διότι δεν είναι εις θέσιν να γεμίσουν με πράγματα ουσιαστικά το μέρος εκείνο του εαυτού των, που μετέχει περισσότερον του όντος και που είναι το μόνον επιδεκτικόν αληθούς πληρώσεως. — Πιστότατα ως χρησμολόγος απεικόνισες τον βίον των πολλών, Σωκράτη. — Δεν είναι λοιπόν ανάγκη και να γνωρίζουν μόνον ηδονάς αναμεμιγμένας με λύπας, απλά είδωλα της αληθούς ηδονής, ατελείς σκιαγραφίας, που λαμβάνουν χρώμα μόνον εκ της προς αλλήλας αντιπαραθέσεως και φαίνονται τόσον ισχυραί και αι δύο, ώστε γεννούν λυσσώδεις έρωτας εις τους άφρονες, και γίνονται τόσον περιμάχητοι, όπως έγινε περιμάχητον, κατά τον Στησίχορον, το είδωλον της Ελένης εις τους εν Τροία, επειδή δεν εγνώριζαν την αληθινήν Ελένην; — Πράγματι τοιούτον τι θα συμβαίνη κατ' ανάγκην και με αυτό.

— Αλλά πώς; το ίδιον δεν θα συμβαίνη κατ' ανάγκην και με το θυμοειδές, όταν η φιλοδοξία υποδαυλιζομένη υπό του φθόνου, το φιλόνικον του χαρακτήρος

υπό της αυθαιρεσίας και η φυσική αγριότης υπό της οργής, ωθούν τον άνθρωπον να επιδιώκη δίχως νουν και κρίσιν την πλησμονήν της τιμής, της νίκης και του θυμού; — Τοιαύτα θα συμβαίνουν κατ' ανάγκην και με αυτό. — Τι λοιπόν; δεν δυνάμεθα να είπωμεν μετά θάρρους, ότι και αι επιθυμίας, που ανήκουν εις τα δύο αυτά μέρη της ψυχής, το φιλόνικον και το φιλοκερδές, όταν οδηγούνται υπό της επιστήμης και του λογικού και υπό την οδηγίαν αυτών δεν επιδιώκουν άλλας ηδονάς, παρά όσας υποδεικνύει η φρόνησις, θα αισθανθώσι τότε τας αληθεστάτας ηδονάς και τας πλέον συμφώνους προς την φύσιν των που είναι δυνατόν να δοκιμάσουν, διότι αφ' ενός μεν τας οδηγεί η αλήθεια και διότι, αφ' ετέρου, εκείνο το οποίον είναι συμφερότερον εις κάθε πράγμα, είναι συγχρόνως και οικειότερον προς την φύσιν του; — Είναι πράγματι αληθές τούτο. — Όταν λοιπόν ολόκληρος η ψυχή βαδίζει όπισθεν του λογικού και δεν επικρατή στάσις μεταξύ των διαφόρων αυτής μερών, εκτός του ότι έκαστον εξ αυτών περιορίζεται εις το να πράττη το έργον του, συμφώνως με τον ορισμόν της δικαιοσύνης, καρπούται προσέτι και τας ηδονάς, που του ανήκουν, τας καθαρωτέρας δηλαδή και αληθεστέρας ηδονάς, που ημπορεί να απολαύση — Δίχως αμφιβολίαν. — Ενώ απεναντίας, όταν επικρατήση κανένα από τα δύο άλλα μέρη της ψυχής, συμβαίνει ώστε εν πρώτοις αυτό το ίδιον να μην ημπορή να εύρη την ηδονήν, που του προσιδιάζει, εξαναγκάζει δε αφ' ετέρου και τα άλλα να επιδιώκουν ηδονάς ξένας προς την φύσιν των και επομένως όχι αληθινάς. — Έτσι είναι. — Όστε εκείνα, που περισσότερον απέχουν από την φιλοσοφίαν και τον ορθόν λόγον, αυτά ακριβώς δεν θα έφερον τα ολέθρια ταύτα αποτελέσματα; — Χωρίς άλλο. — Δεν απέχει δε ένα πράγμα από τον ορθόν λόγον, όσον περισσότερον απέχει από τον νόμον και την τάξιν; — Φανερόν. — Δεν εύρομεν δε ότι περισσότερον από κάθε άλλο απέχουν αι τυραννικαί και αι ερωτικαί επιθυμίας; — Μάλιστα. — Ολιγώτερον δε αι βασιλικαί και αι κόσμιαί; — Ναι. — Κατά συνέπειαν περισσότερον μεν θα απέχη από την αληθινήν και προσιδιάζουσαν εις τον άνθρωπον ηδονήν ο τύραννος, ολιγώτερον δε ο βασιλεύς. — Κατ' ανάγκην. — Επομένως η δυστυχεστέρα μεν ζωή και ηδυστέρα θα είναι του τυράννου, η ευχαριστοτέρα δε και ευτυχεστέρα του βασιλέως. — Αυτό είναι αναντίρρητον. — Και γνωρίζεις κατά πόσον είναι δυστυχεστέρα η ζωή του τυράννου από του βασιλέως. — Αν μου το ειπής . . .

— Υπάρχουν, καθώς παρεδέχθημεν, τρεις ηδοναί, εκ των οποίων η μία αληθινή, αι δε δύο άλλαι νόθοι· ο τύραννος λοιπόν εχθρός του νόμου και του ορθού λόγου και περιστοιχούμενος πάντοτε υπό ακολουθίας ηδονών δουλικών, κείται εις το έσχατον άκρον των νόθων ηδονών, και πόσον επομένως υστερεί του άλλου κατά την ευτυχίαν, είναι δύσκολον να το ορίσωμεν, εκτός ίσως κατ' αυτόν τον τρόπον. — Κατά ποίον; — Ο τύραννος έρχεται εις την σειράν τρίτος, ευθύς κατόπιν από τον ολιγαρχικόν, διότι μεταξύ αυτών ευρίσκεται ο δημοκρατικός — Μάλιστα. — Επομένως, εάν όσα είπαμεν παραπάνω είναι

αληθινά, το είδωλον της ηδονής, που απολαμβάνει ο τύραννος, είναι το έν τρίτον, ως προς την αλήθειαν, της ηδονής του ολιγαρχικού. — Ναι. — Ο δε ολιγαρχικός πάλιν έρχεται τρίτος εις την σειράν κατόπιν του βασιλικού και αριστοκρατικού, εάν δεχθώμεν αυτούς ως έν και μόνον πρόσωπον. — Μάλιστα τρίτος. — Όστε ο τύραννος απέχει της αληθούς ηδονής το τριπλάσιον του τριπλασίου. — Φαίνεται. — Θα ηδύνατο επομένως το είδωλον της ηδονής του τυράννου, επί τη βάσει του αριθμού τούτου του μήκους, να παρασταθή δι' ενός επιπέδου. — Μάλιστα. — Εάν δε πολλαπλασιάσωμεν τον αριθμόν τούτον εφ' εαυτόν και τον υψώσωμεν εις την τρίτην του δύναμιν, είναι δύσκολον να ίδωμεν εις πόσην απόστασιν ευρίσκεται από την αληθινήν ηδονήν. — Βέβαια είναι εύκολον εις ένα μαθηματικόν να το υπολογίση. Εάν λοιπόν τώρα αντιστρέψωμεν αυτήν την αναλογίαν και ζητήσωμεν, πόσον η ηδονή του βασιλέως είναι αληθεστέρα από του τυράννου, θα εύρωμεν, ως εξαγόμενον του πολλαπλασιασμού, ότι ο βασιλεύς ζη επτακοσίας είκοσι εννέα φορές ευτυχέστερον του τυράννου, και ο τύραννος δυστυχέστερον του βασιλέως άλλας τόσας φορές. (3) — Καταπληκτικός είναι αυτός ο υπολογισμός της διαφοράς, που έστησες μεταξύ του δικαίου και του αδίκου, ως προς την ευτυχίαν και δυστυχίαν αυτών. — Αληθινός όμως αριθμός, καθόσον εκφράζει ακριβώς την ζωήν που ανήκει εις αυτούς, όπως τους ανήκουν αι ημέραι των και αι νύκτες και οι μήνες και τα έτη. — Πραγματικώς. — Αφού λοιπόν τόσον υπερέχει κατά την ευτυχίαν ο αγαθός και δίκαιος τον κακόν και άδικον, φαντάσου τώρα πόσον απείρως πρέπει να υπερέχη αυτόν κατά την κοσμιότητα του βίου και την ωραιότητα και την αξίαν! — Απείρως πράγματι.

— Έστω λοιπόν και αφού εφθάσαμεν τώρα εδώ, ας επαναλάβωμεν εκείνα που είπαμεν εις την αρχήν αρχήν και τα οποία έδωσαν αφορμήν εις αυτήν την συζήτησιν· ελέγετο δε τότε, νομίζω, ότι η αδικία ωφελεί εις τον τελείως άδικον, φθάνει να περνά διά δίκαιος· δεν ελέχθη πράγματι αυτό: — Μάλιστα. — Ας το εξετάσωμεν λοιπόν και αυτό, τώρα που εμείναμεν σύμφωνοι περί των αποτελεσμάτων, τα οποία έχουν επί της ψυχής και τα άδικα έργα και τα δίκαια. — Πώς; — Ας πλάσωμεν διά της φαντασίας μίαν εικόνα της ψυχής, διά να ιδή, τι έλεγεν εκείνος που το υπεστήριζεν αυτό. — Τι είδους εικόνα. — Μίαν εικόνα κατά το είδος της Χίμαιρας και της Σκύλλας και του Κέρβερου και των άλλων μυθολογουμένων τεράτων, τα οποία παριστάνουν συγκεκριμένα από πολλάς και διαφόρους φύσεις ηνωμένας. — Πολύ καλά. — Πλάττε λοιπόν εν πρώτοις ένα τέρας ποικίλον και πολυκέφαλον, που να έχη γύρω άλλας μεν κεφαλάς ημέρων ζώων και άλλας αγρίων, και που να ημπορή να τας παράγη μόνον του όλας αυτάς και να τας μεταβάλλη κατά βούλησιν. — Χρειάζεται πολύ επιτήδειος τεχνίτης δι' αυτό το έργον· αφού όμως είναι πολύ ευκολώτερον να πλάττη κανείς διά της φαντασίας παρά με τον κηρόν, ας υποθέσωμεν ότι το επλάσαμεν το τέρας σου. — Κάμε τώρα και μίαν εικόνα λέοντος και μίαν ανθρώπου· αλλά

να είναι πολύ μεγαλυτέρα η πρώτη εικόν από τας δύο άλλας, και η δευτέρα μεγαλυτέρα από την τελευταίαν. — Αυτά είναι ευκολώτερα και έγιναν ήδη. — Σύναψε τώρα αυτὰς τας τρεις εικόνας ώστε να συνδεθούν καλά και να αποτελέσουν έν όλον. — Έτοιμον και αυτό. — Να το ενδύσης τώρα όλο αυτό γύρω με την εικόνα ενός ανθρώπου, ούτως ώστε ένας, που δεν ημπορεί να ιδή τι έχει μέσα του, αλλά βλέπει μόνον το εξωτερικόν περίβλημα, να του φαίνεται πως είναι απλώς ένας άνθρωπος. — Έγινε και αυτό.

— Ας είπωμεν τώρα εις εκείνον που υποστηρίζει ότι η αδικία ωφελεί εις τούτον τον άνθρωπον και η δικαιοσύνη δεν τον συμφέρει, ας του είπωμεν, λέγω, ότι είναι το ίδιο να υποστηρίξη πως τον συμφέρει, να καλοθρέψη το πολυκέφαλον τέρας και να τρανεύη τον λέοντα και τα περί τον λέοντα, να αφήνη δε τον άνθρωπον να αποθνήσκη από την πείναν και να αδυνατίζη, εις τρόπον ώστε να σύρνεται όπου τον τραυούν τα άλλα δύο θηρία, και ούτε καν να εξοικειώνη και αυτά μεταξύ των διά να ζουν με αγάπην, αλλά να τα αφήνη να μαλλώνουν και να δαγκάνωνται και να τρώγωνται. — Τίποτε άλλο πράγματι δεν λέγει εκείνος που επαινεί την αδικίαν. — Ενώ απεναντίας εκείνος, που υποστηρίζει ότι η δικαιοσύνη ωφελεί, δεν λέγει ότι πρέπει πάντα τα έργα μας και πάντες οι λόγοι μας να τείνουν εις το να καταστήσουν επικρατέστερον τον εσωτερικόν άνθρωπον, και δεν θα επιμελήται και το πολυκέφαλον τέρας ως έμπειρος γεωργός, λαμβάνων και την βοήθειαν του λέοντος, διά να τρέφη μεν και αναπτύσση τα ήμερα, εμποδίζη δε τα άγρια να φυτρώνουν, και να φροντίζη από κοινού δι' όλα, ώστε να ζουν με αγάπην και ομόνοιαν μεταξύ των; — Αυτό ακριβώς βέβαια λέγει εκείνος που επαινεί την δικαιοσύνην. — Όστε κατά πάντα τρόπον εκείνος μεν που εγκωμιάζει την δικαιοσύνην λέγει την αλήθειαν, ψεύδεται δε εκείνος που επαινεί την αδικίαν· και πραγματικώς, είτε προς την ηδονήν, είτε προς την δόξαν, είτε προς την ωφέλειαν αποβλέψη τις, ο μεν επαινετής της δικαιοσύνης αληθεύει, ο δε κατήγορος αυτής τίποτε το σωστόν δεν λέγει, ουδέ καν γνωρίζει εκείνο που κατηγορεί. — Πραγματικώς μου φαίνεται πως δεν γνωρίζει.

— Ας προσπαθήσωμεν όμως να τον εξαγάγωμεν από την πλάνην του, αφού αύτη βέβαια δεν είναι εκουσία. Ευλογημένε, θα του είπωμεν, επί τίνος βάσεως έχει καθιερωθή η διάκρισις μεταξύ του καλού και του αισχρού; τα μεν καλά δεν είναι εκείνα που υποτάσσουν το ζώδες μέρος της φύσεως ημών υπό το ανθρώπινον, ή μάλλον το θείον, αισχρά δε απεναντίας εκείνα, που υποδουλώνουν το ήμερον εις το άγριον και θηριώδες; τι λέγεις, θα συμφωνήση; — Αν θέλη να με ακούση. — Τούτου τεθέντος, ημπορεί ποτε να είναι ωφέλιμον εις κανένα, να πάρη χρήματα αδίκως, εάν πρόκειται με τα χρήματα που θα πάρη να υποδουλώση το καλύτερον μέρος του εαυτού του εις το ελεεινότερον; σκέψου δα εάν επρόκειτο απέναντι χρημάτων να πωλήση δούλον τον υιόν του ή την θυγατέρα του, και μάλιστα εις ανθρώπους αγρίους και κακούς, δεν θα τον εσύμφερε βέβαια το πράγμα, και τους μεγαλυτέρους θησαυρούς ακόμη αν ελάμβανεν· όταν δε υποδουλώνη το θειότατον μέρος του εαυτού του εις το αθεώτατον και μιαρώτατον, δεν είναι πράγματι άθλιος, και ο χρυσός, τον οποίον δέχεται απέναντι, δεν θα του στοιχίση δεινότερον όλεθρον, παρ' ό,τι εις την Εριφύλην το χρυσούν περιδέραιον, το οποίον εδέχθη απέναντι της ζωής του συζύγου της; — Πολύ δεινότερον βέβαια, θα σου αποκριθώ εγώ εκ μέρους του.

— Διὰ ποῖον λόγον, σε παρακαλῶ, κατεδικάσθη πάντοτε και ἀνέκαθεν ὁ ἀκόλαστος βίος, παρά διότι ἡ ἀκολασία ἀφίνει ἀχαλίνωτον τὸ φοβερόν ἐκεῖνο και μεγάλον και πολυκέφαλον τέρας πέραν τοῦ δέοντος; — Δι' αὐτὸν βέβαια τὸν λόγον. — Διατί δε καταδικάζουν τὴν αὐθαιρεσίαν και τὸ ἀσυμβίβαστον τοῦ χαρακτήρος, παρά διότι ἀναπτύσσουν και ἐπιτείνουν παρά τὸ ἀρμόζον μέτρον τὴν φύσιν τοῦ λέοντος και τοῦ ὄφεως ἐν τῷ ἀνθρώπῳ; — Ἀναμφιβόλως. — Ἐὰν δε ψέγουν τὸν τρυφηλὸν και μαλθακὸν βίον, δε εἶναι διότι ἐκνευρίζει και ἐκφυλίζει τὴν ἰδίαν αὐτὴν φύσιν, ὅταν τὴν μεταβάλλῃ εἰς ἀνανδρίαν; — Πῶς ὄχι; — Διατί ἀκόμη ψέγουν τὴν κολακείαν και τὴν ἀνελευθερίαν, παρά διότι ὑποδουλώνει αὐτὸ τὸ ἴδιον, τὸ θυμοειδές, εἰς τὸ ταραχώδες ἐκεῖνο θηρίον και διότι ἐξευτελιζόμενον χάριν χρημάτων και ἔνεκα τῆς ἀπληστίας ἐκεῖνου τὸ συνηθίζει ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας νὰ γίνεταί ἀντὶ λέοντος πίθηκος; — Ἔτσι εἶναι. — Διὰ τίνα δε λόγον τὰ βάνουσα ἐπαγγέλματα και τὰς χειρωνακτικὰς ἐργασίας δε τὰς ἔχουν εἰς καμμίαν ὑπόληψιν; ὄχι διότι ἐκεῖνοι που τὰς ἐξασκοῦν ἔχουν τόσον ἀδύνατον ἐκ φύσεως τὸ ἀρίστον μέρος τῆς ψυχῆς, τὸ λογικόν, ὥστε μὴ δυνάμενοι νὰ χαλιναγωγῆσουν και νὰ κυβερνήσουν τὰ θηρία ἐκεῖνα, που εἶναι μέσα των, ἀναγκάζονται νὰ τὰ περιποιούνται, και δε εἶναι εἰς θέσιν τίποτε ἄλλο νὰ μάθουν, παρά τὰ μέσα με τὰ ὁποῖα νὰ κολακεύουν τὰς ἀδυναμίας των; — Ἔτσι φαίνεται.

— Λοιπὸν, διὰ νὰ λάβουν και οἱ τοιοῦτοι ἓνα ἄρχοντα ὅμοιον με ἐκεῖνον, ὑπὸ τοῦ ὁποῖου κυβερνᾶται ὁ τέλειος ἀνθρώπος, δε πρέπει νὰ γίνωνται ὑπήκοοι και δούλοι ἐκεῖνου τοῦ τελείου, ὁ ὁποῖος και αὐτὸς κυβερνᾶται ἐσωτερικῶς ὑπὸ τοῦ θείου, χωρὶς βέβαια νὰ νομίζωμεν ὅτι ἡ ὑποταγὴ αὕτη θα εἶναι ἐπὶ βλάβῃ τοῦ υπηκόου, καθὼς διισχυρίζετο ὁ Θρασύμαχος ἐν γένει περὶ των υπηκόων, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι διὰ πάντα ἀνθρώπον συμφερότερον νὰ κυβερνᾶται ὑπὸ ἀρχοντος σοφοῦ και θείου, εἴτε τὸν ἔχει ἐντὸς τοῦ και εἶναι ἰδικὸς τοῦ (τὸ ὁποῖον θα ἦτο και τὸ καλύτερον) εἴτε και τοῦ ἐπιβάλλεται ἐξῴθεν, ἵνα κατὰ τὸ δυνατόν γίνωμεν ὅλοι ὅμοιοι πρὸς ἀλλήλους και φίλοι κυβερνώμενοι ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς: — Και πολὺ σωστά. — Εἶναι δε φανερόν, ὅτι τὸν ἴδιον σκοπὸν προτίθεται και ὁ νόμος, ὅταν παρέχῃ τὴν βοήθειάν τοῦ ἀνεξαιρέτως εἰς ὅλα τὰ μέλη τῆς πολιτείας· και ἡ ἐξάρτησις δε, ὑπὸ τὴν ὁποίαν κρατοῦμεν τοὺς παῖδας, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς στηρίζεται· διότι δεν τοὺς ἀφήνωμεν ἐλευθέρους νὰ κάμνουν ὅ,τι θέλουν, ἐφ' ὅσον προηγουμένως δεν ἐγκαθιδρύσωμεν ἐντὸς αὐτῶν, ὅπως εἰς μίαν πόλιν, ἓνα πολίτευμα σταθερόν, και ἐφ' ὅσον δεν καλλιεργήσωμεν τὸ λογικόν των διὰ τοῦ ἰδικοῦ μας, ὥστε νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπ' αὐτῶν και νὰ ρυθμίζῃ τὴν διαγωγὴν των· τότε δε μόνον τοὺς χειραφετοῦμεν. — Πράγματι ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς στηρίζεται ὁ νόμος. — Πῶς λοιπὸν, ἀγαπητέ Γλαῦκων, και ἐπὶ τίνος λόγου στηριζόμενοι θα ἠμπορούσαμεν νὰ εἰπώμεν ὅτι ὠφελεῖ νὰ ἀδικῇ τις ἢ νὰ ἀκολασταίνῃ ἢ νὰ κάμνῃ καμμίαν ἀισχρὰν πράξιν, ἔστω και ἀν, χειρότερος γινόμενος, ἐπρόκειτο νὰ κερδίση

χρήματα πολλά ἢ ἄλλην τινά δύναμιν; — Κατ' ουδένα τρόπον. — Ἡ τι θα ωφελοῦσε ἀκόμη, καὶ ἀν ἡ ἀδικία ἔμενε κρυμμένη καὶ ἀτιμώρητος; μήπως ἡ ἀτιμωρησία δὲν καθιστᾷ τὸν κακὸν ἀκόμη χειρότερον; ἐνῷ ἀπεναντίας, ὅταν τὸ ἔγκλημα ἀνακαλύπτεται καὶ τιμωρῆται, τὸ μὲν θηριώδες μέρος τῆς ψυχῆς καταπραῖνεται καὶ ἐξημεροῦται, τὸ δὲ ἡμέρον ἐπανακτᾷ ὅλα τοῦ τα δικαιώματα, ολόκληρος δὲ ἡ ψυχὴ ἀποκαθισταμένη εἰς τὴν ἀρίστην αὐτῆς φύσιν ἀνυψοῦται, διὰ τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς φρονήσεως, εἰς κατάστασιν τόσον πολὺ ἀνωτέραν ἀπὸ τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον ἠθέλεν ἀποκτήσῃ δύναμιν καὶ καλλονὴν καὶ υγείαν, ὅσον ἡ ψυχὴ εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἀνωτέρα τοῦ σώματος. — Αὐτὸ εἶναι βέβαιον. — Ὡστε ἓνας ἄνθρωπος μὲ νουν θα βάλῃ βέβαια ὅλα τοῦ τα δυνατὰ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ αὐτὸ τὸ τέλειον εἶδος τῆς ζωῆς· καὶ ἐν πρῶτοις θα ἐκτιμᾷ παρὰ παν ἄλλο τα μαθήματα, ποὺ συντείνουν εἰς τὴν τελειοποίησιν τῆς ψυχῆς, περιφρονῶν ὅλα τα ἄλλα. — Ἀναντιρρήτως. — Ἐπειτα, ὡς πρὸς τὴν σωματικὴν δίαίταν, δὲν θα παραδώσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς τὴν κτηνώδη καὶ ἀλογον ἡδονὴν διὰ νὰ ζῆ μόνον μὲ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῆς, ἀλλ' οὐδέ πάλιν θα ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἐπιμέλειαν τῆς υγείας τοῦ, διὰ νὰ γίνῃ δυνατὸς καὶ υγιῆς καὶ ωραῖος, εἴν δὲν πρόκειται νὰ ἀποκτήσῃ δι' αὐτῶν συγχρόνως καὶ τὴν ἐγκράτειαν, ἀλλὰ θα ἐπιζητῇ πάντοτε τὴν ἐν τῷ σώματι ἀρμονίαν, χάριν μόνον τῆς ἐν τῇ ψυχῇ συμφωνίας. — Βεβαιότατα, εἴν τουλάχιστον πρόκειται νὰ εἶναι ἀληθινὸς μουσικὸς.

— Καὶ ἐπομένως καὶ εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῶν χρημάτων θα τηρήσῃ τὸ αὐτὸ μέτρον καὶ τὴν αὐτὴν βεβαίως ἀρμονίαν, χωρὶς νὰ τὸν θαμβῶνῃ ὁ ὄγκος τοῦ πλοῦτου, ποὺ τὸν μακαρίζουν συνήθως οἱ πολλοί, διὰ νὰ ζητῇ καὶ αὐτὸς νὰ τὸν ἀυξήσῃ ἐπ' ἀπειρον, ἀυξάνων ὅμως συγχρόνως ἐπ' ἀπειρον καὶ τα κακὰ ποὺ τὸν συνοδεύουν. — Καὶ ἐγὼ δὲν πιστεύω νὰ τὸ κάμῃ αὐτὸ. — Ἀλλ' ἀποβλέπων πάντοτε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ πολίτευμα καὶ προσέχων μήπως ἐπιφέρῃ καμμίαν εἰς αὐτὸ διατάραξιν εἴτε ἡ περίσσεια τοῦ πλοῦτου εἴτε ἡ ἀνεπάρκεια αὐτοῦ, θα φροντίσῃ ἐπ' αὐτῆς τῆς βάσεως νὰ κανονίσῃ τα ἔσοδα καὶ τα ἔξοδα τοῦ συμφώνως πρὸς τὰς δυνάμεις τοῦ. — Ἀναμφιβόλως. — Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀκόμη ἀρχῆς στηριζόμενος καὶ ὡς πρὸς τὰς τιμὰς καὶ τα αξιώματα, θα ἐπιζητῇ μὲν καὶ εὐχαρίστως μάλιστα θα δοκιμάζῃ ἐκεῖνα, ποὺ ἔχει τὴν ιδέαν ὅτι θα τὸν κάμουν καλύτερον, θα ἀποφεύγῃ ὅμως, εἴτε εἰς τὸν ἰδιωτικὸν εἴτε εἰς τὸν δημόσιον βίον τοῦ, ὅσα θα ἠμποροῦσαν νὰ διαταράξουν τὴν ἀρμονίαν, ποὺ βασιλεύει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ. — Τότε λοιπὸν δὲν θα θελήσῃ νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τα πολιτικά, εἴν, καθὼς λέγεις, τόσον φροντίζῃ δι' αὐτὸ. — Θα θελήσῃ, μὰ τὸν κύνα, καὶ παρὰ πολὺ μάλιστα, τουλάχιστον εἰς τὴν ἰδικὴν τοῦ πόλιν, ὄχι ὅμως ἴσως καὶ εἰς τὴν πατρίδα τοῦ, ἐκτὸς τουλάχιστον ἀν γίνῃ κανένα θαῦμα . . . — Α, ἐκατάλαβα· ἐννοεῖς τὴν πόλιν, τὴν ὁποῖαν ἰδρύσαμεν ἡμεῖς, καὶ ἡ ὁποῖα μόνον κατὰ φαντασίαν υφίσταται, διότι δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ εἰς κανένα μέρος τῆς γῆς. — Ἀλλ' ἴσως νὰ εὐρίσκεται εἰς τὸν οὐρανὸν τὸ πρότυπον αὐτῆς,

τουλάχιστον δι' εκείνον που θέλει να το βλέπη· και να ρυθμίζη επί τη βάσει αυτού το πολίτευμα της ψυχής του· άλλως τε δεν σημαίνει τίποτε αν υπάρχει, ή αν θα υπάρξη κάποτε· διότι ο σοφός και τέλειος άνθρωπος μας μόνον εις της τοιαύτης πόλεως τα πολιτικά θα αναμιχθή και καμμιάς άλλης. — Και είναι πολύ φυσικόν.

ΒΙΒΛΙΟΝ Ι'.

— Και πραγματικώς πολλούς και άλλους λόγους έχω να κρίνω, ότι η πολιτεία που ιδρύσαμεν ημείς είναι η τελειότερα από κάθε άλλην, όχι δε ολιγώτερον το λέγω αυτό και όταν αναλογισθώ εκείνο που είπαμεν διά την ποιήσιν. — Το ποίον; — Το ότι κατ' ουδένα τρόπον παραδεχόμεθα το καθαρώς μιμητικόν αυτής μέρος· τώρα μάλιστα, καθώς νομίζω, φαίνεται απαραίτητος η ανάγκη να το αποκλείσωμεν ολότελα, αφού έχομεν πλέον σαφώς διακρίνη τα μέρη εις τα οποία διαιρείται η ψυχή. — Πώς τούτο; — Διά να το είπωμεν μεταξύ μας, διότι δεν θα με προδώσετε βέβαια εις τους τραγικούς ποιητάς και εις όλους τους άλλους τους μιμητικούς, όλα αυτά τα είδη της ποιήσεως δεν είναι δι' άλλο παρά να διαφθείρουν τον νουν των ακροατών, όσοι τουλάχιστον δεν έχουν αντιφάρμακον την ακριβή εκτίμησιν των πραγμάτων αυτών. — Πώς σκέπτεσαι διά να φθάσης εις αυτό το συμπέρασμα; — Θα σου το ειπώ, αν και μου κρατεί την γλώσσαν μου μια κάποια αγάπη και σεβασμός, που τρέφω εκ παιδικής ηλικίας διά τον Όμηρον· διότι φαίνεται ότι αυτός είναι ο πρώτος διδάσκαλος και ο αρχηγός όλων αυτών των καλών μας τραγικών ποιητών^ αλλ' επειδή όμως ο άνθρωπος οφείλει να υποχωρήση εμπρός εις την αλήθειαν, πρέπει να το ειπώ αυτό που λέγω. — Πολύ σωστά βέβαια.

— Άκουε λοιπόν, ή καλύτερα απάντησέ μου. — Ερώτα με. — Ημπορείς να μου ειπής μίμησις γενικώς τι είναι; διότι εγώ δεν κατορθώνω πολύ καλά να εννοήσω τι θέλει να ειπή. — Πολύ ωραία λοιπόν τότε θα το εννοήσω εγώ! — Δεν θα ήτο και παράδοξον το πράγμα, διότι πολλάκις άνθρωποι με αμβλείαν την όρασιν βλέπουν κάτι τι πρωτύτερα από τους οξυδερκείς. — Αυτό είναι αλήθεια, αλλά ποτέ εγώ εμπρός σου δεν θα ήμουν ικανός να τολμήσω να ειπώ την ιδέαν μου δι' οτιδήποτε· ώστε βλέπε συ ο ίδιος.

— Θέλεις λοιπόν να αρχίσωμεν και αυτήν την εξέτασιν από την συνηθισμένην μας μέθοδον; συνηθίζομεν, ηξεύρεις, να περιλαμβάνωμεν υπό μίαν ιδέαν γενικήν εκάστην χωριστήν πληθύν των όντων, εις τα οποία αποδίδομεν το αυτό όνομα· ή δεν εννοείς; — Εννοώ. — Ας λάβωμεν λοιπόν και τώρα ό,τι θέλεις από αυτά τα πολλά· υπάρχουν, παραδείγματος χάριν, πολλαί κλίνας και τράπεζαι. —

Πώς όχι; — Αλλά αυτά τα δύο είδη των επίπλων περιλαμβάνονται το ένα υπό την ιδέαν της κλίνης, το άλλο υπό την ιδέαν της τραπέζης. — Ναι. — Δεν συνηθίζομεν δε ακόμη να λέγωμεν, ότι ο τεχνίτης που κατασκευάζει το ένα ή το άλλο από αυτά τα δύο είδη των επίπλων, έχει υπ' όψιν του την ιδέαν και τοιουτοτρόπως κατασκευάζει ο ένας τας κλίνας και ο άλλος τας τραπέζας, τας οποίας μεταχειριζόμεθα ημείς, και όλα τα άλλα κατ' αυτόν τον τρόπον; διότι βέβαια αυτήν την ιδέαν κανείς τεχνίτης δεν την κατασκευάζει· είναι δυνατόν; — Όχι βέβαια.

— Κοίταξε λοιπόν τώρα τι όνομα θα δώσης και εις αυτόν τον τεχνίτην που θα σου ειπώ. — Τον ποίον; — Εκείνος που κάμνει όλα όσα κάμνουν χωριστά καθένας από τους χειροτέχνας. — Φοβερός και θαυμαστός θα είναι αυτός που μας λέγεις. — Περίμενε να ιδής ακόμη και τότε πολύ περισσότερο θα τον θαυμάσης· διότι ο ίδιος αυτός ο τεχνίτης είναι άξιος να κάμη όχι μόνον όλα τα έπιπλα και σκεύη, αλλά και όλα τα δημιουργήματα της φύσεως, και ζώα και φυτά και όλα τα άλλα πράγματα και τον εαυτόν του ακόμη, και εκτός τούτων και την γην και τον ουρανόν και τον Άδην κάτω από την γην. — Πάρα πολύ αξιοθαύμαστον σοφόν μας λέγεις. — Δεν το πιστεύεις; Αλλά ειπέ μου, σε παρακαλώ· σου φαίνεται απολύτως αδύνατον να υπάρξη, ένας τέτοιος τεχνίτης, ή υπό μίαν μεν έποψιν ημπορεί ένας να κάμνη όλα αυτά, υπό άλλην δε έποψιν όχι; ή μήπως δεν γνωρίζεις ότι και συ ο ίδιος θα ήσουν ικανός με ένα κάποιον τρόπον να τα κάμης όλα αυτά; — Και ποίος είναι αυτός ο τρόπος; — Το πράγμα δεν είναι δύσκολον, αλλά γίνεται συχνάκις και γρήγορα· και εις την στιγμήν μάλιστα, αν θέλης να κάμης την δοκιμήν, πάρε ένα καθρέπτην και γύρισέ τον απ' όλα τα μέρη· αμέσως θα κάμης τον ήλιον και όσα υπάρχουν εις τον ουρανόν, αμέσως θα κάμης την γην, και τον εαυτόν σου και τα άλλα ζώα και τα σκεύη και τα φυτά και όλα που ελέγαμεν προ ολίγου.

Ναι, φαινόμενα, όχι όμως και αληθώς υπάρχοντα. — Πολύ καλά το είπες, και έρχεσαι ακριβώς εκεί που ζητεί ο λόγος· και ο ζωγράφος, νομίζω, είναι τεχνίτης αυτού του είδους, ή όχι; — Βεβαιότατα. — Αλλά, υποθέτω, δεν θα ειπής ότι είναι αληθινά και πραγματικά εκείνα που κάμνει· αν και υπό μίαν τινά έποψιν και ο ζωγράφος κάμνει κλίνην ή όχι; — Ναι, αλλά φαινομενικήν κλίνην. — Τι δε ο κλινοποιός; δεν έλεγες προ μικρού ότι δεν κατασκευάζει την ιδέαν, η οποία ακριβώς δεχόμεθα ότι είναι εκείνο που κατ' ουσίαν είναι η κλίνη, αλλ' απλώς μίαν κλίνην; — Ναι, το έλεγα. — Αφού λοιπόν δεν κάμνει εκείνο που κατ' ουσίαν υπάρχει, δεν κάμνει επομένως τίποτε πραγματικόν, αλλά κάτι τι που ομοιάζει με το πραγματικόν, χωρίς όμως να είναι αυτό· εάν δε τις ήθελεν ειπή, ότι είναι πραγματικώς ον το έργον του κλινοποιού ή άλλου τινός τεχνίτου, δεν φαίνεται ότι απατάται προφανώς; — Αυτό τουλάχιστον θα παραδεχθούν όσοι διατρίβουν με αυτά τα ζητήματα. — Ας μη μας φαίνεται λοιπόν παράδοξον εάν και αυτό είναι κάτι τι πολύ αμυδρόν παραβαλλόμενον προς την αλήθειαν. —

Μάλιστα.

— Θέλεις λοιπόν επ' αυτών τα οποία είπαμεν να εξετάσωμεν τι πράγμα είναι ο μιμητής ούτος; — Εάν το θέλης. — Υπάρχουν λοιπόν τριών ειδών κλίνας· μία, η οποία υπάρχει, εν τη φύσει, και την οποίαν, καθώς νομίζω, ημπορούμεν να είπωμεν ότι την κατασκεύασεν ο θεός· διότι εις ποίον άλλον δυνάμεθα να την αποδώσωμεν; — Εις κανένα άλλον, νομίζω. — Δευτέρα, την οποίαν κατασκευάζει ο ξυλουργός. — Μάλιστα. — Και μία τρίτη, την οποίαν κάμνει ο ζωγράφος· δεν είναι έτσι; — Έτσι είναι. — Ζωγράφος λοιπόν, κλινοποιός, θεός, είναι τρεις τεχνίται εις τους οποίους ανήκουν τρία διάφορα είδη κλινών. — Μάλιστα τρεις. — Και ο μιν θεός, είτε δεν ήθελεν, είτε υπήρχεν ανάγκη τις να μη κατασκευάσῃ παρά μίαν μόνον κλίνην εν τη φύσει, κατασκεύασε πραγματικῶς μίαν μόνην, εκείνην ακριβῶς που είναι η καθ' αυτό κλίνη· δύο δε τοιαύται ἢ περισσότεραι οὔτε εδημιουργήθησαν, οὔτε είναι δυνατόν να δημιουργηθῶσι. — Διά ποίον λόγον; — Διότι αν ήθελε κατασκευάσῃ δύο μόνον, αμέσως θα παρουσιάζετο και μία τρίτη, της οποίας η ιδέα θα ήτο κοινή και εις τας δύο εκείνας, και τότε αυτή θα ήτο η καθ' αυτό κλίνη, και όχι αι δύο άλλαι. — Πολύ σωστά. — Αυτά λοιπόν, υποθέτω, τα εγνώριζεν ο θεός, και επειδὴ ήθελε να είναι πράγματι ποιητής κλίνης πραγματικῶς και καθ' εαυτήν υπαρχούσης, και όχι ὅπως ο κλινοποιός κατασκευαστής αυτής ἢ εκείνης της κλίνης, δι' αυτό εδημιούργησε την κλίνην η οποία εκ φύσεως είναι μία. — Έτσι πρέπει να είναι το πράγμα. — Θέλεις λοιπόν αυτόν μιν να τον ονομάσωμεν δημιουργόν της κλίνης, ἢ κάπως έτσι αλλῶς; — Θα είναι δίκαιον, διότι αφ' εαυτοῦ εδημιούργησε και της κλίνης την ουσίαν και ὅλων των άλλων πραγμάτων. — Τον δε κλινοποιόν; δεν θα τον ονομάσωμεν κατασκευαστήν κλίνης; — Ναι. — Τον δε ζωγράφον θα ονομάσωμεν επίσης κατασκευαστήν και δημιουργόν αυτής; — Καθόλου. — Αλλά τι λοιπόν θα τον ονομάσῃς της κλίνης; — Μα, υποθέτω, το καλύτερον που θα εταίριαζε είναι να τον ονομάσωμεν μιμητήν εκείνου, του οποίου οι άλλοι είναι κατασκευασταί. — Πολύ καλά· μιμητήν λοιπόν ονομάζεις τον ποιητήν ενός έργου, που απέχει τρεις βαθμίδας από την φύσιν; — Ακριβῶς. — Τοιουτοτρόπως λοιπόν και ο τραγωδιοποιός, αφού είναι μιμητής, απέχει τρεις βαθμούς από τον βασιλέα και από την αλήθειαν, καθώς και ὅλοι οι άλλοι οι μιμηταί. — Έτσι φαίνεται.

— Περί μεν λοιπόν του μιμητοῦ εμείναμεν σύμφωνοι· εἶπέ μου δε τώρα περὶ του ζωγράφου· φρονεῖς τάχα ὅτι ἔργον ἔχει να μιμῆται ἐκεῖνο που εἶναι ἐν τη φύσει καθ' ἑαυτὸ ἓν, ἢ τα ἔργα των τεχνιτῶν; — Τα ἔργα των τεχνιτῶν. — Καί ἄραγε ὅπως εἶναι ἢ ὅπως φαίνονται; αὐτὸ ἀκόμη να μου καθορίσης. — Πῶς ἐννοεῖς; — Ὡς ἐξῆς· μία κλίνη, εἴτε ἐκ του πλαγίου τὴν παρατηρεῖς, εἴτε κατ' ἐνώπιον, εἴτε ἀπ' ὅπου αλλοῦ, μεταβάλλεται καθόλου, ἢ ἀπλῶς μόνον φαίνεται διαφορετικῆ; το ἴδιον δε καὶ δι' ὅλα τα ἄλλα πράγματα; — Φαίνεται μόνον διαφορετικῆ, χωρὶς να μεταβάλλεται καθόλου. — Ἐδῶ λοιπόν τώρα πρόσεξε· ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ζωγραφικῆς; ἔργον ἔχει να μιμῆται το ἀντικείμενον, ὅπως πραγματικῶς ὑπάρχει, ἢ το φαινόμενον ὅπως φαίνεται; εἶναι με ἄλλους λόγους μίμησις του φαινομενικοῦ ἢ τῆς πραγματικότητος; — Του φαινομενικοῦ. Ἀπέχει λοιπόν πολὺ τῆς ἀληθείας ἡ μίμησις καὶ, καθὼς φαίνεται, δι' αὐτὸ κάμνει τόσα πράγματα, διότι παίρνει πάρα πολὺ μικρὸν μέρος ἀπὸ το κάθε τι, καὶ αὐτὸ ἀκόμη δὲν εἶναι παρὰ φαινομενικὸν μόνον· παραδείγματος χάριν ὁ ζωγράφος, λέγομεν, θα μας ζωγραφήσῃ ἓνα υποδηματοποιόν, τὸν ξυλουργόν, τοὺς ἄλλους τεχνίτας, χωρὶς να γνωρίζῃ τίποτε ἀπὸ τὴν τέχνην κανενός· μ' ὅλα ταῦτα, εἴναι καλὸς ὁ ζωγράφος, ἢ μπορεῖ να εξαπατήσῃ τα παιδιὰ καὶ τοὺς ἀμαθεῖς ἀνθρώπους, ἐπιδεικνύων ἀπὸ μακρὰν εἰς αὐτοὺς ἓνα ξυλουργόν, που ἔχει ζωγραφίσει, εἰς τρόπον ὥστε να πιστεῦουν ὅτι εἶναι ἀληθινὸς ξυλουργός. — Πῶς ὄχι; — Ἀλλ' ὅμως, φίλε μου, αὐτὴν τὴν ιδέαν πρέπει να σχηματίσωμεν περὶ ὅλων αὐτῶν ὅταν ἔλθῃ κανεὶς να μας εἴπῃ, ὅτι συνήντησε κάποιον ἀνθρώπον, που γνωρίζει ὅλας τὰς τέχνας, καὶ ὅτι ὅλα τα ἄλλα πράγματα, τα ὁποῖα γνωρίζουν οἱ ἄλλοι χωριστὰ ὁ καθένας, αὐτὸς τα γνωρίζει πολὺ καλύτερα ἀπὸ αὐτοὺς, πρέπει να του ἀπαντήσωμεν ὅτι χωρὶς ἄλλο εἶναι πολὺ ἀπλοϊκὸς να το πιστεῦῃ, καὶ, καθὼς φαίνεται, εὐρήκε κανένα μάγον ἢ μιμητὴν, ἀπὸ τον ὁποῖον ἐξηπατήθη ὥστε να τον νομίσῃ πάνσοφον, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος δὲν εἶναι εἰς θέσιν να ξεχωρίσῃ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἀνεπιστημοσύνην καὶ τὴν μίμησιν. — Αὐτὸ εἶναι ἀληθέστατον.

— Μας μένει τώρα ὑστερ' ἀπ' αὐτὰ να ἐξετάσωμεν τὴν τραγωδίαν, καὶ τον Ὅμηρον τὸν ἀρχηγόν αὐτῆς, διότι ἀκούομεν μερικοὺς να λέγουν ὅτι οἱ ποιηταὶ αὐτοὶ γνωρίζουν ὅλας τὰς τέχνας, καὶ ὅλας τὰς ἀνθρωπίνας ἐπιστήμας, που ἔχουν ἀντικείμενον τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν, προσέτι δε καὶ ὅσα ἀποβλέπουν τοὺς θεοὺς· ἐπειδὴ ἓνας καλὸς ποιητὴς εἶναι ἀνάγκη να γνωρίζῃ καλὰ ὅλα ἐκεῖνα, τα ὁποῖα πραγματεῦεται, εἴναι θέλη να ἔχῃ το ἔργον του πραγματικὴν ἀξίαν, ἄλλως δὲν εἶναι δυνατόν να κάμῃ τίποτε· πρέπει λοιπόν να ἐξετάσωμεν ἡμεῖς, αὐτοὶ που ομιλοῦν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μήπως τάχα ἔχουν ἀπατηθῆ ἀπὸ τοὺς μιμητὰς τούτους, καὶ βλέποντες τα ἔργα των, δὲν εἶναι εἰς θέσιν να ἐννοήσουν, ὅτι ἀπέχουν τρεῖς βαθμοὺς ἀπὸ τὴν πραγματικότητα καὶ ὅτι τοιαῦτα ἔργα εἶναι εὐκόλον να γίνων καὶ ἀπὸ ἀνθρώπον μὴ γνωρίζοντα τὴν ἀλήθειαν, διότι εἶναι φαντάσματα καὶ δὲν ἔχουν τίποτε το ἀληθινόν· ἢ μήπως τάχα ἔχουν

δίκαιον και πράγματι οι καλοί ποιηταὶ κατέχουν κατὰ βάθος τα πράγματα, τα οποία, κατὰ την κρίσιν των πολλῶν, τόσον εὐμορφα παριστάνουν. — Πραγματικῶς πρέπει να το εξετάσωμεν. — Πιστεύεις λοιπὸν ὅτι, εἴν ἕνας ἦτο εἰς ἴσου ικανὸς να κάμη και το εἶδωλον ἐνὸς πράγματος, και αὐτὸ το ἴδιον πράγμα καθ' εαυτὸ, θα ἐπροτίμα να αφοσιωθῆ με ὅλας τας δυνάμεις του εἰς την δημιουργίαν κενῶν εἰδώλων και αὐτὸ να λάβη ως σκοπὸν της ζωῆς του, ως να μην εἶχε τίποτε ἄλλο καλύτερον να κάμη; — Δεν το πιστεύω ἐγώ. — Ἀλλ' εἴν ἦτο ἀληθῶς ἐπιστήμων των πραγμάτων αὐτῶν που μιμείται, νομίζω ὅτι πολὺ περισσότερον θα ἐπροθυμοποιεῖτο διὰ τα ἴδια τα ἔργα παρά διὰ την μίμησιν αὐτῶν, και θα ἐπροσπαθούσε να ἀφήσῃ ὀπίσω του την μνήμην πολλῶν και καλῶν κατορθωμάτων, προτιμῶν, φυσικῶ τω λόγῳ, να εἶναι μάλλον ο ἐγκωμιαζόμενος, παρά ο ἐγκωμιαστής ἄλλων. — Και ἐγὼ αὐτὸ φρονῶ, διότι δεν εἶναι ἴση και εἰς τας δύο περιστάσεις ἡ τιμὴ και ἡ ωφέλεια. — Και διὰ μεν τα ἄλλα πράγματα ας μη ζητῶμεν λόγον ἀπὸ τον Ὅμηρον ἢ ἀπὸ ὅποιον ἄλλον ποιητὴν· ας μην ἐρωτήσωμεν αν κανεῖς ἀπὸ αὐτοὺς ἦτο ἐπιστήμων ἰατρός, και ὄχι ἀπλῶς μιμητὴς ἰατρικῶν λόγων, εἴν κανεῖς ἀπὸ τους παλαιοὺς ἢ νέους ποιητὰς ἐθεράπευσεν ἀσθενεῖς, ὅπως ο Ἀσκληπιός, αν ἀφησε μαθητὰς της ἰατρικῆς, ὅπως ἐκεῖνος τους ἰδίους του ἀπογόνους· ας μην τους ἐρωτήσωμεν και διὰ τας ἄλλας τέχνας και ας τα ἀφήσωμεν ὅλα αὐτὰ κατὰ μέρος· ἀφού, ὅμως ο Ὅμηρος τολμᾷ να κάμνη λόγον περὶ των μεγίστων και καλλίστων πραγμάτων, περὶ πολέμων και στρατηγιῶν και διοικήσεων πόλεων και περὶ της ἐκπαιδεύσεως των ἀνθρώπων, εἶναι ἴσως δίκαιον να τον ἐρωτήσωμεν και να του εἴπωμεν: ὦ φίλε Ὅμηρε, εἴν δεν ἀπέχῃς τρεῖς βαθμοὺς ἀπὸ την ἀλήθειαν ὅσον ἀφορὰ την ἀρετὴν και δεν εἶσαι ἀπλῶς δημιουργὸς εἰδώλων, μιμητὴς δηλαδὴ κατὰ τον ὀρισμὸν μας, ἀλλὰ ἀπέχῃς, ἔστω, δύο βαθμοὺς και ἦσουν ικανὸς να γνωρίζῃς ποῖα εἶναι ἐκεῖνα που κάμνουν τους ἀνθρώπους καλύτερους ἢ χειροτέρους εἴτε εἰς τον ἰδιωτικὸν εἴτε εἰς τον δημόσιον βίον, λέγε μας, ποῖα πόλις χρεωστὴ εἰς ἐσένα την βελτίωσιν της διοικήσεώς της, ὅπως ἡ Λακεδαιμῶν εἰς τον Λυκούργον και αἱ ἄλλαι πόλεις μικραὶ και μεγάλαι εἰς ἄλλους πολλοὺς; ἐσένα ποῖα πόλις σε μνημονεύει ὅτι υπῆρξες νομοθέτης ἀριστος και ὅτι την ωφέλησες; ἡ Ἰταλία και ἡ Σικελία ἔχουν τον Χαρώνδαν, ἡμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι τον Σόλωνα· ἐσένα ὅμως ποῖος τόπος; θα ἔχη να μας ἀπαντήσῃ κανένα; — Δεν πιστεύω· τουλάχιστον οὔτε αὐτοὶ οἱ Ὀμηρίδαι ἀναφέρουν τοιοῦτον τι. — Ἀλλὰ μήπως τάχα μνημονεύεται κανένα πόλεμος ἐπὶ της ἐποχῆς του Ὀμήρου, ο ὁποῖος να διεξήχθη ἐπιτυχῶς ἢ ὑπὸ την ἀρχηγίαν ἐκείνου ἢ σύμφωνα με τας συμβουλὰς του; — Κανεῖς. — Ἀλλὰ μήπως λοιπὸν ἀναφέρονται πολλαὶ ἐφευρέσεις ως σοφοῦ ἀνθρώπου εἰς τας τέχνας και ἄλλαι ευκολίαι ωφέλιμοι εἰς τας διαφόρους ἐργασίας και τα ἐπαγγέλματα, ὅπως λέγεται περὶ του Θαλοῦ του Μιλησίου και του Ἀναχάρσιδος του Σκύθου; — Τίποτε ἀπολύτως τοιοῦτον δεν λέγεται. — Ἀλλ' εἴν δεν προσέφερον ο Ὅμηρος καμμίαν τοιαύτην υπηρεσίαν εἰς την κοινωνίαν, μήπως λέγεται ὅτι διηύθυνεν, ὅτε ἔζη, την ἀνατροφὴν ἰδιωτῶν

τινων, οι οποίοι ηρέσκοντο εις την συναναστροφήν του και παρέδωσαν εις τους μεταγενεστέρους ένα τρόπον βίου ομηρικόν, όπως ο Πυθαγόρας παραδείγματος χάριν ηγαπήθη ιδιαιζόντως διά τον λόγον τούτον και οι οπαδοί του ακόμη και σήμερον διακρίνονται μεταξύ όλων των ανθρώπων δια τον ιδιαίτερον τρόπον του βίου των, τον οποίον αυτοί οι ίδιοι ονομάζουν Πυθαγόρειον; — Ούτε τίποτε τοιούτον αναφέρεται· διότι ο Κρεώφυλος τουλάχιστον, ο φίλος του Ομήρου, θα εφαινετο ίσως ως προς την ανατροφήν του γελοιότερος και από αυτό το όνομά του, αν αληθεύουν όσα αναφέρουν σχετικώς με την διαγωγήν του προς τον Όμηρον· διότι λέγουν ότι επέδειξε μίαν αχαρακτήριστον αμέλειαν προς αυτόν, ενόσω έζη.

— Πραγματικώς αναφέρεται τοιούτον τι· αλλά φρονείς, Γλαύκων, ότι εάν πράγματι ο Όμηρος ήτο ικανός να εκπαιδεύη τους ανθρώπους και να τους κάμνη καλυτέρους, επειδή ημπορούσε να γνωρίζη κατά βάθος αυτά τα πράγματα και όχι απλώς να τα μιμήται, δεν θα αποκτούσε πολλούς φίλους, οι οποίοι θα τον περιέβαλλον με όλην την αγάπην των; αλλ' ο μεν Πρωταγόρας έξαφνα ο Αβδηρίτης και ο Πρόδικος ο Κείος και πλείστοι άλλοι έχουν αρκετήν επιρροήν επί του πνεύματος των συγχρόνων των, ώστε να τους πείθουν, εις τας ιδιαιτέρας των ομιλίας, ότι ούτε τον οίκον ούτε την πατρίδα των θα ημπορέσουν να διοικήσουν, εάν δεν αναλάβουν αυτοί την διεύθυνσιν της εκπαιδεύσεώς των· και δι' αυτήν των την σοφίαν τόσον πολύ τους αγαπούν και τους τιμούν, ώστε μόνον που δεν τους σηκώνουν να τους γυρνούν επάνω εις τα κεφάλια των οι οπαδοί των. Τον δε Όμηρον και τον Ησίοδον οι σύγχρονοί των θα τους άφηναν να περιέρχωνται ως αλήται τον κόσμον να απαγγέλλουν τας ραψωδίας των, εάν ημπορούσαν να ωφελήσουν τους ανθρώπους με αληθινά διδάγματα αρετής; δεν θα προσεκολλώντο μάλλον εις αυτούς περισσότερον απ' ό,τι προσκολλώντο εις τον χρυσόν, και δεν θα έκαμναν τα δυνατά των διά να τους κρατήσουν πλησίον των, ή, εάν δεν το κατώρθωναν, δεν θα τους παρηκολούθουν οι ίδιοι όπου και αν επήγαιναν ως πιστοί μαθηταί, έως ότου τελειοποιήσουν επαρκώς την εκπαίδευσίν των; — Μου φαίνεται ότι έχεις πληρέστατον δίκαιον, Σωκράτη.

— Να είπωμεν λοιπόν περί όλων των ποιητών εν γενει, αρχίζοντες από τον Όμηρον, ότι είναι απλώς μιμηταί των ειδώλων της αρετής και όλων των άλλων, τα οποία πραγματεύονται εις τα ποιήματά των, την αλήθειαν όμως ούτε καν προσεγγίζουν; αλλ' όπως ελέγαμεν προ ολίγου, ο ζωγράφος ημπορεί να κάμνη ένα υποδηματοποιόν που να ομοιάζη πράγματι τόσον πολύ, αν και αυτός ο ίδιος δεν έχει καμμίαν γνώσιν από αυτό το επάγγελμα, ώστε εκείνοι που τον βλέπουν, απατώμενοι από το σχέδιον και από το χρώμα, να νομίζουν ότι βλέπουν αληθινόν υποδηματοποιόν. — Αναμφιβόλως. — Τοιουτοτρόπως, νομίζω, και ο ποιητής, ενώ δεν γνωρίζει τίποτε άλλο παρά να μιμήται, έχει την ικανότητα να επιχρωματίζη με τοιαύτά τινα χρώματα, με τας λέξεις δηλαδή και

τας εικονικάς εκφράσεις, εκάστην τέχνην, ὥστε, εἴτε περὶ υποδηματοποιίας ομιλεῖ, εἴτε πραγματεύεται περὶ πολέμου, εἴτε περὶ οἰουδήποτε ἄλλου πράγματος ἐν μέτρῳ καὶ ρυθμῷ καὶ ἀρμονίᾳ, οἱ ἀκροαταί, κρίνοντες ὅπως τα ἀκούουν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, νὰ πιστεύουν, ὅτι τὰ γνωρίζει περίφημα καὶ κατὰ βάθος αὐτὰ ὅλα που λέγει· τὴν μεγάλην γοητείαν ἔχει ἐκ φύσεως ἡ ποιήσις! διότι γνωρίζεις, υποθέτω, ὅποια τις ἠθέλε φανῆ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ποιήσις, εἴν ἀπογυμνωθῆ ἀπὸ τὸν μουσικὸν αὐτὸν χρωματισμὸν τῆς· βέβαια θὰ το ἔχῃς καὶ συ παρατηρήσῃ. — Μάλιστα. — Δὲν ομοιάζει με τὰ πρόσωπα τῶν ευρισκομένων εἰς τὸ ἀνθος τῆς νεότητός των, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ εἶναι ωραῖοι, τὰ ὅποια γνωρίζεις δὰ πῶς φαίνονται ὅταν χάσουν αὐτὸ τὸ ἀνθος; — Ἀκριβῶς.

— Πρόσεξε τῶρα παρὰ κάτω· ὁ ποιητὴς τοῦ εἰδώλου, ὁ μιμητὴς δηλαδὴ, δὲν ἔχει καμμίαν ἀκριβὴ γνῶσιν τοῦ πραγματικοῦ, ἀλλ' ἀπλῶς τοῦ φαινομένου· δὲν εἶναι ἔτσι; — Μάλιστα. — Ἀς μὴν ἀρκεσθῶμεν ὅμως εἰς αὐτὴν τὴν ἀτελή ἐξέτασιν τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἀς τὸ ἐξετάσωμεν κατὰ βάθος. — Λέγε. — Ὁ ζωγράφος, λέγομεν, θὰ ζωγραφίσῃ ἡνίας καὶ χαλινόν. — Μάλιστα. — Ἐπίσης καὶ ὁ σκυτοτόμος καὶ ὁ σιδηρουργὸς θὰ κατασκευάσουν τὰ ἴδια αὐτὰ πράγματα. — Ναι. — Ἄραγε ὅμως γνωρίζει ὁ ζωγράφος πῶς πρέπει νὰ εἶναι αἱ ἡνία καὶ ὁ χαλινός; ἢ μήπως δὲν τὸ γνωρίζει αὐτὸ οὔτε ἐκεῖνος που τὰ κατασκευάζει, ὁ σιδηρουργὸς καὶ ὁ σκυτοτόμος, ἀλλὰ μόνος ἐκεῖνος που γνωρίζει καὶ νὰ τὰ μεταχειρισθῆ, δηλαδὴ ὁ ἱππεύς; — Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, — Καὶ δὲν θὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ με ὅλα τὰ ἄλλα; — Πῶς; Δι' ἕκαστον πρᾶγμα ὑπάρχουν αὐταὶ αἱ τρεῖς τέχναι, ἡ μία που τὸ μεταχειρίζεται, ἡ ἄλλη που τὸ κατασκευάζει καὶ ἡ ἄλλη που τὸ μιμεῖται. — Μάλιστα. — Ἀλλὰ αἱ ἰδιότητες καὶ τὸ κάλλος καὶ ἡ τελειότης ἐνός σκεύους ἢ ἐνός ζώου ἢ καὶ μίας πράξεως εἰς τι ἄλλο ἀποβλέπουν παρὰ εἰς τὴν χρῆσιν, διὰ τὴν ὁποίαν ἕκαστον κατασκευάσθη ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἢ ἐποιήθη ὑπὸ τῆς φύσεως; Ἐτσι εἶναι. — Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν μόνος ὁ μεταχειριζόμενος ἕνα πρᾶγμα γνωρίζει τὰς ἰδιότητας αὐτοῦ καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον καὶ αὐτὸς ὁδηγεῖ τὸν κατασκευαστὴν καὶ τοῦ λέγει ποῖα προτερήματα ἢ ἐλαττώματα παρουσιάζει τὸ ἔργον τοῦ εἰς τὴν χρῆσιν· ὁ αὐλητὴς παραδείγματος χάριν θὰ συστήσῃ εἰς τὸν κατασκευαστὴν τῶν αὐλῶν καὶ θὰ τοῦ παραγγείλῃ πῶς πρέπει νὰ εἶναι οἱ αὐλοί, που τοῦ κάνουν καλύτερα εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ, καὶ ἐκεῖνος θὰ ἀκολουθήσῃ τὰς συστάσεις τοῦ. — Πῶς ὄχι; — Ἐκεῖνος λοιπὸν τοῦ παραγγέλλει ὡς γνῶστης τῶν καλῶν καὶ τῶν κακῶν αὐλῶν, καὶ ὁ ἄλλος θὰ τοὺς κατασκευάσῃ με ὅλην τὴν πεποίθησιν εἰς τὴν ἐμπειρίαν τοῦ. — Βέβαια. — Ὡστε ἡ μὲν γνῶσις τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ κατασκευαστὴς περὶ τῶν προτερημάτων ἢ ἐλαττωμάτων τοῦ ἔργου τοῦ εἶναι ἀπλὴ πίστις, τὴν ὁποίαν ἀντλεῖ ἀπὸ τὰς συνομιλίας τοῦ με ἐκεῖνον που γνωρίζει νὰ τὸ μεταχειρίζεται, καὶ τοῦ ὁποίου εἶναι ἀναγκασμένος νὰ ἀκούῃ τὰς ὁδηγίας· ἐνῶ αὐτὸς ὁ μεταχειριζόμενος κατέχει τὴν ἐπιστήμην τοῦ πράγματος. — Βεβαιότατα.

— Ο δε μιμητής από την χρήσιν τάχα των πραγμάτων τα οποία μιμείται, θα αποκτήσῃ την επιστήμην αυτών, ὥστε να εἶναι εἰς θέσιν να γνωρίζῃ αν εἶναι καλὰ ἢ ορθὰ εἴτε ὄχι; ἢ τουλάχιστον θα μάθῃ να ἔχῃ μίαν ορθὴν γνώμην περί αυτών, διότι εὐρίσκειται εἰς την ἀνάγκην να συνομιλή με εκείνον που τα γνωρίζει και να λαμβάνῃ ἀπὸ αὐτὸν διαταγὰς πῶς πρέπει να ἐργάζεται; — Ούτε το ἓνα οὔτε το ἄλλο. — Ούτε λοιπὸν γνώσιν ἀκριβὴ οὔτε ορθὴν ἰδέαν θα ἔχῃ ο μιμητής σχετικῶς με τὰς ἀρετὰς και τὰς κακίας των πραγμάτων, τα οποία μιμείται. — Ἔτσι φαίνεται. — Ὡστε ο μιμητής, εἰς την ποιήσιν, θα εἶναι πολὺ βέβαια ἀξιόγαστος διὰ την σοφίαν που ἔχει των πραγμάτων, περί των οποίων πραγματεύεται. — Δεν το φαντάζομαι. — Ἀλλ' ὅμως μολαταῦτα θα μιμηθῇ το κάθε τι, χωρὶς να γνωρίζῃ τι εἶναι το καλὸν και τι το κακὸν εἰς αὐτό· ἀλλὰ, καθὼς φαίνεται, ἐκεῖνο που θεωροῦν και παραδέχονται ὡς καλὸν οἱ πολλοὶ οἱ ἀμαθεῖς, αὐτό θα λαμβάνῃ ὡς ἀντικείμενον μιμήσεως. — Και τι ἄλλο; — Ὡστε κατ' αὐτὸν τον τρόπον νομίζω, ὅτι ἀπεδείξαμεν ἐπαρκῶς δύο τινά: πρῶτον ὅτι ο μιμητής τίποτε ἀξίον λόγου δεν γνωρίζει ἀπὸ ὅσα μιμείται, και ὅτι ἡ μίμησις εἶναι ἀπλῶς παιδιὰ, στερουμένη πάσης σοβαρότητος· και δεῦτερον ὅτι ἐκεῖνοι που ἐπιλαμβάνονται τῆς τραγικῆς ποιήσεως, εἴτε εἰς ἰαμβικούς στίχους εἴτε εἰς ἠρωικούς, εἶναι ὅλοι των μιμηταί, ὅσον ἡμπορεῖ κανεὶς να εἶναι. — Αναμφιβόλως.

— Ἀλλὰ, προς θεοῦ, αὐτὴ ἡ μίμησις δεν ἀπέχει τρεῖς βαθμοὺς ἀπὸ την ἀλήθειαν; ἢ ὄχι; — Μάλιστα. — Προς ποῖον δε τάχα πρᾶγμα του ἀνθρώπου ἐξασκεῖ την δύναμιν που ἔχει; — Τι δηλαδὴ πρᾶγμα ἐννοεῖς; — Αὐτό που θα σου εἰπῶ· το αὐτό μέγεθος, καθὼς βέβαια γνωρίζεις, ἀναλόγως πού το βλέπει ἡ ὄρασις ἀπὸ μακρὰν ἢ ἀπὸ πλησίον, δεν φαίνεται ἴσον. — Πραγματικῶς. — Και ἀκόμη τα ἴδια ἀντικείμενα φαίνονται τεθλασμένα ἢ εὐθέα ἀναλόγως πού τα βλέπομεν μέσα ἢ ἔξω ἀπὸ το νερό, και κοῖλα ἢ κυρτά ἐνεκα τῆς ἀπάτης που προξενοῦν εἰς την ὄρασιν τα χρώματα· και ἐν γένει εἶναι φανερόν ὅτι ἡ οπτικὴ αὕτη ἀπάτη ἐμβάλλει εἰς μεγάλην διατάραξιν την ψυχὴν. Αὐτὴν λοιπὸν την φυσικὴν ἡμῶν διάθεσιν εἶναι που ἐκμεταλλεύεται ἡ τέχνη τῆς σκιαγραφίας και ἡ τέχνη των θαυματοποιῶν και ἄλλαι παρόμοιαι, και δεν παραλείπουν καμμίαν γοητείαν που να μην την ἐξασκοῦν εἰς βάρος τῆς. — Ἐχεις δίκαιον. — Δεν εὐρέθη ὅμως το μέτρημα, ἡ ἀρίθμησις και το ζύγισμα ἀσφαλέστατον προφυλακτικόν κατὰ τῆς ἀπάτης ταύτης, ὥστε να μην ὑπερισχύῃ ἐν ἡμῖν ἐκεῖνο, που μας φαίνεται μεγαλύτερον ἢ μικρότερον ἢ περισσότερον ἢ βαρύτερον, ἀλλ' ἐκεῖνο που θα βεβαιωθῶμεν διὰ του υπολογισμοῦ και τῆς καταμετρήσεως ἢ και τῆς ζυγίσεως; — Βεβαιότατα. — Αὐτὰ ὅμως ὅλα δεν εἶναι ἔργον του λογιστικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς μας; — Αὐτοῦ βέβαια. — Ὅταν ὅμως τοῦτο μετρήσῃ πολλάκις και εὐρῆ ὅτι ὑπάρχουν πρᾶγματα μεγαλύτερα ἢ μικρότερα το ἓνα ἀπὸ το ἄλλο ἢ ἴσα μεταξὺ των, τότε θα παραδεχθῇ ὅτι τα αὐτὰ πρᾶγματα ἔχουν συγχρόνως ἰδιότητος ἀντιθέτους προς ἀλλήλας.

— Μάλιστα. — Αλλ' ημείς δεν είπαμεν, ότι είναι αδύνατον το αυτό μέρος της ψυχής να σχηματίση συγχρόνως αντιθέτους κρίσεις περί του αυτού πράγματος; — Και πολύ ορθώς το είπαμεν. — Ὡστε λοιπόν το μέρος της ψυχής μας που κρίνει χωρίς να λαμβάνη υπ' ὄψιν του το μέτρημα δεν ημπορεί να είναι το ίδιον με εκείνο, που κρίνει σύμφωνα με τα μέτρα. — Δεν ημπορεί βέβαια. — Αλλά το μέρος της ψυχής, που στηρίζεται εις το μέτρημα και τον λογαριασμόν, είναι το καλύτερον, που υπάρχει εν αυτή. — Πώς ὄχι; — Και επομένως εκείνο, που αντιτίθεται προς αυτό, θα είναι κάποιο από τα ταπεινότερα στοιχεία της ψυχής. — Κατ' ανάγκην.

— Εις αυτό το συμπέρασμα ακριβῶς ἤθελα να καταλήξωμεν, όταν ἔλεγα ὅτι η ζωγραφική και εν γένει πάσα τέχνη στηριζομένη επί της μιμήσεως απέχει πολύ από την αλήθειαν εις κάθε τι που παράγει και ὅτι αφ' ετέρου και το μέρος εκείνο της ψυχής μας, προς το οποίον αὕτη αναφέρεται και συγγενεῦει και σχετίζεται, απέχει επίσης πολύ από την σοφίαν, και δεν είναι διὰ κανένα ασφαλές και αληθινόν πράγμα. — Συμφωνότατος. — Φαύλη επομένως και με φαύλον συνδυαζομένη η μιμητική γεννά και τέκνα φαύλα — Ἐτσι φαίνεται. — Και τάχα αυτό αληθεύει μόνον εις την διὰ της οράσεως μιμητικὴν, ἢ και εις την διὰ της ακοῆς, την οποίαν ονομάζομεν ποίησιν; — Μου φαίνεται πως και δι' αὐτὴν αληθεύει το ίδιον. — Ας μην εμπιστευώμεθα ὁμως εις την αναλογίαν μόνον την οποίαν μας φαίνεται ὅτι ἔχει προς την ζωγραφικὴν, ἀλλ' ας προβώμεν και εις την ακριβή εξέτασιν του μέρους εκείνου της ψυχής, προς το οποίον ἔχει την ιδιαιτέραν της αναφορὰν η ποίησις, και ας ἴδωμεν αν αυτό το μέρος ἔχη ἢ δεν ἔχη καμμίαν αξίαν. — Αυτό πρέπει να κάμωμεν.

— Ας θεωρήσωμεν λοιπόν το πράγμα κατ' αυτόν τον τρόπον· η ποιητική μίμησις, λέγομεν, μιμείται τους ανθρώπους εις τας αναγκαστικάς ή εκουσίας πράξεις αυτών, κατ' ακολουθίαν των οποίων θεωρούν τους εαυτούς των ή ευτυχείς ή δυστυχείς, και εις τας οποίας όλας ή χαίρουν ή λυπούνται· μήπως είναι τίποτε άλλο εκτός από αυτό; — Όχι, τίποτε. — Και τάχα εις όλας αυτάς τας περιστάσεις ο άνθρωπος ευρίσκεται εις συμφωνίαν με τον εαυτόν του; ή μήπως απεναντίας, όπως προκειμένου περί της οράσεως ελέγαμεν ότι στασιάζει και σχηματίζει αντιθέτους συγχρόνως δοξασίας περί των αυτών πραγμάτων, τοιουτοτρόπως και όσον αφορά τας πράξεις του διχογνωμεί και μάχεται ο ίδιος με τον εαυτόν του; μου έρχεται δε τώρα εις τον νουν, ότι δεν είναι καν ανάγκη να συζητούμεν επ' αυτού του σημείου, διότι εις τους ανωτέρω λόγους μας εμείναμεν τελείως σύμφωνοι εις όλα αυτά, ότι η ψυχή μας δηλαδή είναι γεμάτη από μυρίας τοιαύτας αντιθέσεις, αι οποίαι συμβαίνουν συγχρόνως εντός αυτής. — Πολύ σωστά. — Βέβαια και πολύ σωστά· αλλά μου φαίνεται ότι είναι ανάγκη τώρα να εξετάσωμεν εκείνο που τότε παρελείψαμεν. — Το ποίον τούτο; — Ελέγαμεν καθώς ενθυμείσαι και τότε, ότι ένας άνθρωπος μετρημένος, εις τον οποίον ήθελε συμβή καμμία ατυχία, να χάση παραδείγματος χάριν τον υιόν του ή τίποτε άλλο που να του είναι εξαιρετικώς προσφιλές, θα υποφέρη την απώλειαν αυτήν με περισσοτέραν υπομονήν από κάθε άλλον. Βεβαίως. — Τώρα δε ας εξετάσωμεν και τούτο· τάχα καμμίαν πραγματικώς λύπην δεν θα αισθανθή, ή αυτό μεν είναι αδύνατον, θα περιορίση δε απλώς την θλίψιν του; Αυτό μάλλον μου φαίνεται ότι είναι το αληθές. — Πες μου δε ακόμη και αυτό· πότε νομίζεις ότι περισσότερο θα προσπαθήση να πολεμήση και να κατανικήση την λύπην του, όταν ευρίσκεται μεταξύ των ομοίων του και τον βλέπουν, ή όταν θα ευρεθή μόνος του χωρίς την παρουσίαν κανενός άλλου; — Πολύ βέβαια θα διαφέρη το πράγμα όταν τον βλέπουν άλλοι. — Ενώ όταν είναι μόνος του θα αφήση, υποθέτω, τον εαυτόν του να ξεσπάση εις θρήνους πολλούς και οδυρμούς, που πολύ θα εντρέπετο αν τον ήκουε κανείς, και πολλά θα έκαμνε, που δεν θα εδέχετο να τον έβλεπε κανείς να τα κάμνη. — Έτσι είναι.

— Εκείνο λοιπόν που τον διατάσσει να αντιστέκεται κατά της λύπης δεν είναι ο ορθός λόγος και ο νόμος; και απεναντίας εκείνο που τον σύρει εις αυτήν δεν είναι αυτό το πάθος; — Αληθώς. — Όταν δε ο άνθρωπος δοκιμάζη δύο συγχρόνως αντίθετα κινήματα εν σχέσει προς το αυτό αντικείμενον, κατ' ανάγκην, λέγομεν, ότι υπάρχουν εν αυτώ δύο διακεκριμένα μέρη. — Πώς όχι; — Λοιπόν το μεν ένα εξ αυτών είναι έτοιμον να υπακούση εις τον νόμον και να ακολουθήση τας υποδείξεις αυτού. Πώς; — Λέγει δηλαδή ο νόμος, ότι κάλλιστον είναι να διατηρή τις όσον το δυνατόν μεγαλυτέραν ευστάθειαν εις τας συμφοράς του και να μην αγανακτή, διότι ούτε δυνάμεθα να γνωρίζωμεν τι είναι το καλόν και τι το κακόν εις αυτάς, ούτε κερδίζει κανείς τίποτε να στενοχωρήται υπερμέτρως, ούτε αξίζει να αποδίδωμεν μεγάλην σπουδαιότητα

εις κανέν από τα ανθρώπινα· προπάντων δε διότι η λύπη γίνεται εμπόδιον εις το να σπεύση τάχιστα προς βοήθειαν ημών εκείνο, του οποίου απαραίτητον ανάγκην έχομεν εις αυτάς τας περιστάσεις. — Και ποίον είναι αυτό; — Το λογικόν, διά να κρίνωμεν ψυχραίμως την επελθούσαν συμφοράν, και, όπως όταν εις τους κύβους μας έλθη καμμιά στραβή ριξιά, να κυττάξωμεν να κανονίσωμεν τα πράγματά μας σύμφωνα με την περίστασιν, όπως δηλαδή μας υποδείξη το λογικόν πως θα είναι καλύτερα, και να μην κάμνωμεν όπως τα παιδιά, που όταν τύχη να πέσουν, κρατούν το μέρος που εχτύπησαν και εξακολουθούν να ξεφωνίζουν· αλλά να συνηθίζωμεν την ψυχήν μας να επιλαμβάνεται όσον το δυνατόν γρηγορώτερα της θεραπείας του νοσήματος και της επανορθώσεως του ατυχήματος, καθιστώσα τοιουτοτρόπως διά της ιατρικής περιττάς τας ανωφελείς θρηνωδίας. — Αυτό πράγματι είναι το καλύτερον, που θα είχαμεν να κάμωμεν εις τας συμφοράς μας. — Λέγομεν λοιπόν ότι είναι το καλύτερον μέρος του εαυτού μας εκείνο, που γνωρίζει να ακολουθή αυτόν τον λογισμόν. — Φανερόν. — Ενώ εκείνο το άλλο μέρος, που μας τραυά αδιαλείπτως εις την ανάμνησιν του παθήματός μας και μας ρίπτει εις τους θρήνους και δεν ημπορεί να τους χορτάση, δεν έχομεν όλα μας τα δίκαια να το είπωμεν αλόγιστον και ανωφέλευτον και δειλόν; — Βέβαια θα το είπωμεν.

— Λοιπόν η μεν λύπη και η αγανάκτησις παρέχει πολλές και ποικίλας αφορμάς εις την μίμησιν, ενώ απεναντίας ο φρόνιμος και γαλήνιος χαρακτήρ, ο οποίος είναι πάντοτε όμοιος προς εαυτόν, ούτε εύκολον είναι να τον μιμηθή κανείς, ούτε πολύ πρόσφορος να κατανοηθή, μάλιστα υπό του πολυποικίλου εκείνου πλήθους που συναθροίζεται συνήθως εις τας πανηγύρεις και τα θέατρα· διότι είναι όλως διόλου ξένη προς αυτούς η μίμησις τοιαύτης ψυχικής διαθέσεως. — Πράγματι όλως διόλου. — Άλλως τε ο μιμητικός ποιητής δεν είναι εκ φύσεως πλασμένος να παριστάνη αυτό το μέρος της ψυχής και η σοφία του δεν είναι προορισμένη να αρέσκεται εις αυτό, αν θέλη να ευδοκιμήση παρά τοις πολλοίς, αλλά να εξεικονίζη τους παθητικούς χαρακτήρας, των οποίων η ποικιλία καθιστά ευκολωτέραν την μίμησιν. — Το πράγμα είναι ευνόητον. — Θα είχαμεν λοιπόν δίκαιον να καταδικάσωμεν και αυτόν και να τον βάλωμεν εις την ανάλογον θέσιν με τον ζωγράφον; διότι έχει κοινόν προς αυτόν το ότι συνθέτει πράγματα δίχως αξίαν, εν σχέσει με την αλήθειαν· ακόμη δε του ομοιάζει, διότι εργάζεται να αρέση εις το χειρότερον και όχι εις το καλύτερον μέρος της ψυχής. Τοιουτοτρόπως λοιπόν θα είμεθα πληρέστατα δικαιολογημένοι να μην τον παραδεχθώμεν εις την ευνομουμένην πολιτείαν μας, διότι εξεγείρει και τρέφει το κακόν τούτο μέρος της ψυχής και όσον ισχυροποιεί αυτό τόσον καταστρέφει το λογιστικόν· και όπως όταν εις μίαν πολιτείαν καθιστά τις τους κακούς ισχυροτέρους και παραδίδει εις αυτούς την διοίκησιν της πόλεως και εξαφανίζει τους χρηστοτέρους, το ίδιον θα είπωμεν και διά τον μιμητικόν ποιητήν, ότι εγκαθιδρύει εις την ψυχήν εκάστου κακήν πολιτείαν, διότι

χαρίζεται εις το ανόητον και αλόγιστον αυτής μέρος και δεν ημπορεί να ξεχωρίση ούτε τα μεγαλύτερα ούτε τα μικρότερα, αλλά εκλαμβάνει τα αυτά άλλοτε μεν μεγάλα άλλοτε δε μικρά, και πλάττει είδωλα, τα οποία απέχουν απείρως από την αλήθειαν — Αυτό είναι βέβαιον.

— Και μολαταύτα ακόμη δεν είπαμεν το μεγαλύτερον κακόν που προξενεί η ποίησις· διότι δεν είναι πράγματι φοβερώτατον να βλέπωμεν, ότι, εκτός πάρα πολύ ολίγων, είναι ικανή να διαφθείρη και αυτούς τους σοφούς; — Αλήθεια φοβερώτατον, εάν πράγματι κατορθώνη και αυτό. — Άκουσε και θα κρίνης· γνωρίζεις ότι και οι καλύτεροι ακόμη από ημάς, όταν ακούωμεν μέρη από τον Όμηρον ή και από κανένα άλλον τραγικόν ποιητήν, τα οποία παρουσιάζουν ένα ήρωα που ευρίσκεται εις μεγάλην λύπην και εν μέσω των οδυρμών του απαγγέλλει μακράν ρήσιν, ή και μοιρολογεί και κτυπά το στήθος του, αισθανόμεθα μίαν ευχαρίστησιν, την οποίαν ασυναισθήτως αφήνομεν κατά μικρόν να μας κυριεύση και ενώ αφ' ενός συμπάσχομεν με τον ήρωα, αφ' ετέρου με όλην μας την σοβαρότητα θαυμάζομεν και επαινούμεν τον ποιητήν, που μας παρέχει αυτήν την συγκίνησιν. — Το γνωρίζω, πώς όχι; — Και όμως όταν συμβή εις κανένα από ημάς τους ιδίους καμμία λύπη μεγάλη, γνωρίζεις επίσης ότι φιλοτιμούμεθα να φερώμεθα κατά τρόπον όλως διόλου αντίθετον, να δεικνύωμεν δηλαδή ησυχίαν και υπομονήν, αν ημπορούμεν, διότι αυτή είναι η διαγωγή που αρμόζει εις άνδρα, ενώ εκείνο, που επαινούσαμεν τότε, μόνον εις γυναίκας ταιριάζει. — Το γνωρίζω και αυτό. — Είναι λοιπόν ορθός αυτός ο έπαινος, να βλέπωμεν τοιούτον άνδρα, που δεν θα κατεδέχετο κανείς αλλά και θα εντρέπετο να είναι εις την θέσιν του, χωρίς να αισθανώμεθα βδελυγμίαν, αλλ' απεναντίας να χαίρωμεν και να επαινούμεν; — Πραγματικώς δεν φαίνεται καθόλου εύλογον το πράγμα. — Αναμφιβόλως, αν μάλιστα το θεωρήσης υπ' αυτήν την έποψιν. — Την ποίαν; — Εάν σκεφθής ότι το μέρος εκείνο της ψυχής μας, το οποίον διά της βίας συγκρατούμεν εις τας συμφοράς μας, και χάνεται διά δάκρυα και οδυρμούς και ποτέ του δεν τα χορταίνει αρκετά, επειδή αυτή είναι η φύσις του να επιθυμή τα τοιαύτα, αυτό, λέγω, το μέρος είναι εκείνο που κολακεύουν οι ποιηταί και σπουδάζουν να το ευχαριστούν· το δε άλλο μέρος της ψυχής, που είναι εκ φύσεως το καλύτερον, επειδή ακόμη δεν είναι αρκετά ενδυναμωμένον υπό του λόγου και της συνηθείας, αφήνει ελεύθερον τον χαλινόν του θρηνητικού εκείνου, με την δικαιολογίαν ότι είναι απλώς θεατής ξένων δυστυχιών και δεν είναι καθόλου εντροπή δι' αυτό να επαινή και να ελεή έναν άλλον, που μολονότι έχει να καυχάται διά την ανδρείαν του και την υπεροχήν του, παραδίδεται εις ακαίρους θρήνους· και τοιουτοτρόπως θεωρεί τουλάχιστον κέρδος την ευχαρίστησιν που δοκιμάζει, και δεν θα εδέχετο κατ' ουδένα λόγον να την στερηθή καταδικάζων ολόκληρον το ποίημα· διότι παρά πολύ ολίγοι είναι εις θέσιν να σκεφθούν, πόσον τα ξένα αισθήματα επιδρώσιν ασυναισθήτως επί των ιδικών μας· ούτως ώστε, όταν κανείς αναθρέψη και

δυναμώση την ευαισθησίαν αυτού με την θέαν των δυστυχιών του άλλου, είναι δύσκολον να την συγκρατή εις τας ιδικάς του. — Αυτό είναι βέβαιον.

— Δεν ισχύει δε το αυτό και περί του γελοίου; όσον και αν εντρέπεσαι ο ίδιος να κάμνης τον γελωτοποιόν, όταν ευρίσκης ευχαρίστησιν εις την μίμησιν του γελοίου, είτε εις το θέατρον που παριστάνουν κωμωδίας, είτε εις τας ιδιαιτέρας συναναστροφάς, και δεν το αποστρέφεται ως πρόστυχον πράγμα, θα σου συμβή το ίδιον ό,τι και με τας τραγικάς συγκινήσεις· την τάσιν δηλαδή την οποίαν ησθάνεσο μέσα σου να κάμνης τον γελωτοποιόν και την οποίαν προηγουμένως συνεκράτεις διά του ορθού λόγου, από τον φόβον που είχες μήπως χαρακτηρισθής ως εξ επαγγέλματος τοιούτος, την αφήνεις πλέον ελευθέραν και αφού την θρέψης αρκετά εις τα κωμικά θεάματα, χωρίς να το εννοής και ο ίδιος, παρασύρεται εις τας ιδιαιτέρας σου συναναστροφάς, ώστε να καταντήσης σωστός γελωτοποιός. — Έχεις δίκαιον. — Το ίδιον αποτέλεσμα δεν γεννά εις την ψυχήν μας η μιμητική ποίησις και όσον αφορά τον έρωτα και τον θυμόν και όλας τας επιθυμίας και τα λυπηρά ή ηδονικά συναισθήματα τα οποία λέγομεν ότι μας παρακολουθούν εις πάσαν μας πράξιν; διότι τα ποτίζει αυτά και τα αναπτύσσει, αντί να τα αφήνη να ξηρανθούν και τους παραδίδει πάσαν εφ' ημών εξουσίαν, ενώ το ορθόν είναι να τα εξουσιάζωμεν ημείς διά να γινώμεθα καλύτεροι και ευτυχέστεροι από χειρότεροι και αθλιώτεροι. — Δεν ημπορώ παρά να συμφωνήσω πληρέστατα μαζί σου.

— Λοιπόν, φίλε μου Γλαύκων, όταν τύχη να ακούσης τους θαυμαστάς του Ομήρου να λέγουν ότι ο ποιητής ούτος εξεπαίδευσε την Ελλάδα, και ότι είναι άξιον να τον πάρης διά να σου μάθη πώς να κυβερνάς και να διευθύνης τα ανθρώπινα πράγματα, και να συμμορφώσης όλον σου τον βίον σύμφωνα με τα υποδείγματα αυτού του ποιητού, πρέπει να τους συμπαθής μεν και να τους εκτιμάς δι' όλην την αξίαν που ημπορεί να έχουν και να παραδεχθής μαζί των ότι ο Όμηρος είναι ο μεγαλύτερος των ποιητών και ο πρώτος των τραγικών· να γνωρίζης όμως συγχρόνως ότι δεν πρέπει να παραδεχθώμεν εις την πολιτείαν μας καμμίαν άλλην ποίησιν, εκτός μόνον ύμνους προς τιμήν των θεών και εγκώμια των μεγάλων ανδρών· εάν δε παραδεχθής την προς τέρψιν Μούσαν, είτε επικήν είτε λυρικήν, η ηδονή και η λύπη θα βασιλεύσουν εις την πόλιν σου αντί του νόμου και αντί του ορθού εκείνου λόγου, του οποίου την υπεροχήν πάντοτε κοινώς παρεδέχθησαν οι άνθρωποι. — Έχεις πληρέστατον δίκαιον.

— Αφού λοιπόν η περίστασις το έφερε να κάμωμεν πάλιν λόγον διά την ποίησιν, αυτά είναι που είχαμεν να είπωμεν προς απολογία μας, διότι την απεπέμψαμεν από την πρώτην φοράν εκ της πολιτείας μας, τέτοια που είναι· ο ορθός λόγος μας υποχρέωσε προς τούτο. Μολαταύτα, διά να μην έχη να μας κατηγορήση ως σκληρούς και αγροίκους, ας της είπωμεν ότι από παλαιού χρονολογείται η διαφορά αυτή μεταξύ ποιήσεως και φιλοσοφίας· διότι και η

αλύχτρα εκείνη **σκύλλα** που **γαυγίζει τον κύριόν της**, και ο **μεγάλος ανάμεσα ατά κούφια λόγια των μωρών**, και ο **των διασόφων όχλος κρατών**, και **εκείνοι των οποίων η πενία οξύνει το πνεύμα** και άλλα μύρια τοιαύτα, είναι σημεία της παλαιάς αυτών αντιθέσεως. Και πάλιν όμως διακηρύττομεν ότι, εάν η προς τέρψιν ποίησις και η μίμησις ημπορή να μας παρουσιάση κανένα επαρκή λόγον πως έχει την θέσιν της εις μίαν ευνοουμένην πόλιν, είμεθα πρόθυμοι να της επιτρέψωμεν την επάνοδόν της, επειδή δεν ημπορούμεν να αρνηθούμεν την γοητείαν τουλάχιστον που εξασκεί και εις ημάς τους ιδίους· δεν είναι όμως επιτετραμμένον να προδώσωμεν εκείνο που πιστεύομεν ως αληθινόν· και πραγματικώς και συ ο ίδιος, καλέ μου φίλε, δεν γοητεύεσαι υπ' αυτής, και μάλιστα όταν σου την παρουσιάζη ο Όμηρος; — Και πολύ μάλιστα. — Είναι λοιπόν δίκαιον να της δώσωμεν το δικαίωμα να εμφανισθή ενώπιόν μας, διά να απολογηθή είτε με κανένα λυρικόν είτε με οιονδήποτε άλλο ποίημα θέλει; — Πώς όχι; — Ημπορούμεν δε βέβαια να δώσωμεν την άδειαν και εις τους συνηγόρους της, οι οποίοι δεν είναι μεν οι ίδιοι ποιηταί, αγαπούν όμως την ποίησιν, να αναλάβουν την υπεράσπισίν της όχι εμμέτρως αλλά εις πεζόν λόγον, διά να μας αποδείξουν ότι, όχι μόνον ευχάριστος είναι, αλλά και ωφέλιμος εις τας πολιτείας και εν γένει εις τον ανθρώπινον βίον· και θα τους ακούσωμεν με ευμένειαν· διότι θα κερδίσωμεν και ημείς αν αποδειχθή ότι όχι μόνον τερπνή, αλλά και ωφέλιμος είναι. — Και βέβαια θα κερδίσωμεν και ημείς. — Ει δε μη, αγαπητέ μου φίλε, θα κάμωμεν και ημείς όπως οι ερασταί, οι οποίοι, με πολλήν μεν δυσκολίαν, όμως επί τέλους κατορθώνουν ν' αποσπάσουν τον έρωτα από την καρδίαν των, εάν βεβαιωθούν ότι τους είναι επιβλαβής· και ημείς λοιπόν προς χάριν μεν του παλαιού μας προς την ποίησιν έρωτος, που τον οφείλομεν εις την ανατροφήν που ελάβαμεν από τα λαμπρά μας πολιτεύματα, θα ευχώμεθα βέβαια να αποδειχθή καλλίστη και αληθεστάτη, εφ' όσον όμως δεν θα κατορθώση να απολογηθή καθώς πρέπει, θα την ακούωμεν, ενώ μέσα μας θα λέγωμεν, ως εξορκισμόν κατά των μαγγανειών της, τους λόγους και τα επιχειρήματα, που εξεθέσαμεν, από φόβον μήπως εμπέσωμεν πάλιν εις τον νεανικόν μας έρωτα, που οι πολλοί εξακολουθούν ακόμη να τρέφουν δι' αυτήν· εννοούμεν λοιπόν ότι δεν πρέπει να προσέχωμεν εις την τοιαύτην ποίησιν, ως να είχε καμμίαν αξίαν ή καμμίαν σχέσιν με την αλήθειαν, και ότι κάθε άνθρωπος, που φοβείται διά το εν τη ψυχή του πολίτευμα, πρέπει να την ακούη λαμβάνων όλας τας προφυλάξεις του και να πιστεύη ότι όσα είπαμεν περί της ποιήσεως είναι όλα αληθινά. — Και εγώ είμαι καθ' ολοκληρίαν σύμφωνος. — Διότι είναι μέγας ο αγών, φίλε μου Γλαύκων, πολύ περισσότερο μέγας απ' ό,τι φαντάζονται, να γίνη κανείς καλός ή κακός· και ούτε δόξα, ούτε πλούτη, ούτε αξιώματα, ούτε αυτή η ποίησις αξίζουν διά να μας κάμουν να παραμελήσωμεν την δικαιοσύνην και την αρετήν. — Δεν ημπορώ παρά να συμφωνήσω μαζί σου ύστερα απ' όσα είπαμεν και ούτε άλλος κανείς πιστεύω να κρίνη διαφορετικά.

— Και όμως δεν εκάμαμεν ακόμη λόγον διὰ τας μεγαλυτέρας ανταμοιβάς και τα έπαθλα, που επιφυλάσσονται διὰ την αρετήν. — Πρέπει να είναι αφαντάστως μεγάλοι, αν θα είναι μεγαλύτεροι από όσας ανεφέραμεν ήδη. — Και τι μέγαλον ημπορεί να είναι ένα πράγμα, που βαστά ολίγον χρονικόν διάστημα; διότι πράγματι όλος αυτός ο χρόνος από την παιδικήν έως την γεροντικήν ηλικίαν είναι ελάχιστος εν συγκρίσει προς την αιωνιότητα. — Τίποτε μάλιστα, ημπορούμεν να ειπούμεν. — Πώς λοιπόν; φρονείς ότι ένα θάνατον πράγμα οφείλει να περιορίση τας προσπαθείας του και τας βλέψεις του διὰ τόσον βραχύν χρόνον και όχι δι' όλην την αιωνιότητα; — Δεν το φρονώ εγώ· αλλά προς τι αυτά που λέγεις; — Δεν γνωρίζεις λοιπόν ότι είναι θάνατος η ψυχή μας και ουδέποτε χάνεται; Εις αυτούς τους λόγους με εκύτταξεν ο Γλαύκων με έκπληξιν και μου είπε: — Όχι, μα την αλήθειαν, δεν γνωρίζω· μήπως εσύ ημπορείς να μου το αποδείξης; — Και βέβαια, εάν τουλάχιστον δεν σφάλλωμαι· νομίζω δε ότι και συ ο ίδιος ημπορείς να το κάμης· διότι δεν είναι καθόλου δύσκολον. — Δι' εμένα τουλάχιστον είναι· και θα μου έκανες μεγάλην ευχαρίστησιν να μου αποδείξης αυτό το όχι δύσκολον. — Άκουε λοιπόν. — Λέγε — Παραδέχεσαι ότι υπάρχει καλόν και κακόν; — Μάλιστα. — Και άραγε τα αντιλαμβάνεσαι αυτά όπως εγώ; — Πώς; — Ότι κακόν μεν είναι παν ό,τι επιφέρει φθοράν και αφανισμόν, καλόν δε παν ό,τι σώζει και ωφελεί. — Μάλιστα. — Έκαστον δε πράγμα δεν παραδέχεσαι ότι έχει το καλόν του και το κακόν του; παραδείγματος χάριν οι οφθαλμοί έχουν την οφθαλμίαν και εν γένει το σώμα τας νόσους, ο σίτος την ερυσίβην, τα ξύλα την σήψιν, ο χαλκός και ο σίδηρος την σκωρίαν· και μ' ένα λόγον τίποτε δεν υπάρχει εις την φύσιν που να μην έχη το κακόν του και την ιδιαιτέραν του ασθένειαν. — Έτσι είναι. — Όταν λοιπόν αυτό το κακόν προσβάλη ένα πράγμα, δεν το βλάπτει και εις το τέλος το διαλύει και το καταστρέφει εξ ολοκλήρου; — Πώς όχι; — Όστε αυτό το ιδιαίτερον διὰ την φύσιν εκάστου πράγματος κακόν και νόσημα είναι που το καταστρέφει, και αν δεν το καταστρέψη αυτό, δεν υπάρχει τίποτε άλλο που να επιφέρη την καταστροφήν του· διότι βέβαια το καλόν δεν είναι ποτέ δυνατόν να προξενήση αυτό το αποτέλεσμα, ούτε επίσης εκείνο που δεν είναι ούτε καλόν ούτε κακόν. — Πώς βέβαια θα ημπορούσε;

— Εάν λοιπόν εύρωμεν κανένα πράγμα, το οποίον να έχη μεν το ιδιαίτερόν του νόσημα, που το καθιστά χειρότερον απ' ό,τι είναι, που δεν ημπορεί όμως και να το διαλύση εξ ολοκλήρου και να το καταστρέψη, δεν πρέπει να συμπεράνωμεν τότε ότι αυτό το πράγμα εκ φύσεως δεν υπόκειται εις καταστροφήν; — Δεν υπάρχει αμφιβολία περί του πράγματος. — Ε, λοιπόν! δεν υπάρχει κάτι που κάμνει την ψυχὴν κακὴν; — Και βέβαια· όλα εκείνα, που ανεφέραμεν ἤδη ημεῖς, ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀκολασία καὶ ἡ δειλία καὶ ἡ ἀμάθεια. — Καὶ μήπως τάχα εἶναι κανένα ἀπὸ αὐτὰ που νὰ διαλύη καὶ καταστρέφῃ τὴν ψυχὴν; πρόσεχε ὅμως μήπως εξαπατηθῶμεν καὶ νομίσωμεν ὅτι ὁ ἀδικὸς καὶ ἀφρων ἄνθρωπος, ὅταν καταδικασθῇ διὰ μίαν ἀδικίαν τὴν ὁποίαν διέπραξεν, ἡ ἀπώλειά του εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀδικίας, τῆς ἀσθενείας δηλαδὴ τῆς ψυχῆς του· ἀλλὰ ἰδοὺ πῶς πρέπει νὰ θεωρήσῃς τὸ πρᾶγμα· ὅπως ἡ ἀσθένεια, ἡ ὁποία εἶναι ἡ διαλυτικὴ ἀρχὴ τοῦ σώματος, τὸ υποσκάπτει μικρὸν κατὰ μικρὸν καὶ τὸ ἀφανίζει καὶ τὸ φέρει εἰς κατάστασιν ὥστε οὔτε σῶμα νὰ εἶναι πλέον· ὅπως ἀκόμη καὶ ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα, που εἶπαμεν πρὶν, ἔχουν τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῶν νόσον, ἡ ὁποία προσκολλημένη καὶ διατρίβουσα εἰς αὐτὰ τὰ φθείρει καὶ τὰ κάμνει νὰ μὴν εἶναι πλέον ὅ,τι ἦσαν· δεν εἶναι ἔτσι; — Μάλιστα. — Κατὰ τὸν ἴδιον λοιπὸν τρόπον ας ἐξετάσωμεν καὶ περὶ τῆς ψυχῆς, εἴν ἡ ἀδικία καὶ τὰ ἄλλα πάθη, ὅταν εἰσβάλουν καὶ ἐγκατασταθοῦν εἰς αὐτὴν, τὴν φθείρουν καὶ τὴν εξαφανίζουν, ἕως ὅτου τὴν ὀδηγήσουν εἰς τὸν θάνατον, χωρίζοντα αὐτὴν ἀπὸ τοῦ σώματος. — Κατ' οὐδένα τρόπον δεν ημπορεῖ νὰ συμβαίῃ αὐτὸ διὰ τὴν ψυχὴν. — Ἀφ' ἐτέρου ὅμως θὰ ἦτο ἄλογον νὰ εἰπῶμεν, ὅτι ἓνα πρᾶγμα καταστρέφεται ἀπὸ ἓνα ξένον νόσημα, ἀφοῦ δεν καταστρέφεται ἀπὸ τὸ ἰδικόν του. — Βεβαίως ἄλογον — Συλλογίσου πρᾶγματι, ἀγαπητέ μου Γλαύκων, ὅτι καὶ ὅσον ἀφορὰ τὸ σῶμα, δεν παραδεχόμεθα ὅτι ἡ καταστροφὴ του ημπορεῖ νὰ εἶναι τὸ ἄμεσον ἀποτέλεσμα τῆς κακῆς ποιότητος τῶν τροφῶν, εἴτε ἔνεκα τῆς πολυκαιρίας τῶν, εἴτε τῆς ἀποσυνθέσεώς τῶν, εἴτε οἰασδήποτε ἄλλης ἀφορμῆς· ἀλλ' εἴν ἡ κακὴ ποιότης τῶν τροφῶν γεννήσῃ εἰς τὸ σῶμα τὴν ἀσθένειαν, ἡ ὁποία προσιδιάζει εἰς αὐτό, θὰ εἰπῶμεν, ὅτι ἐξ ὁποίας ἐκείνων κατεστράφη τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ἀσθενείας, ἡ ὁποία εἶναι τὸ ἰδικόν του κακόν· οὐδέποτε δε θὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι αἱ τροφαί, που εἶναι ἓνα πρᾶγμα ὅλως διόλου διαφορετικόν ἀπὸ τὸ σῶμα, ημποροῦν διὰ τῆς κακῆς τῶν ποιότητος νὰ ἐπιφέρουν τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ, ἐκτὸς εἴν τὸ ξένον τούτο κακόν δεν γεννήσῃ τὸ κακόν, που προσιδιάζει εἰς τὸ σῶμα. — Ἐχεις πληρέστατον δίκαιον. — Κατὰ τὸν ἴδιον λοιπὸν λόγον, εἴν ἡ ἀσθένεια τοῦ σώματος δεν γεννήσῃ τὴν ἀσθένειαν τῆς ψυχῆς, ας μὴν ἰσχυρισθῶμεν ποτέ ὅτι αὕτη εἶναι δυνατόν νὰ καταστραφῇ ὑπὸ ξένου κακοῦ, χωρὶς νὰ μεσολαβήσῃ τὸ ἰδικόν τῆς τὸ νόσημα. — Τὸ πρᾶγμα εἶναι λογικώτατον.

— Ἡ λοιπὸν πρέπει νὰ ἐξελέγξωμεν αὐτὰ μας τὰ ἐπιχειρήματα ὡς μὴ λογικά, ἢ ἐφ' ὅσον μένουν ἀνεξέλεγκτα, ας μὴ τολμήσωμεν νὰ εἰπῶμεν, ὅτι εἴτε ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ, εἴτε ὑπὸ οἰασδήποτε ἄλλης νόσου, εἴτε καὶ ὑπὸ τοῦ σιδήρου, ἔστω καὶ

αν κατακόψωμεν ολόκληρον το σώμα εις ελάχιστα τεμάχια, είναι ποτέ δυνατόν και δι' όλων αυτών των μέσων να καταστραφή η ψυχή· εκτός εάν κανείς μας αποδείξη, ότι από αυτά τα παθήματα του σώματος γίνεται και αυτή η ίδια ψυχή αδικωτέρα και ανοσιωτέρα· και ας μην επιτρέψωμεν να μας ειπούν, ότι είτε η ψυχή, είτε οιονδήποτε άλλο πράγμα, αφανίζεται υπό ξένου κακού, χωρίς να επέλθη το κακόν το οποίον εκ φύσεως του προσιδιάζει. — Αλλ' αυτό όμως βέβαια κανείς δεν θα ημπορέση να το αποδείξη, ότι αι ψυχαί των αποθνησκόντων γίνονται αδικώτεροι ένεκα του θανάτου — Εάν κανείς μολαταύτα έχη την τόλμην να προσβάλη αυτήν την αλήθειαν και ισχυρισθή ότι ο θάνατος καθιστά τον άνθρωπον χειρότερον και αδικώτερον, διά να μην αναγκασθή κατά συνέπειαν τούτου να ομολογήση ότι αι ψυχαί είναι αθάνατοι, θα τον υποχρεώσωμεν να παραδεχθή, ότι, εάν είναι αλήθεια αυτό που λέγει, η αδικία οδηγεί φυσικώς εις τον θάνατον, όπως η νόσος, και ότι αυτή είναι που θανατώνει με την δύναμιν, που έχει εκ φύσεως, τους κατεχομένους υπ' αυτής, άλλους μεν αμέσως, άλλους δε αργότερον, αναλόγως του βαθμού της αδικίας, και όχι όπως αποδεικνύει η καθημερινή πείρα, ότι αιτία του θανάτου των αδικών είναι η τιμωρία που τους επιβάλλουν άλλοι. — Και μα την αλήθειαν, εάν η αδικία ήτο εκείνη που δίδει τον θάνατον εις τους πονηρούς, δεν θα ήτο τότε τόσον πολύ φοβερόν πράγμα· διότι τότε θα ήτο απαλλαγή από όλα τα κακά· αλλά φρονώ απεναντίας ότι μάλλον τους άλλους φονεύει, όσον της είναι δυνατόν, καθιστά δε εκείνον, που την έχει, και πάρα πολύ μάλιστα ζωτικόν, προσέτι δε και άγρυπνον· τόσον πολύ απέχει, φαίνεται, του να είναι θανάσιμος. — Πολύ σωστά τα λέγεις· διότι, εάν η διαφθορά της ψυχής, εάν το ιδιαίτερον αυτής κακόν, δεν ημπορή να την θανατώση και να την καταστρέψη, πώς είναι ποτέ δυνατόν να επιφέρη αυτό το αποτέλεσμα επί της ψυχής, ή επί οιονδήποτε άλλου πράγματος ένα άλλο κακόν που είναι εκ φύσεως τεταγμένον να προξενή την καταστροφήν άλλου ωρισμένου πράγματος; — Αδύνατον βέβαια και εναντίον πάσης λογικής. — Επομένως αφού ένα πράγμα δεν καταστρέφεται από κανένα κακόν, ούτε ιδικόν του ούτε ξένον, είναι φανερόν ότι κατ' ανάγκην θα υπάρχη πάντοτε, και αφού θα υπάρχη πάντοτε, είναι αθάνατον. — Κατ' ανάγκην.

— Ας το θεωρήσωμεν λοιπόν αυτό ως αναμφισβήτητον αλήθειαν και κατά συνέπειαν τούτου εννοείς, ότι αι ψυχαί θα είναι πάντοτε αι αυταί· διότι, αφού καμμία δεν χάνεται, δεν ημπορεί ούτε ολιγώτεροι να γίνουν, ούτε περισσότεροι· και πράγματι, εάν ο αριθμός των αθανάτων πραγμάτων ηύξανε, τα νέα αυτά όντα θα εγίνοντο από κάτι θνητόν, και τοιουτοτρόπως όλα τα πάντα εις το τέλος θα εγίνοντο αθάνατα. — Έχεις δίκαιον. — Αλλά ούτε τούτο θα μας επιτρέψη ο ορθός λόγος να το πιστεύσωμεν, ούτε προσέτι και να παραδεχθώμεν, ότι η ψυχή, θεωρουμένη κατά την αληθεστάτην αυτής φύσιν, ημπορεί να είναι πράγμα ποικιλόμορφον, γεμάτον από ανομοιότητα και διαφοράν. — Πώς λέγεις;

— Δεν είναι εύκολον, πράγμα αποτελούμενον εκ της συνθέσεως πολλών μερών, να είναι αιώνιον, εκτός αν η σύνθεσις δεν είναι τόσο τελεία, όπως κατεδείξαμεν ήδη ότι είναι η της ψυχής. — Δεν είναι πράγματι πιθανόν, — Οι λόγοι λοιπόν που ανεφέραμεν προ μικρού και οι άλλοι μας αναγκάζουν να παραδεχθώμεν ότι η ψυχή είναι αθάνατος· αλλά διά να γνωρίσωμεν την αληθινήν αυτής φύσιν, δεν πρέπει να την ίδωμεν όπως την βλέπομεν ημείς σήμερον εις την κατάστασιν της διαφθοράς, που ευρίσκεται ένεκα της ενώσεώς της μετά του σώματος, και των άλλων κακών, αλλά πρέπει να την παρατηρήσωμεν προσεκτικά διά του λογισμού, οποία τις είναι καθ' εαυτήν και απηλλαγμένη παντός ξένου στοιχείου, και τότε θα εννοήσωμεν πόσον απείρως ωραιότερα είναι και τότε προσέτι θα γνωρίσωμεν ακριβέστερον και την φύσιν της δικαιοσύνης και της αδικίας και όλων των άλλων, περί των οποίων ήδη εκάμαμεν λόγον· όσα δε είπαμεν τώρα περί αυτής είναι μεν αληθή, αλλ' εν σχέσει πάντοτε προς την παρούσαν αυτής κατάστασιν όπως πράγματι την είδαμεν, είναι καθώς εκείνοι που βλέπουν τον θαλάσσιον Γλαύκον και δεν ημπορούν να αναγνωρίσουν την πρώτην αυτού μορφήν, επειδή τα παλαιά μέρη του σώματος του είναι αλλά μεν σπασμένα, άλλα δε φαγωμένα και τελείως παραμορφωμένα υπό των κυμάτων, έχουν δε προσκολληθή επάνω του άλλα, κογχύλια και φύκη και πέτραι, εις τρόπον ώστε με κάθε άλλον θηρίον να ομοιάζη μάλλον, παρά όπως ήτο η αρχική αυτού φύσις· τοιουτοτρόπως παρουσιάζεται εις ημάς και η ψυχή, παραμορφωμένη από μύρια κακά· αλλά πρέπει, ω Γλαύκων, εκεί να αποβλέπωμεν. — Πού; — Εις τον έρωτα αυτής προς την αλήθειαν, και να λάβωμεν υπ' όψιν μας τα πράγματα προς τα οποία φέρεται και των οποίων την επικοινωνίαν επιζητεί, και την συγγένειαν την οποίαν έχει με παν ό,τι είναι αθάνατον και θείον και αιώνιον, διά να εννοήσωμεν οποία τις θα εγίνετο, όταν, παραδοθείσα εξ ολοκλήρου εις την επιδίωξιν παντός τοιούτου, και εκπηδήσασα με αυτήν την ορμήν έξω από τα βάθη της θαλάσσης, όπου τώρα ευρίσκεται, ήθελεν αποτινάξη πέτρας και κογχύλια, τα οποία τώρα είναι προσκολλημένα επάνω της επειδή τρέφεται από την γην με πράγματα γαιώδη και πετρώδη και άγρια εις τα μακαριστά υπό των πολλών θεωρούμενα γεύματά της· και τότε θα ιδής την αληθινήν αυτής φύσιν, είτε είναι πολυμερής είτε μονομερής, είτε ποία είναι η ουσία της και η υπόστασις της· επί του παρόντος έχομεν, μου φαίνεται, αρκετά καλά εκθέση τα πάθη και τας μεταβολάς εις τας οποίας υπόκειται κατά τον ανθρωπινον αυτής βίον. — Πολύ λαμπρά. — Δεν απηλλάξαμεν λοιπόν εις αυτήν μας την έρευναν την δικαιοσύνην από παν το επουσιώδες και δεν εθέσαμεν κατά μέρος τιμάς και ανταμοιβάς και φήμας, που ανεφέρετε εσείς ακολουθούντες τον Όμηρον και τον Ησίοδον; δεν απεδείξαμεν, ότι η δικαιοσύνη καθ' εαυτήν είναι το μεγαλύτερον αγαθόν της ψυχής και ότι αύτη πρέπει να πράττη το δίκαιον, είτε κατέχει τον δακτύλιον του Γύγου, είτε όχι, ή και προσέτι εκτός αυτού και την περικεφαλαίαν του Άδου; — Αληθέστατα.

— Θα ημπορούσε τάχα να μας κατηγορήση κανείς, φίλε Γλαύκων, εάν ηθέλαμεν αποδώση τώρα εις την δικαιοσύνην και τας λοιπάς αρετάς, εκτός των πλεονεκτημάτων τα οποία καθ' εαυτάς έχουν, και τας ανταμοιβάς, που εξασφαλίζουν εις την ψυχήν εκ μέρους και των ανθρώπων και των θεών και εν τη ζωή και μετά θάνατον; — Καθόλου, νομίζω. — Θέλετε λοιπόν να μου επιστρέψετε εκείνα που σας εδάνεισα εις την αρχήν της συζητήσεώς μας; — Τι πράγμα; — Συγκατετέθην να σας παραχωρήσω ότι ημπορεί να θεωρήται ο δίκαιος άνθρωπος άδικος, και ο άδικος δίκαιος· διότι σεις εζητήσετε, αν και εις τούτο δεν είναι δυνατόν να εξαπατήση τις θεούς και ανθρώπους, να κάμωμεν μολαταύτα αυτήν την υπόθεσιν χάριν του λόγου, διά να κριθή αυτή καθ' εαυτήν η δικαιοσύνη προς αυτήν την αδικίαν· ή δεν το ενθυμείσαι; — Θα είχα άδικον να μην το ενθυμούμαι. — Αφού λοιπόν ήδη πλέον έχουν κριθή καθ' εαυτάς, απαιτώ τώρα υπέρ της δικαιοσύνης, να της αποδώσωμεν τας τιμάς που έχει και εκ μέρους των θεών και εκ μέρους των ανθρώπων και να την αποκαταστήσωμεν εις τα δικαιώματά της, και αφού απεδείξαμεν τα πλεονεκτήματα που δίδει εις τους αληθινούς οπαδούς της και ότι ουδέποτε εξαπατά εκείνους που την εγκολπούνται πραγματικώς, να ομολογήσωμεν ότι και ως προς τα αγαθά που παρέχει εις τους έχοντας απλώς την φήμην δικαίου ανθρώπου υπερτερεί την αδικίαν και της αξίζει να λάβη τον νικητήριον στέφανον. — Είναι πολύ δικαία η απαίτησίς σου.

Πρώτον μεν λοιπόν δεν θα μου παραχωρήσετε τούτο, ότι είναι αδύνατον να εξαπατηθούν οι θεοί, ποίος είναι δίκαιος άνθρωπος και ποίος άδικος; — Σου το παραχωρούμεν. — Και αφού το πράγμα έχει κατ' αυτόν τον τρόπον, ο μεν πρώτος δεν θα είναι αγαπητός εις τους θεούς ο δε άλλος μισητός, όπως και το παρεδέχθημεν εκ μιας αρχής; — Έτσι είναι. — Δεν θα ομολογήσωμεν δε, ότι ο άνθρωπος που αγαπούν οι θεοί, θα έχη να περιμένη τα μεγαλύτερα αγαθά, που εκ μέρους των παραχωρούνται, εκτός πλέον αν δεν έχη να πληρώση καμμίαν προγενεστέραν αμαρτίαν; — Αναμφιβόλως. — Πρέπει λοιπόν να έχωμεν την βεβαιότητα περί του δικαίου ανθρώπου, είτε πενία τον βασανίζει είτε ασθένεια είτε κανέν από τα άλλα θεωρούμενα κακά, ότι εις το τέλος όλα αυτά θα του έβγουν εις καλόν ενόσω ακόμη ζη ή και μετά τον θάνατον του· διότι ποτέ δεν εγκαταλείπει ο θεός εκείνον, ο οποίος προθυμοποιείται να γίνεται τέλειος και εξασκών την αρετήν να εξομοιούται, όσον είναι δυνατόν διά τον άνθρωπον, προς τον θεόν. — Βεβαίως δεν είναι φυσικόν ο τοιούτος να παραμελήται υπό του ομοίου του. — Όσον δε αφορά τον άδικον δεν πρέπει κατ' ανάγκην να έχωμεν όλως διόλου την εναντίαν ιδέαν; — Εννοείται βέβαια. — Τοιουτοτρόπως λοιπόν, εκ μέρους των θεών, ο στέφανος της νίκης θα είναι διά τον δίκαιον. — Αυτό τουλάχιστον είναι η γνώμη μου.

— Και εκ μέρους δε των ανθρώπων τα ίδια δεν συμβαίνουν, αφού επί τέλους πρέπει να βάλωμεν τα πράγματα εις την θέσιν των; δεν παθαίνουν το ίδιον οι

δόλιοι και οι άδικοι ό,τι και οι δρομείς εκείνοι, οι οποίοι τρέχουν μεν καλά κατά την αρχήν του δρόμου, όχι όμως και κατά την επιστροφήν; και κατά πρώτον μεν χύνονται με μεγάλην ορμήν, εις το τέλος όμως γίνονται καταγέλαστοι, όταν με κρεμασμένα τα αυτιά εις τους ώμους αποσύρωνται αστεφάνωτοι· ενώ οι αληθινοί δρομείς φθάνουν εις το τέρμα, λαμβάνουν τα άθλα και στεφανώνονται· δεν συμβαίνει δε το ίδιον ως επί το πλείστον και με τους δικαίους; εις το τέλος εκάστης επιχειρήσεώς των, εις το τέλος της σταδιοδρομίας των και του βίου των, δεν λαμβάνουν παρά των ανθρώπων τα έπαθλα της ευδοκιμήσεως και τας ανταμοιβάς, που τους ανήκουν; — Έχεις δίκαιον.

— Θα δεχθής λοιπόν να εφαρμόσω εις τους δικαίους εκείνα τα οποία έλεγες εσύ περί των αδίκων; θα είπω δηλαδή ότι οι μεν δίκαιοι, όταν φθάσουν εις την ώριμον ηλικίαν, λαμβάνουν εις την πόλιν των όλα τα αξιώματα που ήθελον επιθυμήση, παίρνουν γυναίκα κατ' εκλογήν των απ' όπου θέλουν, νυμφεύουν επίσης τα τέκνα των εκεί που θελήσουν, και όλα όσα εσύ έλεγες τότε διά τους αδίκους, τα λέγω τώρα εγώ δι' αυτούς· απεναντίας δε οι άδικοι, και αν κατ' αρχάς πολλοί εξ αυτών κατορθώσουν να μην τους πάρουν είδησιν οι άνθρωποι, ξεσκεπάζονται όμως εις το τέλος του δρόμου των και γίνονται καταγέλαστοι, προπηλακίζονται εις τα γηρατειά των υπό των πολιτών και των ξένων, και, διά να μεταχειρισθώ τας εκφράσεις τας οποίας εύρισκες πολύ χονδράς — και είχες δίκαιον — όταν τας έλεγες περί του δικαίου, θα υποστούν και μαστιγώσεις και στρεβλώσεις και καυτηριασμούς και μ' ένα λόγον φαντάσου πως ακούεις από το στόμα μου όλα τα είδη των βασάνων, που ανέφερες τότε· αλλ' όπως σου είπα, κύτταξε αν θα τα παραδεχθής όλα αυτά. — Και πολύ προθύμως· διότι αναγνωρίζω πως έχεις δίκαιον.

— Τοιαύτα λοιπόν είναι τα πλεονεκτήματα, δώρα, μισθοί και ανταμοιβαί, που έχει ο δίκαιος κατά την διάρκειαν της ζωής του εκ μέρους των θεών και των ανθρώπων, εκτός εκείνων, τα οποία, είπομεν, του παρέχει αυτή καθ' εαυτήν η δικαιοσύνη. — Πολύ ωραία και ασφαλή. — Και όμως τίποτε δεν είναι αυτά ούτε κατά ποιόν ούτε κατά ποσόν εμπρός εις εκείνα που περιμένουν και τον ένα και τον άλλον μετά θάνατον· πρέπει δε να λεχθούν και αυτά, διά να αποδώσωμεν τελείως και εις τον δίκαιον και εις τον άδικον ό,τι έχει δικαίωμα να ακούση ο καθένας των από αυτήν μας την συζήτησιν. — Λέγε λοιπόν, διότι ολίγα πράγματα υπάρχουν που θα ήκουα με περισσοτέραν ευχαρίστησιν.

— Θα ακούσης λοιπόν τώρα την διήγησιν όχι του Αλκίνου αλλ' ανδρός ελλογίμου, του Ηρός του Αρμενίου, εκ Παμφυλίας το γένος έλκοντος. Αυτός εφονεύθη εις τον πόλεμον και όταν μετά δέκα ημέρας ήλθαν να παραλάβουν τα σώματα των νεκρών, που ευρίσκοντο πλέον εν τελεία αποσυνθέσει, το ιδικόν του ήτο ακόμη σών και ακέραιον· τον μετέφεραν λοιπόν εις την πατρίδα προς ταφήν και ενώ την δωδεκάτην από του θανάτου του ημέραν εκείτο ήδη επί της

πυράς, επανήλθεν εις την ζωήν και διηγήθη εις τους παρισταμένους όσα είχεν ιδή εις τον άλλον κόσμον· ευθύς, τους έλεγεν, που εβγήκεν η ψυχή του, εξεκίνησε με πολλούς άλλους και έφθασαν εις ένα θαυμάσιον τόπον, όπου ειδαν δύο χάσματα εις την γην, κοντά το ένα εις το άλλο, και δύο άλλα επάνω εις τον ουρανόν, κατάντικρυ εις τα πρώτα· μεταξύ δε αυτών εκάθηντο δικασταί, οι οποίοι εξέδιδον την απόφασίν των, και διέτασσον τους μεν δικαίους να ακολουθήσουν την προς τα δεξιά και άνω διά του ουρανού οδόν, αφού προηγουμένως τους εκρεμνούσαν απ' εμπρός μίαν πινακίδα, όπου εσημείωναν την απόφασίν των· τους δε αδίκους την προς τα κάτω και αριστερά, αφού και εις αυτούς εκρεμνούσαν ομοίαν πινακίδα, αλλ' από πίσω, περιέχουσιν την σημείωσιν όλων των πράξεών των· όταν παρουσιάσθη και ο ίδιος, του είπαν ότι οφείλει να έλθη και να φέρη εις τους ανθρώπους την είδησιν όλων που συμβαίνουν εκεί, και τον διέταξαν να περιμείνη διά να παρατηρήση και ακούση τα πάντα.

Είδε λοιπόν εκεί πρώτον μεν τας ψυχάς, που εδικάσθησαν τότε, να αναχωρούν από τα δύο αντικρυνά χάσματα του ουρανού και της γης, και από τα δύο άλλα πάλιν, από το ένα της γης να αναβαίνουν ψυχαί γεμάται από σκόνην και ακαθαρσίαν, από το άλλο δε του ουρανού να κατεβαίνουν άλλαι ωραίαι και καθαραί· όλαι δε εφείνοντο ως να έφθαναν από μακρυνόν δρόμον και με ευχαρίστησιν ήρχοντο να κατασκηνώσουν εις τον λειμώννα, ως εις τόπον συγκεντρώσεως· όσαι εξ αυτών εγνωρίζοντο, αντήλλασσον εγκάρδιον χαιρετισμόν και εζήτουν πληροφορίας μεταξύ των, εκείναι από τον ουρανόν, αι άλλαι από την γην και διηγούντο πλέον αι μεν πρώται με δάκρυα και με κοπετούς όσα έπαθαν και ειδαν κατά την πορείαν των κάτω από την γην — ήτο δε η διάρκεια της πορείας χιλίων ετών — όσαι δε έφθαναν από τον ουρανόν, τας μοναδικάς ηδονάς που απήλαυσαν, και το άφραστον κάλλος των θεαμάτων που ειδαν.

Πολύς καιρός θα εχρειάζετο, φίλε μου Γλαύκων, να καθήσω να σου τα διηγηθώ τώρα όλα· το συμπέρασμα της διηγήσεώς του ήτο το εξής· δι' όλας τας αδικίας, που διέπραξεν έκαστος εν τη ζωή, επιμωρείτο η ψυχή του δεκαπλασίως δι' εκάστην χωριστά, η δε διάρκεια εκάστης τιμωρίας ήτο εκατόν ετών, όση είναι και η φυσική διάρκεια της ανθρωπίνης ζωής, διά να πληρώνουν δεκάκις την πληρωμήν εκάστου αδικήματος. Κατ' αυτόν τον τρόπον, εκείνοι που έγιναν αίτιοι πολλών θανάτων, που είτε επρόδωσαν πόλεις και στρατόπεδα και υπήρξαν αφορμή να περιπέσουν εις δουλειαν, είτε έγιναν ένοχοι άλλων τοιούτων κακουργημάτων, δι' όλα αυτά υπεβάλλοντο εις δεκαπλάσια δι' έκαστον βασανιστήρια, ενώ εκείνοι απ' εναντίας που προσέφεραν μεγάλας ευεργεσίας εις τους ανθρώπους και διετέλεσαν καθ' όλην την ζωήν των ενάρετοι και δίκαιοι ελάμβανον κατά την αυτήν αναλογίαν την ανταμοιβήν των καλών των πράξεων· όσον δε αφορά εκείνους που απέθνησκον ολίγον χρόνον μετά την γέννησιν των, έλεγεν άλλα που δεν αξίζει τον κόπον να αναφέρω· υπήρχον δε ακόμη ανταμοιβαί πολύ μεγαλύτεραι δι' εκείνους που εσέβοντο τους θεούς και ετίμων τους γονείς των εις την ζωήν, καθώς και εξαιρετικά βασανιστήρια διά τους ασεβείς, τους πατροκτόνους και δι' όσους ίδια χειρί διέπραξαν φόνους.

Μεταξύ άλλων έλεγεν ότι ήτο παρών εκεί, όταν κάποιος ηρώτησεν έναν άλλον, πού ευρίσκετο ο μέγας Αρδιαίος· αυτός δε ο Αρδιαίος είχε χρηματίση τύραννος εις μίαν πόλιν της Παμφυλίας, χίλια έτη πριν, είχε δε φονεύση τον γέροντα πατέρα του και τον μεγαλύτερον αδελφόν του και άλλα δε πολλά, καθώς ελέγετο, εγκλήματα διέπραξε. «Δεν έφθασεν, απεκρίθη ο ερωτηθείς, και ούτε θα φθάση ποτέ εδώ». Είδαμεν όμως ένα από τα φοβερώτερα εκεί θεάματα. Ότε ήμεθα πλέον κοντά να εξέλθωμεν από το υπόγειον χάσμα, αφού συνεπληρώσαμεν όλας τας ποινάς μας, βλέπομεν αίφνης τον Αρδιαίον εκείνον και άλλους πολλούς, των οποίων οι περισσότεροι σχεδόν επίσης υπήρξαν τύραννοι· ήσαν όμως και μερικοί ιδιώται, οι οποίοι διέπραξαν εις την ζωήν των μεγάλα κακουργήματα· καθ' ήν στιγμήν ούτοι ενόμιζαν πλέον ότι θα εξέλθουν, το στόμιον του χάσματος δεν τους επέτρεπε την διάβασιν, αλλ' ήρχισε να μυκάται, όπως έκαμνε και κάθε φορά που ένας από εκείνους τους αθλίους, των οποίων τα αμαρτήματα ήσαν ανίατα, ή που δεν είχεν υποστή πλήρη την ποινήν του, εδοκίμαζε να εξέλθη· μόλις δε ηκούσθη εκείνος ο μυκηθμός, προσέτρεξαν αμέσως κάτι αγριάνθρωποι, που να τους έβλεπες ήσαν κατακόκκινοι σαν φλόγα, και τους μεν άλλους τους άρπαξαν και τους επήραν από εκεί, τον δε Αρδιαίον και μερικούς ακόμη τους έδεσαν χέρια, πόδια και κεφαλήν, τους έρριξαν καταγής και τους εξέγδαραν και ήρχισαν να τους σύρουν έξω από τον δρόμον επάνω εις ασπαλάθρους και αγκάθια, όπου εξεσχίζοντο σκληρά αι σάρκες των· εις όσους δε συνήντων έκαμνον γνωστούς τους λόγους, διά τους οποίους τους μετεχειρίζοντο κατ' αυτόν τον τρόπον, και τους έλεγαν πού θα επήγαιναν να τους πετάξουν· απ' όλους λοιπόν, λέγει, τους τόσους και παντοειδείς φόβους,

που κατέχουν εκεί τας ψυχάς, κανείς δεν ημπορούσε να συγκριθῆ με αὐτόν, μήπως, κατὰ την ὥραν που ἐπρόκειτο πλέον να περάσουν το στόμιον, ακουσθῆ εκείνος ο μυκηθμός, και ὅτι ἀπερίγραπτος ἦτο η χαρά των να ανεβῆ κανείς, χωρὶς να ἀντηχήση.

Αὐται λοιπὸν ἦσαν περίπου αἱ κρίσεις και αἱ τιμωρίαι και αἱ ἀντίστοιχοι ἀμοιβαί, τας οποίας διηγείτο· ἀφοῦ δε παρέμενον ἐπτά ἡμέρας εἰς τον λειμῶνα εκείνον, ἐπρεπε να ἀναχωρήσουν εκείθεν την οἰκίαν και μετὰ τεσσάρων ἡμερῶν πορείαν ἐφθάνον εἰς ἓνα τόπον, ἀπὸ τον οποίον ἐβλεπαν ἓνα φῶς το οποίον διέσχίζεν ολόκληρον τον ουρανόν και την γην, εὐθύ ως στήλη, και ὅμοιον με την ἴριδα, ἀλλὰ λαμπρότερον και καθαρώτερον· ἐφθασαν δε εἰς το φῶς τούτο μετὰ πορείαν ἄλλης μίας ἡμέρας· ἐκεῖ δε εἶδον ὅτι τα ἄκρα του ουρανοῦ ἐπερατοῦντο εἰς το μέσον του φωτός εκείνου, το οποίον ἐχρησίμευεν ως σύνδεσμος αὐτοῦ και περιέβαλλεν ὅλην αὐτοῦ την περιφέρειαν, ἀπαράλλακτα ὅπως τα υποζώματα των τριήρων· ἀπὸ δε τα ἄκρα του ἐκρέμετο ο ἀτρακτος της Ἀνάγκης, που ἐδίδεν την κίνησιν εἰς ὅλας τας ουρανίους περιστροφάς· και η μεν ἠλακάτη και το ἀγκιστρὸν αὐτοῦ ἦσαν ἀπὸ χάλυβα, ο δε σφόνδυλος ἀπὸ μίγμα χάλυβος και ἄλλων μετάλλων.

Ὡς προς το σχῆμα ο σφόνδυλος ὠμοίαζεν με τους ἰδικούς μας ἐδῶ· διὰ να λάβης δε ἀκριβεστέραν ιδέαν, ἐξ ὧσων ἔλεγε, πρέπει να φαντασθῆς ἓνα μέγαλον σφόνδυλον κοῖλον και σκαλισμένον εἰς ὅλην του την ἐσωτερικὴν περιφέρειαν, ἐντὸς του οποίου προσηρμόζετο ἓνας ἄλλος μικρότερος, ὅπως οἱ κάδοι που εἰσέρχονται ο ἓνας μέσα εἰς τον ἄλλον· ἐντὸς του δευτέρου ἄλλος τρίτος, και πάλιν ἓνας τέταρτος και ἀκόμη ἄλλοι τέσσαρες· διότι ἐν συνόλῳ ἦσαν οκτώ, κείμενοι ο εἰς ἐντὸς του ἄλλου συγκεντρικῶς· ἀνωθεν ἐφαίνοντο τα χεῖλη ἐκάστου ως κύκλοι, ἐξωθεν δε παρουσίαζον συνεχὴ ἐπιφάνειαν ως ἐνός μόνου σφονδύλου περίξ της ἠλακάτης, της οποίας ο ἄξων διήρχετο καταμεσίς ἀπὸ το κέντρον του οἰκίου. Και ο μεν πρῶτος προς τα ἔξω σφόνδυλος εἶχε τον κύκλον του χείλους πλατύτερον ἀπ' ὅλους, κατὰ δεύτερον δε λόγον ο ἕκτος, ἐπειτα ο τέταρτος, ἀκολουθῶς ο ὀγδοος, πέμπτον ο ἕβδομος, ἕκτον ο πέμπτος, και τελευταῖον ο δεύτερος. Και ο μεν κύκλος ο σχηματιζόμενος ὑπὸ των χειλέων του μεγίστου σφονδύλου ἦτο ποικίλων χρωμάτων, του δε εβδόμου λαμπρότατος, ο ὀγδοος ἐλάμβανεν ἀπὸ τον ἕβδομον το χρῶμα του και την λάμψιν του, ο δεύτερος και ο πέμπτος εἶχον τα αὐτὰ χρῶματα, ἀλλ' ἀποκλίνοντα μᾶλλον προς το ξανθόν, του τρίτου το χρῶμα ἦτο το λευκότερον ἀπ' ὅλων, του τετάρτου υπέρυθρον, δεύτερον δε κατὰ την λευκότητα του ἕκτου. Ολόκληρος ο ἀτρακτος ἐστρέφετο περί τον ἄξονά του κατὰ την αὐτὴν φοράν, ἐνῶ ἐσωτερικῶς οἱ ἐπτά συγκεντρικοὶ κύκλοι περιστρέφοντο ἠρέμα κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν· ἐξ αὐτῶν πάλιν τάχιστα μεν ἐκινεῖτο ο ὀγδοος κατὰ δεύτερον δε λόγον και ἰσοχρόνως σχεδόν προς ἀλλήλους ο ἕβδομος, ἕκτος και πέμπτος· ο τέταρτος, ὅπως τους ἐφαίνετο, ἦτο τρίτος κατὰ την ταχύτητα, και ο

τρίτος τέταρτος, πέμπτος δε και τελευταίος ο δεύτερος· αυτός δε ο άτρακτος εστρέφετο επάνω εις τα γόνατα της Ανάγκης. Επάνω εις έκαστον εκ των κύκλων αυτού επέβαιναν από μία Σειρήν, η οποία περιστρέφετο και αυτή, και έψαλλε με φωνήν επί ενός και του αυτού τόνου πάντοτε· ούτως ώστε από τας οκτώ που ήσαν απετελείτο μία πλήρης συμφωνία.

Πέριξ δε του ατράκτου και εις ίσας αποστάσεις εκάθηντο επί θρόνων αι τρεις Μοίραι, θυγατέρες της Ανάγκης, η Λάχεσις, η Κλωθώ και η Άτροπος με φορέματα λευκά και με στέμματα εις την κεφαλήν· συνώδευον δε με το άσμα των την αρμονίαν των Σειρήνων και έψαλλον η μεν Λάχεσις τα παρελθόντα, η Κλωθώ τα παρόντα και η Άτροπος τα μέλλοντα· και η μεν Κλωθώ μετέδιδεν, εγγίζουσα κατά διαλείμματα με την δεξιάν της χείρα τον άτρακτον, την εξωτερικήν περιστροφήν εις αυτόν, η Άτροπος πάλιν με την αριστεράν χείρα εις τους εσωτερικούς σφονδύλους, η δε Λάχεσις πότε με την μίαν πότε με την άλλην χείρα ήγγιζε και τον άτρακτον και τους σφονδύλους.

Ευθύς λοιπόν που έφθασαν εκεί, έπρεπε να παρουσιασθούν εμπρός εις την Λάχεσιν· και πρώτον μεν ένας προφήτης υπέδειξεν εις έκαστον την θέσιν του και την σειράν του, και αφού έλαβεν από τα γόνατα της Λαχέσεως κλήρους και παραδείγματα ανθρωπίνων βίων, ανέβηκεν επάνω εις ένα υψηλόν βήμα και είπε, «Τάδε λέγει Λάχεσις η παρθένος, της Ανάγκης θυγάτηρ. Ψυχαί εφήμεροι, μέλλετε να αρχίσετε άλλην περίοδον ζωής, εντός σώματος θνητού· δεν θα σας εκλέξη η τύχη, αλλά σεις θα εκλέξετε την τύχην σας· ο πρώτος που θα υποδείξη ο κλήρος, θα εκλέξη πρώτος τον βίον του, τον οποίον αμετακλήτως θα είναι αναγκασμένος να ακολουθήση. Η αρετή είναι κτήμα αδέσποτον και αναλόγως που την τιμά ή την περιφρονεί έκαστος, θα λάβη και την σχετικήν του μερίδα, μεγαλυτέραν ή μικροτέραν, από αυτήν· έκαστος είναι υπεύθυνος διά την εκλογήν του· ο θεός είναι αναίτιος». Αφού είπεν αυτά, έρριψεν επάνω εις όλους τους κλήρους, και ο καθένας επήρην εκείνον που έπεσεν εμπρός του, εκτός του Ηρός, εις τον οποίον απηγορεύθη, καθώς έλεγε, να πάρη· έκαστος λοιπόν εγνώριζεν από τον κλήρον του, ποία ήτο η σειρά του διά να εκλέξη· ακολουθώντας λοιπόν ο προφήτης έβαλεν εμπρός των καταγής τα παραδείγματα των βίων, πολύ περισσότερα από τον αριθμόν των παρόντων, που έμελλον να εκλέξουν, και κάθε είδους και λογής· διότι υπήρχον και των ζώνων όλων και των ανθρώπων όλων ανεξαιρέτως· υπήρχον λοιπόν μεταξύ αυτών τυραννίδες, άλλαι μεν ισόβιοι, άλλαι δε καταλυόμεναι εν τω μεταξύ και καταντώσαι εις πενίαν και εξορίαν και επαιτείαν· υπήρχον επίσης και βίοι ανδρών επιφανών, άλλων μεν διά την καλλονήν της μορφής και τα ωραία των σώματα, άλλων διά την καταγωγήν των και τας αρετάς των προγόνων· ωσαύτως δε και ασήμων ανθρώπων υπό πάσαν τοιαύτην έποψιν και γυναικών δε ομοίως· τάξις όμως ωρισμένη διά τας ψυχάς δεν υπήρχε καμμία, διότι έπρεπε κατ' ανάγκην εκάστη να μεταβάλη την φύσιν της αναλόγως της εκλογής που θα έκαμνε· άλλως τε τα

πλούτη και η πενία, αι νόσοι και η υγεία ήσαν κατανεμημένα εις όλους τους βίους, εις άλλους μεν χωρίς καμμίαν διάκρισιν, εις άλλους δε κατά δικαίαν αναλογίαν.

Εδώ λοιπόν είναι, αγαπητέ Γλαύκων, πού έγκειται ο μεγαλύτερος κίνδυνος διά τον άνθρωπον· και δι' αυτό πρέπει έκαστος εξ ημών, παραμελών κάθε άλλο μάθημα, να αφοσιωθή εξ ολοκλήρου εις εκείνο μόνον, που θα τον κάμη ικανόν να αναζητήση και να εύρη τον άνθρωπον, ο οποίος θα ημπορέση να του μάθη να είναι εις θέσιν, να διακρίνη μετ' επιστήμης τον βίον τον χρηστόν και πονηρόν, και να εκλέγη πανταχού και πάντοτε εκ των δυνατών τον καλύτερον, και λαμβάνων υπ' όψει του όλα, όσα ημείς ήδη ανεφέραμεν, να κρίνη κατά πόσον, είτε ομού είτε χωριστά θεωρούμενα, συντελούν εις την αληθινήν ευτυχίαν της ζωής· τοιουτοτρόπως θα γνωρίζη, παραδείγματος χάριν, πόσον κάλλος αναμιγνυόμενον μετά βαθμού τινος πενίας ή πλούτου και μετά ποίας τινός διαθέσεως της ψυχής καθιστά τον άνθρωπον καλόν ή κακόν· ποίον αποτέλεσμα ημπορεί να έχουν η ευγενής και η ταπεινή καταγωγή και ο ιδιωτικός βίος και τα αξιώματα, αι σωματικάί δυνάμεις και αι ασθένειαι, η ευμάθεια και η δυσμάθεια και μ' ένα λόγον αι διάφοροι της ψυχής φυσικάί ή επίκτητοι ιδιότητες, συναρμοζόμεναι προς αλλήλας· εις τρόπον ώστε, αφού συλλογισθή περί όλων αυτών, να είναι εις θέσιν να εκλέγη, αποβλέπων προς την φύσιν της ψυχής, τον χειρότερον και τον καλύτερον βίον, με την βεβαιότητα, ότι χειρότερος μεν είναι εκείνος που την φέρει εις το σημείον να γίνεται αδικωτέρα, καλύτερος δε εκείνος που την κάμνει δικαιωτέραν· όλα δε τα άλλα θα τα θεωρήση διά τίποτε· διότι είδαμεν ότι αυτή είναι η καλύτερα εκλογή, που έχει να κάμη, είτε δι' αυτήν την ζωήν, είτε διά την άλλην· πρέπει λοιπόν να διατηρή αδιάσειστον αυτήν την πεποίθησιν μέχρι τάφου, ώστε να μην τον θαμβώσουν και εκεί κάτω πλούτη και άλλα τοιαύτα κακά, και εμπέση εις τυραννίδας και άλλας ομοίας πράξεις, εκ των οποίων και εις τους άλλους θα προξενήση πολλά και ανήκεστα κακά, όχι δε ολιγώτερα θα πάθη και ο ίδιος· αλλά μάλλον να γνωρίζη πάντοτε να εκλέγη τον μέσον όρον μεταξύ αυτών των βίων και να αποφεύγη εξ ίσου και τα δύο εκατέρωθεν άκρα και εις αυτήν την ζωήν κατά το δυνατόν και εις όλην έπειτα την μετά ταύτα· διότι μόνον τοιουτοτρόπως γίνεται ευδαιμονέστατος ο άνθρωπος.

Και λοιπόν και τότε, καθώς διηγείτο ο εκείθεν αποσταλείς άγγελος, είπεν ο προφήτης προς τας ψυχάς: «Και δι' εκείνον που μείνη τελευταίος, αρκεί να κάμη την εκλογήν του με περίσκεψιν, επιφυλάσσεται βίος υποφερτός, που από την καλήν του θέλησιν εξαρτάται να είναι όχι κακός· και εκείνος λοιπόν που θα κάμη πρώτος εκλογήν ας προσέξη, και ο τελευταίος ας μην απελπίζεται». Και αφού είπεν αυτά, εκείνος εις τον οποίον έλαχεν ο πρώτος κλήρος, ευθύς ώρμησε και χωρίς να υπολογίση επαρκώς τα πάντα, εξέλεξε την μεγαλυτέραν τυραννίδα, παρασυρθείς υπό της αφροσύνης και της απληστίας· αφού όμως

έλαβε καιρόν να σκεφθῆ και εἶδεν ὅτι τὸ πεπρωμένον του ἦτο να φάγη τα ἰδία του τέκνα και να διαπράξη και ἄλλα φρικτὰ κακουργήματα, ἤρχισε να κόπτεται και να οδύρεται διὰ την εκλογὴν του και, λησμονῶν ὅσα του προεἶπεν ὁ προφήτης, να αιτιάται την τύχην, τους θεοὺς και τους δαίμονας και πάντα ἄλλον μᾶλλον παρὰ τον εαυτὸν του. Και μολαταῦτα αὐτὸς ἦτο ἀπὸ εκείνους που ἦλθαν ἀπὸ τον ουρανὸν και εἶχε ζήση την προτέραν του ζωὴν εἰς πολιτείαν συντεταγμένην καλῶς, ἦτο δε ὄχι ἀμέτοχος ἀρετῆς, την ὁποίαν ὁμως ὠφείλε μᾶλλον εἰς συνήθειαν παρὰ εἰς την φιλοσοφίαν· πρέπει δε ἄλλως τε να ρηθῆ, ὅτι και πολλαὶ ἄλλαι ἀπὸ τας ψυχάς, που ἐπέστρεφαν ἀπὸ τον δρόμον του ουρανοῦ, ἠπατώντο ἐπίσης εἰς την εκλογὴν των, διότι δεν εἶχαν την πείραν των κακῶν του βίου· ἐνῶ ἀπεναντίας ὅσοι ἐπέστρεφαν ἀπὸ τον υπόγειον δρόμον, ἐπειδὴ και οἱ ἴδιοι εἶχον υποφέρη πολλά και ἄλλους εἶχον ἰδῆ να υποφέρουν, δεν προέβαινον ἀπερίσκεπτα εἰς την εκλογὴν των· δι' αὐτὸν δε τον λόγον και ἀνεξαρτήτως της τύχης του κλήρου, συνέβαινεν ὥστε εἰς το πλείστον των ψυχῶν να ἐπέρχεται μεταβολὴ του βίου των, ἀπὸ καλοῦ εἰς κακὸν και τανάπαλιν· διότι, ἐάν ἓνας, κάθε φορά που θα ἐφθάνεν εἰς αὐτὸν τον κόσμον, ἠθέλεν ἀφοσιώνεται εἰς την υγιὰ φιλοσοφίαν, ἀρκεῖ μόνον να μην ἤρχετο μεταξὺ των τελευταίων εἰς την σειρὰν της εκλογῆς, μεγάλη ὑπάρχει πιθανότης, ἐκ των διηγήσεων του Ἡρὸς του Ἀρμενίου, ὄχι μόνον ἐνταῦθα να ζήση εὐτυχῆς, ἀλλὰ και κατὰ την ἐντεῦθεν προς τα εκεί πορείαν του και κατὰ την ἐπιστροφὴν του εκείθεν να πάρη τον ὁμαλὸν δρόμον του ουρανοῦ και ὄχι τον υπόγειον και τραχύν.

Ἦξιζε λοιπὸν, καθὼς διηγείτο, να ἴδῃ κανεὶς το θέαμα εκείνο, πῶς ἐκάστη ψυχὴ ἐξέλεγε τον βίον της· το περίεργον του πράγματος σου ἐπροξένει και οἶκτον και γέλωτα· διότι ἔκαμνον την εκλογὴν ὀδηγούμενοι ὡς ἐπὶ το πλείστον ἀπὸ τας συνηθείας του προγενεστέρου βίου· εἶδεν ἔξαφνα μίαν ψυχὴν, ἡ ὁποία ἦτο ἄλλοτε του Ὀρφέως, να ἐκλέξη τον βίον του κύκνου ἀπὸ μῖσος των γυναικῶν, διότι ἐυρῶν ἄλλοτε τον θάνατον ὑπ' αὐτῶν, δεν ἠθέλε να οφείλῃ την γέννησίν του εἰς γυναῖκα· του δε Θαμύρου την ψυχὴν να ἐκλέγῃ τον βίον της ἀηδόνας· ἓνα κύκνον πάλιν να ἀνταλλάσῃ τον ἰδικὸν του με ἀνθρώπινον βίον, καθὼς και ἄλλα ὠδικὰ πτηνά· μία δε ψυχὴ, ἡ ὁποία ἔλαχε τον εἰκοστὸν κλήρον, ἐξέλεξε βίον λέοντος· και αὐτὴ ἦτο του Αἴαντος του Τελαμωνίου, ἠτις ἐνθυμουμένη την κρίσιν των ὀπλων ἀπέστεργε να γίνῃ πάλιν ἄνθρωπος· ἡ κατόπιν ἦτο του Ἀγαμέμνονος· και αὐτὴ δε ἀπὸ ἐχθραν του ἀνθρωπίνου γένους, δι' ὅσα εἶχε πάθη, ἐπροτίμησε βίον αετοῦ· ἡ δε ψυχὴ της Ἀταλάντης, ἡ ὁποία εἶχε λάβῃ ἓναν ἀπὸ τους μέσους κλήρους, ἀναλογιζομένη τας μεγάλας τιμὰς των ἀθλητῶν, δεν ἠδυνήθη να ἀντιστῆ εἰς την ἐπιθυμίαν να ἐκλέξη και αὐτὴ τοιοῦτον βίον· και μετ' αὐτὴν εἶδε την ψυχὴν του Επειοῦ του υιοῦ του Πανοπέως να προτιμᾷ φύσιν γυναικὸς ἐπιτηδείας εἰς τα ἔργα της χειρὸς· μακρὰν δε, μεταξὺ των τελευταίων, του γελωτοποιοῦ Θερσίτου ἐνδυομένην το σχῆμα

πιθήκου· κατά τύχην δε και η ψυχή του Οδυσσέως, εις την οποίαν έλαχεν ο έσχατος κλήρος, προσήλθε και αυτή να εκλέξη· ενθυμουμένη δε τας παρελθούσας δυστυχίας και απηυδισμένη πλέον από την φιλοδοξίαν, ανεζήτει επί μακρόν και μόλις και μετά βίας, ανεκάλυψε τέλος κάπου τον ήσυχον βίον απλού ιδιώτου, τον οποίον είχαν παρατρέξη όλαι αι άλλαι ψυχαί, και μόλις τον είδεν ανέκραξεν, ότι και αν επρόκειτο να εκλέξη πρώτη, μετά της αυτής ευχαριστήσεως θα έκαμνε την ιδίαν εκλογήν· και εκ των άλλων δε ζώων επίσης πολλά μετέβαλλον το βίον των προς τον ανθρώπινον και μεταξύ των, τα μεν άδικα εις τα άγρια τα δε δίκαια εις τα ήμερα, ούτως ώστε να γίνωνται παντοειδείς αναμίξεις.

Αφού δε πάσαι αι ψυχαί εξέλεξαν τους βίους των, κατά την σειράν που υπέδειξεν ο κλήρος των, ακολούθως προσήλθον κατά την αυτήν τάξιν εμπρός εις την Λάχεσιν, η οποία έδωσεν εις έκαστον τον δαίμονα που εξέλεξε, διά να του χρησιμεύη ως φύλαξ κατά την νέαν του ζωήν και να τον βοηθή να εκπληρώση τον προορισμόν της εκλογής του. Αυτός δε κατά πρώτον ωδήγει την ψυχήν προς την Κλωθώ, ίνα, διά της χειρός της και μιας περιστροφής του ατράκτου, επικυρώση την μοίραν που εξέλεξε· μετά ταύτα δε την έφερεν εις την Άτροπον η οποία έγνεθε το νήμα και έκαμνε τοιουτοτρόπως ανέκκλητα όσα επέκλωσεν η Κλωθώ. Και εκείθεν, χωρίς πλέον να είναι επιτετραμμένον να στρέψουν οπίσω, επήγαιναν και επερνούσαν κάτω από τον θρόνον της Ανάγκης· αφού δε επερνούσαν και όλοι οι άλλοι, επορεύοντο εις το πεδίον της λήθης, όπου επεκράτει φοβερός και πνιγηρότατος καύσων, διότι δεν υπήρχεν ούτε δένδρον ούτε τίποτε απ' όσα φύονται εις την γην. Όταν έφθανε τέλος η εσπέρα κατεσκήνουν παρά τας όχθας του Αμέλητος ποταμού, του οποίου το ύδωρ κανέν αγγείον δεν ημπορεί να κρατήση· εκάστη ψυχή ήτο υποχρεωμένη να πίη ένα ωρισμένον μέτρον από αυτό το ύδωρ, μερικοί όμως δεν είχαν αρκετήν φρόνησιν να κρατηθούν διά να μη πίνουν περισσότερον· και τότε έχανον εξ ολοκλήρου πάσαν των προηγουμένων ανάμνησιν· κατόπιν παρεδόθησαν εις τον ύπνον και κατά τα μεσάνυκτα ηκούσθη φοβερά βροντή συνοδευομένη υπό σεισμού· και τότε εξαφνικά εξεσφενδονίσθησαν, ως διάπτοντες αστέρες, άλλος εδώ, άλλος εκεί, εις τους διαφόρους τόπους, όπου έμελλε να αρχίση η νέα των ζωή. Εις τον Αρμένιον, καθώς έλεγεν ο ίδιος, απηγορεύθη να πίη από το ύδωρ· από πού όμως και πώς επανήλθεν η ψυχή εις το σώμα του, δεν ήξευρε ούτε αυτός, αλλ' έξαφνα ήνοιξε τους οφθαλμούς του την αυγήν και είδεν ότι ευρίσκετο εξηπλωμένος επί της πυράς.

Και τοιουτοτρόπως, αγαπητέ μου Γλαύκων, εσώθη μέχρις ημών ο μύθος ούτος και δεν εχάθη, ημπορεί δε και ημάς να σώση, αν δώσωμεν πίστιν εις αυτόν και διέλθωμεν αισίως τον ποταμόν της λήθης διαφυλάττοντας την ψυχήν μας καθαράν από παντός ρύπου. Εάν λοιπόν θέλης να με πιστεύσης, παραδεχόμενοι ότι η ψυχή είναι αθάνατος και εκ φύσεως δεκτική όλων των κακών και όλων των αγαθών συγχρόνως, δεν θα παρεκκλίνωμεν ποτέ από την προς τα άνω άγουσαν οδόν, και με όλας τας δυνάμεις μας θα εξασκώμεν την δικαιοσύνην μετά φρονήσεως· τοιουτοτρόπως και με τον εαυτόν μας θα είμεθα πάντοτε φίλοι και με τους θεούς, και αφού αποκομίσωμεν επί της γης τα άθλα της αρετής, όμοιοι με τους νικηφόρους αθλητάς, τους οποίους εν θριάμβω περιάγουν, θα είμεθα ευτυχείς και ενταύθα και κατά την διάρκειαν της χιλιετούς πορείας, την οποίαν ανεφέραμεν.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ.

*

**

Η Σειρά των Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων, των Εκδόσεων Φέξη, υπήρξαν ένας σταθμός στα ελληνικά χρονικά. Για πρώτη φορά προσφερόταν συστηματικά στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό, η αρχαία ελληνική σκέψη (ιστορία, φιλοσοφία, ποίηση, δράμα, δικανικός και πολιτικός λόγος) σε δημιουργικές μεταφορές της, από τους άριστους μεταφραστές του τόπου, στην πιο σύγχρονη μορφή που πήρε εξελισσόμενο το γλωσσικό της όργανο. Ο Όμηρος, οι Τραγικοί κι ο Αριστοφάνης, ο Ηρόδοτος, ο Θουκυδίδης, ο Πλάτων, ο Ξενοφών, ο Αριστοτέλης, ο Θεόκριτος, ο Θεόφραστος, ο Επίκτητος, ο Πλούταρχος, ο Λουκιανός κλπ. προσφέρονται και σήμερα, στις κλασικές πια μεταφράσεις των Πολυλά, Ραγκαβή, Μωραϊτίδη, Κονδυλάκη, Ποριώτη, Γρυπάρη, Τανάγρα, Πολέμη, Καμπάνη, Καζαντζάκη, Βάρναλη, Αυγέρη Βουτιερίδη, Ζερβού, Φιλαδελφέως, Τσοκόπουλου, Σίγουρου, Κ. Χρηστομάνου κλπ, σε μια σύγχρονη σειρά εκδόσεων βιβλίου τσέπης, πράγμα που επίσης γίνεται για πρώτη φορά, συστηματικά, στην Ελλάδα.

Πολιτεία. Το πρωτυπώτερον και πλαστικώτερον των πλατωνικών έργων, αποτελούμενον εκ 10 βιβλίων. Το πρώτον βιβλίον πραγματευόμενον περί δικαιοσύνης είναι αφητηρία διατυπώσεως έπειτα ιδανικού πολιτεύματος. Η οριζομένη ισότης δικαιωμάτων των πολιτών, η διακανόνισις ίσης εργασίας, η κατανομή των πολιτών εις τρεις τάξεις, η εξίσωσις ανδρών και γυναικών, η κοινογαμία και κοινοκτημοσύνη, ο αποκλεισμός των ποιητών, ο περιορισμός της αυξήσεως του πληθυσμού, αι πρωτόρρυθμοι γενικαί περί του κοινωνικού

και του αστικού δικαίου αρχαί, συνδυαζόμενα εις οργανικόν σύστημα εις την «Πολιτείαν» του Πλάτωνος, υπήρξαν αφετηρία πλείστων φιλοσοφικών, κοινωνιολογικών και πολιτικών θεωριών. Ὡστε και από της απόψεως ταύτης είναι εκ των σημαντικωτέρων δημιουργημάτων της ανθρωπίνης σκέψεως.

Η μετάφρασις πιστή, σαφής και γλαφυρά υπό του κ. Ι. Ν. Γρυπάρη.
Τόμος Α' 10 δρχ., Τόμος Β' 10 δρχ., Τόμος Γ' 10 δρχ. Τόμος Δ' 10 δρχ.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ
ΛΑΔΙΑΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 22 — ΤΗΛ. 614.686, 634.506

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΧ. 10

1) Πρόκειται εδώ περί του πολυθρυλήτου **Πλατωνικού αριθμού**, περί του οποίου εγράφησαν και παρά των αρχαίων και των νεωτέρων. Τα υπομνήματα τον Πρόκλου Π,36 κ. ε. έκδ. Kroll δεν συνετέλεσαν και πολύ εις την ακριβή εξήγησιν του σχετικού χωρίου, του οποίου την μετάφρασιν και ημείς ούτε καν επεχειρήσαμεν. — Ας προσέξη εδώ ακόμη ο αναγνώστης εις κάποιαν αναλογίαν, μακρυνήν βέβαια, που υπάρχει μεταξύ της πλατωνικής θεωρίας των «περιτροπών» και της αιωνίας επαναφοράς του Νίτσε.↵

2) Ο στίχος του Αισχύλου είναι: λέγε άλλον τώρα σ' άλλες κληρωμένο πύλες. Επτ. Θήβ. σελ. 24 ημετέρας μεταφράσεως εκδ. Φέξη.↵

3) Ο αριθμητικός ούτος υπολογισμός του πυθαγορίζοντος Πλάτωνος αναχωρεί εκ της υποθέσεως, ότι η ευτυχία του ηθικώς ανωτέρου ανθρώπου — του βασιλέως φιλοσόφου — έχει προς την ευτυχίαν του ανθρώπου του κειμένου δύο βαθμούς κατωτέρω — δηλ. του ολιγαρχικού — ως η του ολιγαρχικού προς την του τυράννου, ήτις ευρίσκεται επίσης δύο βαθμούς κατωτέρω. Η τελευταία αυτή αξία, επειδή πρόκειται περί απλής σκιάς (ειδώλου) εστερημένης πάσης στερεότητας, παρίσταται διά του αριθμού της επιφανείας, όστις είναι το $9, 3 > < 3$ και ούτω έχομεν την αναλογίαν $9: 81 = 81: 729$. Εκ τούτου εξάγεται ότι εις τους πέντε βαθμούς της αρετής και ευτυχίας αντιστοιχούν αι πέντε πρώται δυνάμεις του 3 (3, 9, 27, 81, 243, 729). Μεθ' όλον το αυθαίρετον και το κάπως παράξενον των διαβεβαιώσεων τούτων, οφείλομεν να μη παρίδωμεν την βαθύτητα της βλέψεως, ήτις επέτρεψεν εις τον φιλόσοφον να προαισθανθή την ύπαρξιν νόμων εν τω συνόλω του φυσικού κόσμου, όπως και του ψυχικού, τον οποίον έχει δίκαιον να μη χωρίζη απ' εκείνου». (T. Comperz.)↵

End of the Project Gutenberg EBook of Republic Volume 4 (of 4), by Plato

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK REPUBLIC VOLUME 4 (OF 4) ***

***** This file should be named 39530-h.htm or 39530-h.zip *****

This and all associated files of various formats will be found in:

<http://www.gutenberg.org/3/9/5/3/39530/>

Produced by Sophia Canoni. Book provided by Iason
Konstantinides. Thanks to George Canonis for his major
work in proofreading.

Updated editions will replace the previous one--the old editions
will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no
one owns a United States copyright in these works, so the Foundation
(and you!) can copy and distribute it in the United States without
permission and without paying copyright royalties. Special rules,
set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to
copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to
protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project
Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you
charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you
do not charge anything for copies of this eBook, complying with the
rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose
such as creation of derivative works, reports, performances and
research. They may be modified and printed and given away--you may do
practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is
subject to the trademark license, especially commercial
redistribution.

*** START: FULL LICENSE ***

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free
distribution of electronic works, by using or distributing this work
(or any other work associated in any way with the phrase "Project
Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project
Gutenberg-tm License available with this file or online at
www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm
electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm
electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to
and accept all the terms of this license and intellectual property
(trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all
the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy
all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession.
If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project
Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the
terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or
entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be
used on or associated in any way with an electronic work by people who
agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few
things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works
even without complying with the full terms of this agreement. See

paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without

prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual

property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure

and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at www.gutenberg.org/contact

For additional contact information:

Dr. Gregory B. Newby
Chief Executive and Director
gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared

with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

www.gutenberg.org

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to